

Zwarte sportclubs hebben mooie toekomst

Omdat sport ook voor de gezelligheid wordt beoefend blijft er behoefte aan sportverenigingen op culturele grondslag bestaan.

Grote stedenbeleid is 13 steden

Opbouwwerkers hebben hun activiteiten in dienst gesteld van het GSB. Hoe bevalt dat?, vroeg de redactie zich af.

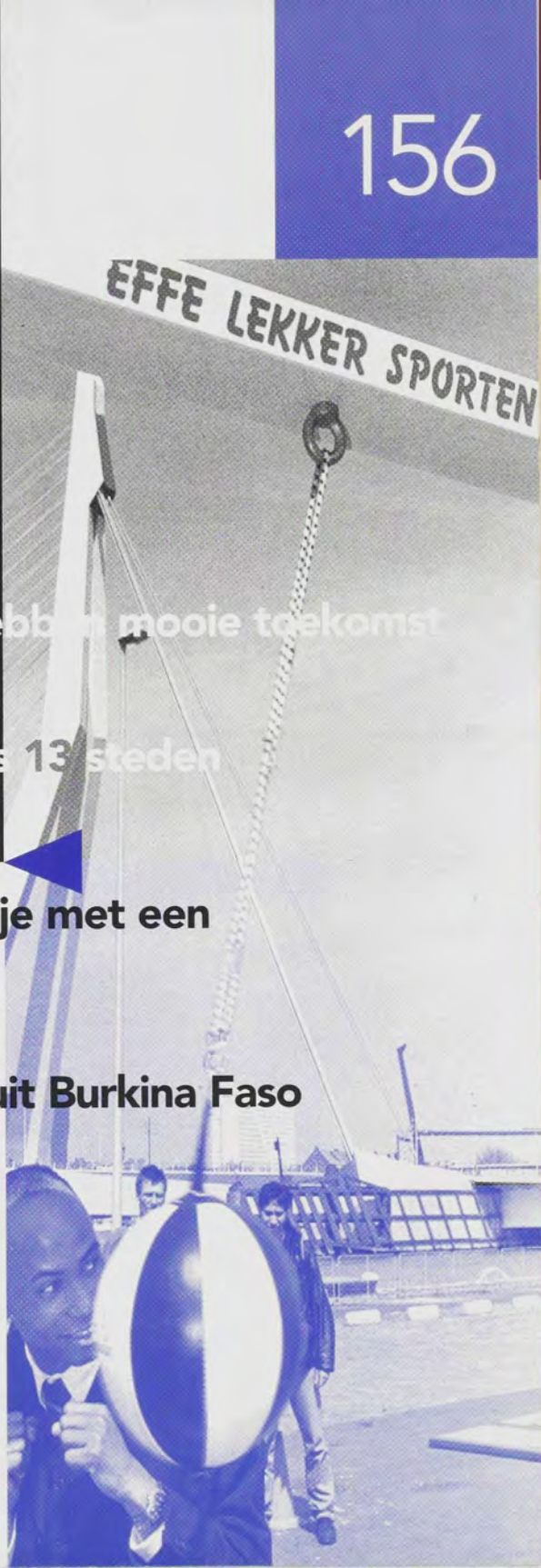
'Je bent een rund als je met een conducteur stunt'

Anti-agressiebeleid NS Reizigers is succesvol en geeft het eigen personeel weer de moed met de trein te gaan.

Jeugdopbouwwerk uit Burkina Faso

Wat hebben jongeren hier en daar gemeenschappelijk? Festival Mundial in Tilburg belooft interessante uitwisseling te worden

EFFE LEKKER SPORTEN

Colofon

MO/Samenlevingsopbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings- en opbouwpraktijk. Het verschijnt tenminste acht maal per jaar.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettinga, Wil van de Leur, Chris Veldhuysen en Kees Stuuroop.

Administratieve ondersteuning: Patty Schellekens en John Struiken.

Cartoon pag.16: Marnix Rueb. Foto/illustratie omslag: Rogier Wiercx

Vormgeving/DTP: John Struiken
Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:
De jaarabonnementsprijs bedraagt f 72,50 voor het eerste en f 69,50 voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 12,50. (Prijzen exclusief portokosten.)

Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden.
ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:

lcpbouw@xs4all.nl/

Advertentie tarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.

Kopijsluitingsdatum volgende nrs: 15 juni, en 1 augustus.

Een uitgave van:
St. Landelijk Centrum Opbouwwerk

In deze gevarieerde MO vindt u de laatste snuffjes op het gebied van 'opbouwwerk en informatietechnologie'. Hans Hoogvorst en Bob Reiné snakken naar uitwisseling met vakgenoten over achterstandsbestrijding via de elektronische snelweg. (Zie pagina 3.)

De redactie wil ook aandacht vragen voor het feit dat een illustere pleitbezorger van het opbouwwerk is overleden: mr. Jaap Cramer, oud-commissaris van de Koningin in Drenthe. Gradus Hendriks schetst in zijn In memoriam het belang van deze (ook) voormalige voorzitter van Opbouw Drenthe.

In het Interview vindt u een verzameling interviews, die deskundig worden ingeleid en van achtergrondinformatie voorzien door Bernadette de Wit. (Zie pagina 19) Het is een mooi voorbeeld van particuliere overlastbestrijding waar nauwelijks politie bij aan te pas komt.

De sportconferentie van 22 april jongstleden had een hartverwarmende uitstraling Rogier Wiercx vertelt u meer over het karakter van die dag. (Zie pagina 9) Ook in deze editie ontbreekt de column niet, deze keer van de hand van professor Jan Willem Duyvendak die zich afvraagt of welzijnsinstellingen zich wel voldoende profileren. (Zie pagina 5) Globaal, Kiosk en Stad en Land en de onvolprezen cartoon van Marnix Rueb zijn ook present.

Het zwaartepunt

In deze MO vindt u ook een zwaartepunt over het Grote stedenbeleid. Het was de redactie van MO opgevallen dat in allerhande rapportages en evaluaties zo weinig aandacht werd besteed aan de mening van de professionele bewonersondersteuners die gezamenlijk mede gestalte moeten geven aan de door rijk en gemeenten zo gewenste bewonersparticipatie.

Bewonersparticipatie is een eis die door het rijk is opgelegd aan de gemeenten bij de uitvoering van het GSB. Voorts is het aan de gemeenten om dit vereiste vorm te geven. In vele gemeenten bestaat al sinds jaar en dag een rijke traditie op het gebied van opbouwwerk. Niet in alle gemeenten echter was de uitgangssituatie, bij de start van het GSB dezelfde.

Reden te meer om eens aan de vakgenoten uit de G-21 te vragen hoe het GSB hun werkomstandigheden beïnvloedt. Het resultaat is een 'Bericht' uit 13 steden. Ter afsluiting vindt u dan nog een artikeltje over de vraag waarom het belangrijk is voor de instellingen om hun inbreng zichtbaar te maken. In het algemeen worden de ervaringen met het GSB genuanceerder besproken door de vakgenoten, dan door gemeentebestuurders.

Inhoud

- 3 Experimenten opbouwwerk en ICT in Den Haag, Hans Hoogvorst en Bob Reiné, St. BOOG
- 5 Column: Nomen est Omen, Jan Willem Duyvendak
- 6 De buurt is geen gemeenschap: een studie over wat stadsmensen bindt, Johannes Spykma
- 7 Bouwstenen, St. Aanzet
- 8 Studiemiddag St. Aanzet
- 9 Zwarte sportclubs hebben mooie toekomst, Rogier Wiercx
- 11 Is de rijksoverheid ons tot last of inspireert ze?, Chris Veldhuysen
- 12 SBO-workshop - aankondiging
- 13 Advertentie
- 14 Globaal, Fred Stafleu
- 15 In memoriam: mr. Jaap Cramer, Gradus Hendriks
- 16 Cartoon: Achterstandswijken Den Haag naar de beurs, Marnix Rueb
- 17 Werken aan lokale veranderingen
Mastercourse Sociale Cohesie en Sociaal Beleid in een Multiculturele Samenleving
- 18 Handboek Opbouwwerk herzien
- 19 Interview: Anti-agressiebeleid NS Reizigers, Bernadette de Wit
- 22 Kiosk, Jos van Meeuwen
- 24 De Veiligheidsgids
Handhaven in teamverband, brochure
- 25 Jeugdopbouwwerk uit Burkina Faso, Sikko Cleveringa
- 27 GSB-Berichten: Almelo, Arnhem, Dordrecht, Enschede, Eindhoven, Groningen, Heerlen, Helmond, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Tilburg en Zwolle
- 36 Grote stedenbeleid vanaf de werkvloer bezien, Fenny Gerrits
- 37 Stad en Land, Fenny Gerrits
- 40 Advertentie

MO-Samenlevingsopbouw
Antw. nr. 10740
2501 WB Den Haag

Geen
Porto

gekomen. Opvallend is dat sinds we overgegaan zijn op deze manier van werken er veel meer reacties van invaliden en bejaarden binnenkomen. Ook het aantal deelnemers van migrantenafkomst is sterk toegenomen. Dit is vooral mogelijk geworden door de vertaalprogramma's welke in staat zijn om het Nederlands in vrijwel elke taal om te zetten. Sinds kort kunnen ook Marokkanen volop daarvan profiteren omdat de verschillende Berber-talen in gesproken vorm beschikbaar zijn. Met behulp van het spraakherkenningsprogramma kunnen zij hun antwoorden inspreken. De inzenders krijgen automatisch een bedankje met de mededeling dat de einduitslag over een week bekend zal zijn. Voor de bespreking van de resultaten zullen we overigens weer overschakelen op het "handwerk" door een vergadering te beleggen waarop belangstellenden elkaar weer lijfelijk kunnen ontmoeten.

Vervolgens vult de werker zijn elektronische agenda in en ziet dat er twee vergaderverzoeken zijn ingediend. Een ervan is van de wethoudersassistent om het elektronisch spreekuur van de voor deze wijk verantwoordelijke wethouder

welke steeds meer de plaats van de oude telefooncellen hebben ingenomen.

Vervolgens leest onze opbouwwerker de laatste berichten van de buurtvereniging. Er staan op de 'site' nogal wat tweedehands spullen in aangeboden. Kennelijk is de voorjaars schoonmaak van start gegaan. Feit is dat heel wat minder draagkrachtige buurtbewoners op deze manier hun internet-aansluiting ruimschoots terugverdienen. Verder staan er enkele waarschuwingen over een personage dat in de buurt met de babbeltruc geld ophaalt. Toch maar eens even contact opnemen met de wijkagent.

Tot zover deze greep uit het eneroverende bestaan van onze opbouwwerker in 2005.

Toekomstfantasie?

Technisch zijn alle in het 2005-voorbeeld genoemde activiteiten al uitvoerbaar en voor de meeste ervan is dit ook daadwerkelijk zij het op vaak experimentele basis en beperkte schaal het geval. 1)

En waarschijnlijk staan we daarmee pas aan het begin van een nog niet te overziene ontwikkeling. Propagandisten en critici van de huidige ontwikkelingen zijn het er over eens dat met de wereldwijde koppeling van computers sprake is van een informatica-revolutie, welke de gevolgen van de industriële

kamer-kunde door rd worden. jevenst id of het ouwwerker gespreksleiden te leiden. reneens an de t artikel ens veel de i-line' te

t kan de rgeven en en deze Voor esproken

ansluiting o te halen

ernetcellen,

revolutie zal evenaren. 2) Zoals bekend had deze laatste niet alleen betrekking op de techniek maar vooral ook op de sociale en economische gevolgen daarvan. In veel gesprekken die wij met o.a. vakgenoten en wijkbewoners voeren lijkt de geschiedenis zich te herhalen. Moesten in het begin van de industriële revolutie vooral de machines het ontgelden ook nu blijken veel argumenten tegen gebruik van ICT op de technische aspecten ervan betrekking te hebben. Het is inderdaad waar dat de techniek nog te wensen overlaat, maar deze verbetert zich in snel tempo.

Samen met de angst voor virussen en aan science fiction ontleende spookbeelden van een volledig door kunstmatige intelligentie overgenomen samenleving lijken hiermee voldoende argumenten voorhanden om het hoofd in het zand te steken.

Dit is jammer, niet alleen omdat daarmee geen gebruik gemaakt wordt van mogelijkheden zoals door ons beschreven worden in het 2005-voorbeeld, maar ook omdat je ogen sluiten voor de ontwikkelingen er doorgaans niet toe leidt dat ze ook daadwerkelijk zullen stoppen.

ICT en achterstandsbestrijding

Naar onze mening ligt het geheel in de traditie van het opbouwwerk om zich in te zetten voor bereikbaarheid van de nieuwe media voor achterstandsgroepen en hun organisaties. Daarmee voorkomend dat voor de zoveelste keer de onderkant van de samenleving als laatste kan participeren in de nieuwe ontwikkeling en daarmee op de arbeidsmarkt en in het sociale verkeer wederom de rol van hekkensluiter krijgt. Waren tot voor kort vooral het gebrek aan vakkennis en sociale vaardigheden daarvan de oorzaak, in de toekomst zullen gebrek aan gerichte informatie en digitale vaardigheden dat zijn.

Door sommigen wordt gewezen op het "hefboomeffect" van digitalisering op achterstandssituaties. Daarmee wordt bedoeld dat door beschikbaarstelling van apparatuur en bijpassende scholingsprogramma's achterstand omgebogen kan worden in relatieve voorsprong. Buiten de grenzen zijn hiervan enkele voorbeelden te vinden. 3) In Maleisië heeft de regering zelfs besloten om de economische crisis aldaar te bestrijden met digitalisering van de complete samenleving. Van

C o l o f o n

MO/Samenlevingsopbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings-en opbouw-werkpraktijk. Het verschijnt tenminste acht maal per jaar.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettings, Wil van de Leur, Chris Veldhuysen en Kees Stuuroop.

Administratieve ondersteuning: Patty Schellekens en John Struiken.

Cartoon pag.16: Marnix Rueb. Foto/illustratie omslag: Rogier Wiercx

Vormgeving/DTP: John Struiken
Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 72,50 voor het eerste en f 69,50 voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 12,50. (Prijzen exclusief portokosten.) Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden. ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.
E-mail Internet:
lcoopbouw@xs4all.nl/
Advertentie tarieven zijn op
aanvraag verkrijgbaar.
Kopijsluitingsdatum volgende
nrs: 15 juni, en 1 augustus.

In deze gevarieerde MO vind u het gebied van 'opbouwvernieging'. Hans Hoogvorst en Be wisseling met vakgenoten o via de elektronische snelwe De redactie wil ook aandac een illustere pleitbezorger leden: mr. Jaap Cramer, ou Koningin in Drenthe. Gradu memorial het belang van zitter van Opbouw Drenthe In het Interview vindt u eer deskundig worden ingeleid tie voorzien door Bernadet Het is een mooi voorbeeld strijdung waar nauwelijks p De sportconferentie van 22 hartverwarmende uitstralin meer over het karakter van Ook in deze editie ontbreekt de column niet, deze keer van de hand van professor Jan Willem Duyvendak die zich afvraagt of welzijnsinstellingen zich wel voldoende profileren. (Zie pagina 5) Globaal, Kiosk en Stad en Land en de onvolprezen cartoon van Marnix Rueb zijn ook present.

Het zwaartepunt

In deze MO vindt u ook een zwaartepunt over het Grote stedenbeleid. Het was de redactie van MO opgevallen dat in allerhande rapportages en evaluaties zo weinig aandacht werd besteed aan de mening van de professionele bewonersondersteuners die gezamenlijk mede gestalte moeten geven aan de door rijk en gemeenten zo gewenste bewonersparticipatie. Bewonersparticipatie is een eis die door het rijk is opgelegd aan de gemeenten bij de uitvoering van het GSB. Voorts is het aan de gemeenten om dit vereiste vorm te geven. In vele gemeenten bestaat al sinds jaar en dag een rijke traditie op het gebied van opbouw-werk. Niet in alle gemeenten echter was de uitgangssituatie, bij de start van het GSB dezelfde. Reden te meer om eens aan de vakgenoten uit de G-21 te vragen hoe het GSB hun werkomstandigheden beïnvloedt. Het resultaat is een 'Bericht' uit 13 steden. Ter afsluiting vindt u dan nog een artikelje over de vraag waarom het belangrijk is voor de instellingen om hun inbreng zichtbaar te maken. In het algemeen worden de ervaringen met het GSB genuanceerder besproken door de vakgenoten, dan door gemeentebestuurders.

Ik wil een
nieuwe
abonnee
aankleden:

Naam nieuwe abonnee:

Adres:

Tel.nr:

factuuradres:
Naam instelling:

Straatnaam:

Postcode:

Woonplaats:

Antwoordkaart

- 14 Globaal, Fred Stalen
- 15 In memoriam: mr. Jaap Cramer, Gradus Hendriks
- 16 Cartoon: Achterstandswijken Den Haag naar de beurs, Marnix Rueb
- 17 Werken aan lokale veranderingen
Mastercourse Sociale Cohesie en Sociaal Beleid
in een Multiculturele Samenleving
- 18 Handboek Opbouwwerk herzien
- 19 Interview: Anti-agressiebeleid NS Reizigers,
Bernadette de Wit
- 22 Kiosk, Jos van Meeuwen
- 24 De Veiligheidsgids
Handhaven in teamverband, brochure
- 25 Jeugdopbouwwerk uit Burkina Faso, Sikko Cleveringa
- 27 GSB-Berichten: Almelo, Arnhem, Dordrecht,
Enschede, Eindhoven, Groningen, Heerlen,
Helmond, Leeuwarden, Leiden, Maastricht,
Tilburg en Zwolle
- 36 Grote stedenbeleid vanaf de werkvloer bezien,
Fenny Gerrits
- 37 Stad en Land, Fenny Gerrits
- 40 Advertentie

Experimenten opbouwwerk en ICT in Den Haag

door Hans Hoogvorst en Bob Reijne,
St. BOOG Den Haag

In dit artikel willen wij het hebben over de explosieve ontwikkelingen van de ICT (informatie en communicatie technologie) en de mogelijke gevolgen daarvan voor het vak opbouwwerk. In Den Haag lopen op dit moment twee experimenten op dit gebied. Ook daarover in dit artikel meer. Aan het eind van dit artikel willen wij alle vakgenoten oproepen om een begin te maken met (digitale) informatie-uitwisseling op dit terrein.

Een werkdag in 2005

Laten wij ons om te beginnen een voorstelling maken van een werkdag in het jaar 2005. Anders dan nu storten wij ons niet slaapdronken in de file, maar beginnen wij met onze (door de baas beschikbaar gestelde) PC de E-mail op te halen. Op de laatst gehouden elektronische enquête zijn nogal wat reacties binnengekomen. Opvallend is dat sinds we overgegaan zijn op deze manier van werken er veel meer reacties van invaliden en bejaarden binnenkomen. Ook het aantal deelnemers van migrantenafkomst is sterk toegenomen. Dit is vooral mogelijk geworden door de vertaalprogramma's welke in staat zijn om het Nederlands in vrijwel elke taal om te zetten. Sinds kort kunnen ook Marokkanen volop daarvan profiteren omdat de verschillende Berber-talen in gesproken vorm beschikbaar zijn. Met behulp van het spraakherkenningsprogramma kunnen zij hun antwoorden inspreken. De inzenders krijgen automatisch een bedankje met de mededeling dat de einduitslag over een week bekend zal zijn. Voor de bespreking van de resultaten zullen we overigens weer overschakelen op het "handwerk" door een vergadering te beleggen waarop belangstellenden elkaar weer lijfelijk kunnen ontmoeten.

Vervolgens vult de werker zijn elektronische agenda in en ziet dat er twee vergaderverzoeken zijn ingediend. Een ervan is van de wethoudersassistent om het elektronisch sprekuur van de voor deze wijk verantwoordelijke wethouder

voor te bereiden. Vanuit hun huiskamer kunnen wijkbewoners vragen stellen, die door de wethouder 'on-line' beantwoord worden. De vragensteller kan daarbij desgewenst gebruik maken van beeld en geluid of het traditionele toetsenbord. De opbouwwerker treedt daarbij op als moderator (gespreksleider) om het geheel in goede banen te leiden. Het artikel voor de wijkkrant is eveneens teruggemaild met opmerkingen van de redactie rood gearceerd. Voor het artikel heeft onze opbouwwerker overigens veel gehad aan de databestanden van de Universiteit van Utrecht welke 'on-line' te raadplegen zijn.

Door verspreiding via het internet kan de wijkkrant veel vaker worden uitgegeven en daarmee veel actueler zijn dan toen deze nog in gedrukte vorm verscheen. Voor slechtzienden is er 'on-line' een gesproken versie beschikbaar.

Voor bewoners zonder internet-aansluiting valt de wijkkrant gratis digitaal op te halen bij openbare gelegenheden of internetcellen, welke steeds meer de plaats van de oude telefooncellen hebben ingenomen. Vervolgens leest onze opbouwwerker de laatste berichten van de buurtvereniging. Er staan op de 'site' nogal wat tweedehands spullen in aangeboden. Kennelijk is de voorjaars schoonmaak van start gegaan. Feit is dat heel wat minder draagkrachtige buurtbewoners op deze manier hun internet-aansluiting ruimschoots terugverdienen. Verder staan er enkele waarschuwingen over een personage dat in de buurt met de babbeltruc geld ophaalt. Toch maar eens even contact opnemen met de wijkagent.

Tot zover deze greep uit het enerverende bestaan van onze opbouwwerker in 2005.

Toekomstfantasie?

Technisch zijn alle in het 2005-voorbeeld genoemde activiteiten al uitvoerbaar en voor de meeste ervan is dit ook daadwerkelijk zij het op vaak experimentele basis en beperkte schaal het geval. 1)

En waarschijnlijk staan we daarmee pas aan het begin van een nog niet te overziene ontwikkeling. Propagandisten en critici van de huidige ontwikkelingen zijn het er over eens dat met de wereldwijde koppeling van computers sprake is van een informatica-revolutie, welke de gevolgen van de industriële

revolutie zal evenaren. 2) Zoals bekend had deze laatste niet alleen betrekking op de techniek maar vooral ook op de sociale en economische gevolgen daarvan.

In veel gesprekken die wij met o.a. vakgenoten en wijkbewoners voeren lijkt de geschiedenis zich te herhalen. Moesten in het begin van de industriële revolutie vooral de machines het ontgelden ook nu blijken veel argumenten tegen gebruik van ICT op de technische aspecten ervan betrekking te hebben. Het is inderdaad waar dat de techniek nog te wensen overlaat, maar deze verbetert zich in snel tempo.

Samen met de angst voor virussen en aan science fiction ontleende spookbeelden van een volledig door kunstmatige intelligentie overgenomen samenleving lijken hiermee voldoende argumenten voorhanden om het hoofd in het zand te steken.

Dit is jammer, niet alleen omdat daarmee geen gebruik gemaakt wordt van mogelijkeheden zoals door ons beschreven worden in het 2005-voorbeeld, maar ook omdat je ogen sluiten voor de ontwikkelingen er doorgaans niet toe leidt dat ze ook daadwerkelijk zullen stoppen.

ICT en achterstandsbestrijding

Naar onze mening ligt het geheel in de traditie van het opbouwwerk om zich in te zetten voor bereikbaarheid van de nieuwe media voor achterstandsgroepen en hun organisaties. Daarmee voorkomend dat voor de zoveelste keer de onderkant van de samenleving als laatste kan participeren in de nieuwe ontwikkeling en daarmee op de arbeidsmarkt en in het sociale verkeer wederom de rol van hekkensluiter krijgt. Waren tot voor kort vooral het gebrek aan vakkenis en sociale vaardigheden daarvan de oorzaak, in de toekomst zullen gebrek aan gerichte informatie en digitale vaardigheden dat zijn.

Door sommigen wordt gewezen op het "hef-boomeffect" van digitalisering op achterstandssituaties. Daarmee wordt bedoeld dat door beschikbaarstelling van apparatuur en bijpassende scholingsprogramma's achterstand omgebogen kan worden in relatieve voorsprong. Buiten de grenzen zijn hiervan enkele voorbeelden te vinden. 3) In Maleisië heeft de regering zelfs besloten om de economische crisis aldaar te bestrijden met digitalisering van de complete samenleving. Van

de enorme investering die daarvoor vereist is verwacht men in de nabije toekomst een sterk toegenomen concurrentiekracht. 4)

In de gemeente Den Haag is voorlopig nog gekozen voor een wat bescheidener aanpak. Ondergetekenden zijn of waren tot voor kort betrokken bij een tweetal experimenten. Het internetproject "de digitale Escamp" 5) heeft ten doel de communicatie tussen de 'burgers' en het 'bestuur' in Den Haag te verbeteren. Het stadsdeel Escamp geldt hierbij als proeftuin. Met behulp van internet wordt geprobeerd de inspraak en de contacten tussen bewonersorganisaties, gemeentebestuur, gemeentelijke diensten en andere instellingen te versnellen en te verbeteren. Om te proberen of dit daadwerkelijk lukt, zijn alle bewonersorganisaties in Escamp op internet aangesloten. Zij hebben hiervoor een deel zelf moeten investeren. Andere benodigdheden krijgen deelnemende organisaties van de gemeente en/of derden. Regelmatig worden workshops en cursussen georganiseerd. De gemeente zorgt voor een activiteiten budget. De internetaansluitingen voor dit project worden gesponsord. Een tweede experiment is dat van het "Haags Kenniscentrum". 6) De primaire doelstelling van het Kenniscentrum is bestaande informatie voor bewonersgroepen toegankelijker te maken en daarmee de positie van bewoners(groepen) te versterken. Op een centrale plek in de stad wordt informatie die van belang kan zijn voor bewonersgroepen en organisaties zonnig bewerkt en vervolgens digitaal opgeslagen. Door koppeling van dit databestand aan het internet kan elke bewoner of bewonersgroep (die in het bezit is van een internet aansluiting) gratis, snel en op elk gewenst tijdstip over deze informatie beschikken. Zolang veel bewoners en organisaties nog niet over een internetaansluiting beschikken kan deze informatie ook op floppy of schriftelijk verkregen worden. Daarmee gaat uiteraard de mogelijkheid om "door te linken" naar aanvullende informatiebronnen verloren. Het ligt in de bedoeling om op korte termijn ook andere (digitale) diensten te leveren, zoals het creëren van mogelijkheden voor ervaringsuitwisseling en onderlinge discussie.

Alhoewel beide experimenten nog in de kinderschoenen staan vallen alvast belangrijke conclusies te trekken voor het vervolg ervan. In de eerste plaats heeft het nogal wat tijd gekost om een aantal technische zaken te regelen. Veel bewonersgroepen beschikken over sterk verouderde apparatuur en overeenkomstige kennis, voor een goed gebruik van de mogelijkheden van internet zijn beide

aan opwaardering toe. Verstreking van computers en bijbehorende software aan bewonersgroepen, alsmede een cursusaanbod en een voor noodgevallen in te stellen help-desk zijn absolute voorwaarden. De Gemeente Den Haag heeft zich inmiddels bereid verklaard om een bijdrage te willen leveren.

Een bron van frustratie onder bewoners in Escamp is het moeizaam loskomen van relevante informatie, zoals de stukken van de Haagse gemeenteraad welke ondanks gedane toezeggingen nog steeds niet 'on-line' beschikbaar zijn.

Naarmate meer instellingen hun informatie voor het net zullen ontsluiten en bv. het digitale overheidsloket meer met elektronische aanvraagformulieren gaat werken zal het net aan aantrekkingskracht voor de bewoners(groepen) winnen. Vooral vanuit het Kenniscentrum zullen instellingen bewegingen moeten worden deze informatie te gaan leveren.

Aparte aandacht vraagt wat wij het "mentale aspect" willen noemen. Eerder in dit artikel noemden wij een aantal veelgehoorde argumenten tegen digitalisering. Daaraan valt in het geval van bewonersgroepen nog de zelden hardop uitgesproken angst voor machts- en statusverlies toe te voegen. Gepokt en gemazeld in de vergadercultuur heeft het bewonerskader zich na jaren hard werken een positie in de wijk, maar ook naar politiek en bv. woningcoöperaties verworven. In sommige gevallen is zelfs de nadruk komen te liggen op het laatste.

Het internet zou dit als gevolg van haar ogenschijnlijke ongestructureerdheid en horizontale aard kunnen doorbreken. Het zou onzin zijn hiervoor de ogen te sluiten, maar de mogelijkheden om met ICT de positie te versterken lijken hiervoor ruimschoots compensatie te bieden.

Een laatste ervaringspunt is de aandacht die de selectie van informatie en de wijze waarop en de vorm waarin deze wordt aangeboden vraagt. Hierover wellicht in een later artikel meer.

Opbouwwerk en ICT

In beide Haagse voorbeelden heeft het opbouwwerk een belangrijke rol gespeeld. Organisatorische kwaliteiten, inzicht in de informatiebehoefte van bewoners(groepen) en kennis van het sociale netwerk, welke voortkomen uit de traditie van ondersteuning van achterstandgroepen, leveren daarvoor een onderscheidend voordeel. Om de vraag of opbouwwerk zich ook daadwerkelijk op dit terrein kan waarmaken, te kunnen beantwoorden lijkt het gerechtvaardigd te bezien hoe het met de deskundig-

heid en de weerstanden van de opbouwwerkers zelf gesteld is.

Een middagje "surfen" op het internet stemt ons niet hoopvol. Een enkele organisatie beschikt over een "site", doorgaans alleen gevuld met statische informatie. Dus mochten er al beroepskrachten in onze branche op dit terrein actief zijn dan komt dit niet tot uiting op het world wide web.

Nu moeten we toegeven dat het met de site van onze eigen instelling niet veel beter gesteld is, zodat wij het niet voor onmogelijk houden dat een aantal collega's wel degelijk met ICT bezig zijn.

Het lijkt ons een goede zaak om tot landelijk uitwisseling van ervaringen op dit terrein te komen, zodat niet een ieder opnieuw het wiel hoeft uit te vinden en werkers elkaar wellicht een handje kunnen helpen. Voel je je hierdoor aangesproken neem dan contact met ons op. Heb je ervaring met digitale experimenten en wil je die delen met vakgenoten, schroom dan niet om deze eveneens aan ons te zenden. Wij zullen deze dan door mailen aan geïnteresseerden, waarmee wellicht een nieuwe nieuwsgroep is ontstaan.

Voor verder informatie kun je je richten tot Bob Reine

E-mailadres: bobreine@cybercomm.nl
Hans Hoogvorst E-mailadres: hoogvorstverzijl@wxs.nl

Noten:

- 1 Met internetzulen wordt momenteel in Amsterdam, Rotterdam, Arnhem en Utrecht geëxperimenteerd.
- 2 Vertaalprogramma's zijn reeds in ruime mate op het net te vinden (zie o.a. alta vista translations).
- 3 Spraakherkenningsprogramma's: naar verluidt zal halverwege dit jaar een programma op de markt komen waarmee door middel van spraak met de computer gecommuniceerd kan worden. Voor het Nederlands taalgebied is "Talkkey" op de markt, dit programma herkent 20000 woorden en commando's en is voor f 179,90 verkrijgbaar.
- 4 Deze discussie valt, hoe interessant ook, buiten het bestek van dit artikel, desgewenst kunnen wij (op aanvraag) enige literatuursuggesties doen.
- 5 Uit: "Kraaltjes en spiegelgjes van een digitaal kolonialisme (IT tegen armoede en ongelijkheid)", gepubliceerd in: Computable (10-10-1997).
- 6 Uit: "Intelligente stad of groothedswaanzin", gepubliceerd in: Onze Wereld, april 1998.
- 7 Zie op het Internet <http://www.denhaag.org/~escamp/info.html>
- 8 Zie eveneens op het internet <http://www.worldaccess.nl/~woonwijs/>

door Jan Willem
Duyvendak

Column

Nomen est Omen, of: hoe veelzeggend zijn nietszeggende namen?

De sociale sector weet hoe belangrijk het is om een 'goede naam' te hebben. De talloze naamswisselingen van het welzijnswerk in de afgelopen jaren waren evenzovele bewijzen van de slechte naam die de sector rond 1980 gekregen had. Hetzelfde werk bleek steeds weer onder een nieuwe naam verkocht te moeten worden. Zo heette het welzijnswerk in achterstandswijken eerst onderdeel te zijn van de aanpak van probleemcumulatiegebieden, vervolgens viel het welzijnswerk onder de sociale vernieuwing en ten slotte ressorteerde het onder de royale vlag van het grote stedenbeleid. De sociale sector ging steeds weer anders gekleed - vooral omdat de buitenwacht meende dat deze sector een keizer zonder kleren was.

Het gebrek aan legitimatie - dat uit de permanente herlabeling van het welzijnswerk spreekt -, leidde ook tot forse bezuinigingen. En dit gebrek aan geld dwong veel welzijnsinstellingen te fuseren. Waar voorheen aparte organisaties voor bijvoorbeeld opbouwwerk en sociaal-cultureel werk bestonden, werd in de jaren tachtig alles op een grote hoop geveegd tot 'stedelijke instelling voor welzijn'. Ook veel tweedelijns-organisaties, de 'steunfuncties', moesten fuseren. En dus moesten zij nadenken over nieuwe namen. Enkele kozen voor heldere, beschrijvende noemers: Steunfunctie Sociaal-Cultureel Werk en Opbouwwerk Flevoland en Steupunt Welzijn Fryslan. De meerderheid koos echter voor iets onbestemds. Want wat te denken van Spectrum? Of Spil? Of Prisma? Impuls? Symbiose? Palet? Osmose? Meander? Multiple Choice? Als een buitenstaander zo'n lijstje leest, zou zij of hij deze namen dan met een welzijnsinstelling associëren? Of toch eerder met opticiens (Spectrum en Prisma), milieu-adviesbureau's (Osmose en Symbiose), een instituut voor beroepskeuze (Multiple Choice), schilder-opleidingen (Palet en Meander), een 'brede school' (Spil) of een electriciteitsmaatschappij (Impuls)? Niemand zou raden dat onder deze noemers welzijnsinstellingen schuil gaan - het zijn perfecte schuilnamen.

Hoe veelzeggend zijn nietszeggende titels? Waarom kiezen steunfuncties voor schutkleuren en schuilnamen? Uit angst voor profilering en een herkenbaar gezicht? Dat lijkt onwaarschijnlijk in een tijd dat iedere instelling haar 'mission statement' onder woorden aan het brengen is en haar 'core business' precies weet te verwoorden. Maar hoe moeten we dan begrijpen dat op het moment dat welzijnsinstellingen met de modernste marketingstechnieken en een geraffineerde pr hun 'product' neerzetten, zij zo'n bleek profiel kiezen?

De onbestemde namen verraden de laatste restjes verlegenheid van het welzijnswerk. De sociale sector moet de markt op, maar is nog steeds een beetje bang om al te klare wijn te schenken. Beter een mistige naam, dan een heldere, maar misschien historisch belaste naam. Bovendien kan een afgebakende noemer ook gaan knellen in een tijd dat de inhoud van het werk met de week verandert. Want welke activiteiten, onder welke noemer gebracht, spreken aan op de grillige markt van welzijn en geluk? Wat willen de heilig verklaarde klanten? En wat wil de politiek horen? Wat gonst rond in de publieke opinie: vandalisme, onveiligheid, hangjeugd? Welzijnsinstellingen hopen onder de dekmantel van de vage naam het vege lijf te redden. Men verwacht dat de onbestemdheid van de noemer het bereik van het werk breder maakt en de ongrijpbaarheid voor subsidiënten groter. Maar het blijft een defensieve en op termijn riskante strategie: want waarvoor staat het werk? Is dat even variabel als de toevallige vraag van klanten en cliënten? Waar is de trots van de sector: is geen enkele naam een geuzennaam?

U begrijpt het al, ik denk dat het de hoogste tijd is om de naam van de instelling weer ergens op te laten slaan; de hoogste tijd voor een nieuwe 'coming out' van de sociale sector. Nu de beeldenstorm tegen het welzijnswerk is overgetrokken, zouden de instellingen hun schutkleuren en pseudoniemen kunnen afleggen en hun schuilkerken verlaten. Treedt uit de anonimiteit van de nietszeggende namen en laat de specificiteit van het werk in de nieuwe namen tot uitdrukking komen! Weg met de modieuze nietszeggendheid en het vluchten in markttermen! Welzijnsinstellingen zijn geen bedrijven of productgroepen, NV's noch BV's. Bedenk een mooie nieuwe noemer voor uw waardevolle instelling met een nu waardeloze naam. Stuur 'm op naar MO/Samenlevingsopbouw. En de beste inzending wordt beloond: zijn of haar instelling zal van schaamte van kleur verschieten en écht van naam veranderen!

Jan Willem Duyvendak

De buurt is geen gemeenschap:

een studie over wat stadsmensen bindt

door Johannes Spjysma

Talja Blokland-Potters stelt in haar in 1998 verdedigde proefschrift de vraag welke rol de buurt speelt bij het ontstaan van gemeenschap. Om die vraag te kunnen beantwoorden, tracht ze aan de hand van relevante literatuur een theoretisch raamwerk voor het beschrijven van gemeenschapsleven (in stadswijken) te ontwikkelen. Bovendien wil ze -blijkens de tekst op de achterflap- een richting aanwijzen voor het buurtbeleid in grote steden. Het eerste lukt haar beter dan het tweede.

Het gemeenschapsleven, dat Blokland in de Rotterdamse buurt Hillesluis aantrof, blijkt nogal tegen te vallen. Ze constateert aan het einde van haar studie: de buurt is geen gemeenschap, was nooit een gemeenschap en kan evenmin een gemeenschap worden. Wel wordt de buurt door bepaalde bewoners gebruikt als middel voor de vorming en bestendiging van velerlei gemeenschappen, die op delen van de buurtbewoners betrekking hebben en die niet altijd met de geografische grenzen van Hillesluis samen vallen.

Welke functies heeft een buurt als Hillesluis blijkens het onderzoek vandaag de dag dan wel?

De buurt geeft gestalte aan groepen gelijkgezinden (peer-groups) en biedt uitdrukking aan de sociale status van sommige bewoners of hun leefstijl. Ze gaan er prat op in een bepaald deel van de wijk -of überhaupt in een grote stadswijk- te wonen. Het samenleven in de buurt geeft bovendien soms aanleiding tot bepaalde conflicten. Voor anderen leidt de buurt tot nostalgische beschouwingen. Collectieve herin-neringen en vormen van discriminatie leiden soms tot culturele cohesie, die echter altijd tot bepaalde groepen in de buurt beperkt blijft. Blokland heeft tijdens haar verblijf in de Rotterdamse buurt zeker 'gemeenschap' ontdekt, maar die blijft dus beperkt tot deelgroepen en overstijgt in bepaalde gevallen de door het gemeentebestuur getrokken buurtgrenzen.

Bovenstaande onderzoeksresultaten zullen - voorzover voor hen aanvaardbaar- op al degenen (beleidmakers, opbouwwerkers), die de buurt een geschikt kader voor het versterken van de sociale cohesie acht(t)en,

een ontmythologiserende werking hebben. In de laatste zin van haar proefschrift stelt de onderzoekster zonder meer dat de buurt voor het bestrijden van sociale gettovorming geen geschikt integratiekader biedt. Dergelijke maatschappelijke problemen, die ze in de buurt wel degelijk heeft aangetroffen -en die tot geïsoleerde netwerken en een beperkt rolrepertoire leiden- vragen een categoriale aanpak en geen gebiedsgerichte benadering. Niet de geografische lokatie, maar de sociale plaats die bewoners in een achterstands-situatie innemen, is volgens Blokland bepalend voor hun maatschappelijke positie.

De onderzoekster zegt het niet met zoveel woorden, maar hieruit valt af te leiden, dat het bevorderen van sociale cohesie in stadswijken een doelgroepgerichte aanpak vergt. De betreffende bewonersgroepen zijn meer gebaat bij voorzieningen op loopafstand en een voldoende inkomen, waardoor die voorzieningen ook voor hen betaalbaar zijn, dan bij allerlei -voor de gehele buurtbevolking bedoelde- wijkgerichte activiteiten, waarvan -zo blijkt steeds opnieuw- geen of slechts een tijdelijke werking uitgaat.

Het is Blokland in het eerste deel van haar studie gelukt aan de hand van relevante literatuur een theoretisch kader te ontwikkelen, dat een adequate beschrijving van het gemeenschapsleven in een stadswijk mogelijk maakt. Haar constatering kunnen dan ook niet zonder meer terzijde worden geschoven, ze hebben consequenties voor het buurtgerichte beleid, dat tot nu toe in grote steden gevoerd werd. De buurt als zodanig blijkt geen geschikt aangrijpingspunt voor een op het verminderen van sociale gettovorming gerichte aanpak te zijn. Vormt dat een verklaring voor het mislukken van een groot deel van het beleid, dat toch vanuit die idee tot stand kwam?

Het is jammer dat de onderzoekster in het kader van haar proefschrift zoveel aandacht aan het ontwikkelen van een theoretisch kader heeft besteed, dat de aan het einde van haar studie geformuleerde vervolgonderzoek onbeantwoord bleef.

Vragen die in verband met het bovenstaande bleven liggen, waren: Hoe komt het dat het de geïsoleerd blijvende bewoners niet lukt gemeenschap te vormen? Heeft dat

psychologische oorzaken of kunnen de verschillen sociologisch worden verklaard? Welke kenmerken spelen daarbij een rol? De beantwoording van zulke vragen zou de beleidsrelevantie van het onderzoek aanmerkelijk versterkt hebben. Nu blijft de studie enigszins steken in het opwerpen van een interessante vraagstelling. Daardoor ontbreekt het richtinggevend karakter van het onderzoek, dat op de achterflap van het boek gesuggereerd wordt. Het valt te hopen, dat Blokland of anderen de gestelde vervolgvragen op niet al te lange termijn aan een onderzoek zullen onderwerpen.

Afgezien van een enkel schoonheidsfoutje (onderlinge afhankelijkheden -zie bladzijde 316- houden voor Wilterdink en Heerikhuisen behalve machtsuitoefening ook cognitieve en affektieve bindingen in) is het Blokland gelukt een theoretisch kader en een onderzoeks-aanpak te ontwerpen, die geschikt blijkt om het (ontbreken van) gemeenschapsleven in een geografisch afgebakende situatie in kaart te brengen. Die verdienste heeft het proefschrift. Deze arbeidsintensieve aanpak zou daarom ook eens moeten worden toegepast om het veranderende gemeenschapsleven op het platteland in beeld te brengen. Het zou me niet verbazen als daarbij vergelijkbare -niet minder ontmythologiserende- bevindingen naar voren zullen komen. Ook daardoor zou duidelijk kunnen worden, dat sociale gettovorming een specifiek, op bepaalde groepen gericht beleid vraagt.

T. Blokland-Potters. Wat stadsbewoners bindt! sociale relaties in een achterstandswijk. Academisch proefschrift. Kok Agora, Kampen, 1998.

□

Bouwstenen

De stuurgroep Experimenten

Volkshuisvesting (SEV) heeft in samenwerking met het LCO en de Stichting Aanzet een rapport over het project 'Bouwen en huisvesten' in 's Hertogenbosch gepubliceerd. Het meest opvallende kenmerk van het project is misschien wel de ongrijpbaarheid. Dat heeft alles te maken met de informele en geïmproviseerde werkwijze van de Bossche opbouwwerker Piet Willems, die veel mensen kent en opereert als wat men in Polen een 'kombinator' schijnt te noemen. Daardoor was het mogelijk dat Bosnische vluchtelingen met bouwvakervaring toch aan het werk gingen (zij mogen in Nederland alleen maar tafeltennissen) zolang ze er maar niet echt voor betaald werden. En was het mogelijk dat jongeren die inmiddels in 'categorie vier' van het arbeidsbureau waren ingedeeld toch gingen timmeren en metselen bij stichting Aanzet.

Het rapport heeft een tweeledige doelstelling:

- * Tonen hoe, met als voorbeeld de gang van zaken in 's Hertogenbosch, op een praktische en directe manier werkervaringsplaatsen kunnen worden gecreëerd via bouwactiviteiten. Daarbij past de aantekening dat in 's Hertogenbosch sprake is geweest van een moeizaam proces, evoluerend van een geheel 'eigen' wijze van handelen door de initiatiefnemers (het project Bouwen en huisvesten) naar een meer gestructureerde aanpak (het project Bouwstenen), mede mogelijk gemaakt door wijzigingen in de regelgeving.

- * Handreikingen te doen aan geïnteresseerden voor aanpak en mogelijkheden.

Dit project is opgezet vanuit de stichting Aanzet. Zij stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de samenlevingsopbouw door het opzetten van nieuwe en innovatieve projecten op dit gebied. De stichting maakt zich onder meer sterk voor het creëren van werkervaring voor personen die langdurig werkloos of moeilijk plaatsbaar zijn op de arbeidsmarkt door het aanbieden van gesubsidieerd werk, met name in de bouw. Milieubewust bouwen en renoveren is daarbij een subdoelstelling.

Bouwen en huisvesten kende een sterk persoonsgebonden aanpak door (oud)opbouwwerker Piet Willems. Hij kende de kansarmen en hun begeleiders, ging op hen af, sprak hun taal en had voldoende overredingskracht om niet willers en niet kunners (weer) aan de slag te krijgen. Bij de politieke beslissers en de beleidsambtenaren had hij voldoende krediet en het bedrijfsleven stond sympathiek tegenover zijn ideeën. Via zijn contacten met onder meer aannemers en makelaars lukte het hem ook aan oude, vervallen panden te komen en dus aan werkplekken voor de doelgroep, voornamelijk personen die, in het jargon van toe- en begeleiders, 'een grote achterstand tot de arbeidsmarkt' hebben.

Het schip 'Bouwen en huisvesten' met zijn eerste twee projecten aan boord, is, hoewel nu en dan zigzaggend, uiteindelijk veilig de haven binnengeloost. Andere (ver)bouwmogelijkheden dienden zich aan en de noodzaak van continuering was onverminderd aanwezig. Daarnaast was duidelijk dat

het bestuurlijk beraad op een andere aanpak geen uitstel gedoogde. De conclusie was al snel dat sprake moest zijn van meer professionalisering in algemene zin en van een duidelijker structuur, zowel in organisatorisch als financieel opzicht. Een gesalarieerde coördinator en versterking van de aanwezige bestuurskracht staan onder meer op het lijstje van wensen. Verder diende zich een aantal externe factoren aan die een aanpassing van de huidige werkwijze bijna vanzelfsprekend maakten.

Een van de meest belangrijke externe factoren is een wijziging in de regelgeving betreffende de sociale voorzieningen en de gesubsidieerde arbeid. In de lijn van steeds verdergaande decentralisatie van de rijks-overheid naar de gemeenten zijn de Algemene Bijstandswet en de Wet Sociale Werkvoorziening herzien en is de nieuwe Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW) per 1 januari 1998 ingevoerd. In feite betreft het hier een stroomlijnen van sociale voorzieningen alsmede de gesubsidieerde arbeid. In het rijtje van te hulp schietende externe factoren waarvan sprake is geweest aan het slot van de paragraaf 'Tussentijdse conclusies en lering' kan ook het zogenoemde vijfde prestatieveld vermeld worden: verbetering van de leefbaarheid. Dit is één van de prestatievelden waarop de overheid de corporaties in hun functioneren beoordeelt. Het betreft werkzaamheden waarvoor de corporaties additioneel onvoldoende middelen ter beschikking kunnen stellen. In de toekomst zal de samenwerking met de woningbouwcorporaties verder gestalte krijgen.

De Stichting Aanzet is bereid medewerking aan het elders opzetten van projecten à la Bouwstenen te verlenen. Hiertoe wordt samengewerkt met het Landelijk Centrum Opbouwwerk.

Het rapport "Bouwstenen.

Werkervaringsplaatsen via (ver)bouwen van incurante panden" kan besteld worden bij de SEV, de Stichting Aanzet, of het LCO. (kosten fl 10,-)

Er is ook een promotiefilm van door de stichting Aanzet uitgebracht. Deze videofilm, 'Bouwstenen, bouwen aan leefbaarheid' gaat vooral in op de bouwactiviteiten van de stichting in het kader van werkervaringsplaatsen. De videofilm is bij de

stichting Aanzet verkrijgbaar voor Fl. 30,- (inclusief verzendkosten) per stuk. Op 4 juni aanstaande wordt in 's Hertogenbosch een studiemiddag over het project georganiseerd (zie kader met het programma, informatie bij de Stichting Aanzet).

Telefoonnummers:

SEV: tel 010-4130935

Aanzet: tel 073 - 6123324/6425904

LCO Zwolle: tel 038- 4232112.

Studiemiddag

Stichting Aanzet

Op 4 juni aanstaande organiseren Stichting Aanzet, 's Hertogenbosch; LCO, Aedes (Zuid-Nederland) en SEV samen een bijeenkomst met als thema 'Bouwen aan leefbaarheid'. Doelstelling van deze bijeenkomst is om met de uitgenodigde partijen te komen tot een uitwisseling van ervaringen elders in het land met betrekking tot vergelijkbare initiatieven en projecten; en het aanbieden van ondersteuning door st. Aanzet bij het elders in het land opzetten van dergelijke projecten.

Doelgroepen:

- * woningbouwcorporaties in Zuid-Nederland
- * landelijke welzijnsinstellingen
- * instellingen op het terrein van maatschappelijke opvang, de (G)GZ, lichamelijk gehandicapten, verstandelijk gehandicapten en ex-psychiatrische patiënten.

Datum/tijdstip: donderdag, 4 juni, 13.30-17.00 uur.

Locatie: 's Hertogenbosch, Theater aan de Parade (Pleinzaal)

(Voorlopig) programma:

13.00-13.30 uur: ontvangst deelnemers

13.30 uur: welkom door drs. G. Kruis, voorzitter van de st. Aanzet

13.40 uur: inleiding door wethouder H. Goedhart, portefeuillehouder voor ondermeer welzijn en arbeidsmarktbeleid;

13.50 uur: inleiding door drs. H. Kemps, directeur van de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en Maatschappelijke Zorg in Noord-Brabant;

14.10 uur: inleiding door ir. E. de Groot, manager belangenbehartiging van Aedes, landelijke koepel van woningcorporaties;

15.00 uur: inleiding door drs. P. Willems (de praktijk + film "Bouwstenen")

15.30 uur: pauze

16.00 uur: panel-zaal discussie olv. G. Kruis.

16.30 uur: nazit met borrel en hapjes

Kosten: fl. 95,— per persoon. In dit bedrag zijn begrepen: consumpties, de (SEV) brochure "Bouwstenen", een documentatiemap en een uitgebreid verslag van de bijeenkomst.

* De stichting Aanzet stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de samenlevingsopbouw door het opzetten van nieuwe en vernieuwende projecten op dat terrein. Een van die projecten is het project Bouwstenen, waarbinnen wordt getracht langdurig werklozen en kansarmen op de arbeidsmarkt, werkervaring te laten opdoen.

Allochtonen prefereren sport op etnische grondslag

Zwarte sportclubs hebben mooie toekomst

door Rogier Wiercx

Een keurige conferentie over buurtsport. Op de eerste rij de sprekers in hun costume met krijtstreep. 'Brasil' roept het voetbalshirt van een buurtsportwerker omstanders toe. Driehonderd deelnemers uit het hele land bevolken op 22 april de grote zaal van de Rotterdamse Cruiseterminal van de voormalige Holland-Amerika Lijn. Opvallend veel niet-witte sportwerkers.

Allemaal komen ze voor het thema van de dag: sport, buurt en sociale integratie. Op de tweede rij schuift een vrouw in trainingspak de hele ochtend in haar stoel op en neer: ze wil bewegen! Tussen de middag grijpt zij haar kans op de klimwand.

En even later trapt ze de ovalen rugbybal met een grote boog over het asfalt van de Wilhelminapier. Haar donkere gezicht lacht aanstekelijk. Rennend haalt een witte heer in krijtstreep de bal voor haar op.

Sport verbreedert, maar integreert het ook? Deze vraag wordt wetenschappelijk onderzocht door een onderzoeksteam onder leiding van professor Jan Willem Duyvendak van de Erasmus Universiteit. Een dag eerder was er in dezelfde Cruiseterminal een plaatselijke Rotterdamse praatdag over buurtsport gehouden. Toen had een bestuurder van voetbalvereniging Zwart Wit de noodklok geluid. Volgens het Rotterdams

Dagblad van 22 april zou de bestuurder geklaagd hebben over het feit dat allochtonen zijn vereniging hadden 'overgenomen'. Daarna was de doorstroming van de jeugd naar het eerste elftal gestopt, werden er regelmatig vernielingen aangericht en kwamen buitenlandse gezinnen op zondag naar het sportcomplex...om te barbecuen. De gekwelde voorzitter vroeg om een 'jeugdopbouwwerker met trainersdiploma', maar die kon de wethouder hem niet toezeggen. De gebeurtenissen bij Zwart Wit illustreren in een notendop wat Duyvendak en zijn team een dag later voorhouden aan de conferentiegangers. "Wij Nederlanders vinden etnisch gescheiden sporten niet gezond.

Topsporters geven het goede voorbeeld en sporen zo jongeren aan om ook actief te gaan sporten. Onder dat motto is in Rotterdam de stichting Topsport bezig. Basketballer Eelco Derks vertelt erover tijdens een matineus ontbijt voor genodigden van de conferentie. "Ik wil het basketbal promoten. Ik werk mee aan clinics op scholen. Zo maken kinderen kennis met mijn en andere sporten. Als ik meedoe, vinden ze het opeens extra interessant, want ik ben in hun ogen een nationale ster," aldus de grootste man aan de ontbijt tafel. Orhan Delibas is ook zo'n rolmodel. De succesvolle bokser heeft in Arnhem regelmatig full-contact met Turkse jongens, die daardoor erg van die sport zijn gaan houden. Sandra Roos doet aan voetbal. Al jaren geeft zij andere meisjes die van voetbal houden een houvast in die mannenwereld. Ook staatssecretaris Terpstra is een rolmodel. De oud-sporter weet met haar enthousiasme voor top- en breedtesporters velen aan te steken. Maar vandaag valt ze uit die rol. Terpstra zou de conferentie openen, maar laat verstek gaan omdat ze de verkiezingscampagne van haar partij belangrijker vindt.

Dagvoorzitter Humberto Tan bokste mee.

Officieel vinden we dat allochtonen zich moeten aansluiten bij algemene sportverenigingen. Mengen moet, maar de feiten liggen anders. Volgens voorlopige resultaten van onderzoek in vier grote steden is er van gemengd sporten nauwelijks sprake. Des te meer van gescheiden sporten. Soort zoekt Soort," concludeert Duyvendak. Zoals er vroeger (en nog wel) sportverenigingen op religieuze grondslag waren, zo zijn er nu etnische scheidslijnen tussen verenigingen. Juist bij sport is menging moeilijk, besluit Duyvendak: "Het gaat bij sport om vrijwillige groepsvorming. Teamgeest is geschoeid op een gevoelsmatige basis. Je gaat bij een club omdat je je daar thuis voelt." Nanne Boonstra, ook lid van het onderzoeksteam, onderbouwt die conclusies. Hij interviewde veertig sporters en sportbestuurders en liet 1300 Rotterdammers enquêteren over het verband tussen sport en integratie. Sport integreert, vindt bijna iedere respondent maar men bedoelt met integratie eigenlijk assimilatie. Sporten móet gemengd, vindt men, maar intussen gedooft men wel het gescheiden sporten. Boonstra: "Gezien deze feiten is het verstandig om de bijdrage van sport aan integratie van minderheidsgroepen te relativeren." Jammer dat Terpstra er niet was, want zij koestert - blijkens haar beleidsnota 'Wat sport beweegt' - wél veel verwachtingen van sport als middel tot sociale integratie. □

Jan Janssens doet beleidsonderzoek naar etnische tweedeling in de sport. Hij vertoont een video. Daarop legt de voorzitter van een islamitische voetbalvereniging uit waarom zijn club zo belangrijk is voor de jeugd. Er bestaat een enorme behoefte aan zwarte voetbalclubs, meent Janssens. "Voor allochtonen betekent zo'n club zoveel als de keus tussen wel of niet kunnen sporten." Etnische concentratie vindt hij in beginsel positief.

Presentator Humberto Tan doet in de slotdiscussie wat hij na deze lezingen moet doen. Hij vraagt aan de wetenschappers en bestuurders in het forum of buurtsportwerk dus maar beter niet gericht moet zijn op sociale integratie. "Inderdaad", beamen vijf van de zeven forumleden. Onderzoeker Maarten van Bottenburg: "Je moet mensen werven op titel van sport. Vriendschappen en maatschappelijke integratie kunnen daar indirecte effecten van zijn." Kwaliteit kent geen kleur. De coach van het Nederlands voetbalteam stelt de elf beste spelers op, ongeacht hun huidskleur. Toch herinnert iedereen zich de foto met zwarte en witte voetballers aan twee verschillende tuintafeltjes. "Logisch", legt Duyvendak uit, "aan tafel gaat het om gezelligheid. En gezelligheid kent kleur. Is dat zo erg?"

Conferentie

"Sport, buurt en sociale integratie"

Op 22 april is in Rotterdam een landelijke conferentie gehouden met als thema: "Sport, buurt en sociale integratie". De conferentie werd georganiseerd door het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO), de Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering (LOSBE) en de gemeente Rotterdam, met medewerking van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport. Praktijk, beleid en wetenschap kwamen tijdens de conferentie aan bod. Behalve luisteren en meepraten konden de conferentiedeelnemers meedoen aan sportactiviteiten in en rond het conferentiegebouw. Op deze pagina vindt u een journalistieke impressie van deze dag. Van de conferentie zal een integraal verslag worden gepubliceerd. U zult daarover via MO-Samenlevingsopbouw nader worden geïnformeerd.

Informatie: Kees Stuurup,
Landelijk Centrum Opbouwwerk-Zwolle,
tel 038-4232112.

Een vraag voor een leed (van links o.a. wethouder Meijer (Rotterdam) en 'ome' Jan Schildkamp). De wetenschappers met o.a. onderzoeker Jan Janssens (rechts) waren apart gezet.

Is de rijksoverheid ons tot last of inspireert ze?

En vormen bewoners wel een gelijkwaardige partij?

door Chris Veldhuysen

Bij de uitgang van het metrostation Bijlmer staat bij een 'kleurrijke' wandtekening vermeld dat de stedelijke vernieuwing van de Bijlmer een zaak is van drie partijen: de gemeente Amsterdam, stadsdeel Zuidoost en de woningcorporatie Nieuw Amsterdam. Met geen woord wordt gerept over bewoners. Is het verwonderlijk dat het Laboratorium Leefbaarheid de vraag naar macht van de wijk stelt?

Geen macht zonder tegenmacht

Deze vraag kwam aan bod op een door het Laboratorium georganiseerd symposium tijdens de Bouwrai van maart 1998 in Amsterdam. Professor Jan Willem Duyvendak verzorgde de aftrap. Hij commenteerde het Laboratorium met het op de agenda zetten van machtsvraag bij de discussie over leefbaarheid. En dat in een tijd waarin het accent ligt op horizontale samenwerkingsverhoudingen. In de huidige win-situaties worden verschillen in machtspositie nogal eens verwaarloosd. Sterker nog: iedereen lijkt wel inwisselbaar: ieder kan de plaats van een ander innemen. Toch kan Duyvendak niet goed uit de voeten met de machtsvraag. Het gaat meer om een (machts)balans tussen eenieders eigen verantwoordelijkheid en eigen positie. Het gaat om kansen van mensen om zich te uiten, om het vergroten van hun handelingsbekwaamheid.

Er is echter een belangrijk dilemma. Bewoners moeten zich weer machtig gaan voelen, maar voelen zich eerder onmachtig. Vooral omdat oorzaken en oplossingen van veel problemen buiten de wijk liggen. Door differentiatie worden deze (individuele) problemen niet zozeer opgelost, maar eerder alleen verspreid. Duyvendak waarschuwt voor twee gevaren:

- * Bewoners voelen zich ten onrechte machtig en denken dat de problemen nu worden opgelost. Straks komt de kater als dat niet lukt.
- * Bewoners gaan zich nog onmachtiger voelen. Buitenstaanders geven een oordeel

over hun wijk en leggen impliciet de schuld van deze problemen bij de buurt.

Samenvattend is het volgens Duyvendak onzin om 'de macht aan de wijk' over te dragen, omdat bewoners niks aan macht hebben als er geen andere machtige partijen bestaan. Het gaat veeleer om een machtsbalans. Bovendien kunnen leefbaarheidsproblemen niet altijd op wijkniveau worden opgelost. Iemand is bijvoorbeeld niet werkloos omdat hij in een bepaalde buurt woont, maar hij woont wellicht in een bepaalde buurt omdat hij werkloos is.

De verhouding tussen verbeelding en macht

De machtige rol van de landelijke overheid - zo vervolgt Duyvendak zijn verhaal - lijkt gespeeld. Wat we nu nodig hebben is een inspirerende overheid, een overheid die conceptueel stuurt. Het is knap wat VROM heeft gedaan met de nota stedelijke vernieuwing. Nadat de volkshuisvesting begin jaren negentig werd uitgekleeft heeft VROM toch weer een gerespecteerde positie verworven door verband te leggen tussen de volkshuisvesting en sociale cohesie. De volkshuisvesting is duidelijk opener geworden voor sociale problemen.

Toch stuit wordt deze vorm van conceptuele sturing nog nauwelijks opgepakt door andere ministeries als VWS, SoZaWe en BiZa. Mogelijk uit angst om in tijd van decentralisatie het verwijt van recentralisatie te krijgen. VWS blijft teveel steken in facilitering van gemeentelijk beleid. Het moet meer inhoudelijk lef tonen. Het moet een verhaal hebben voor de zwaarbelaste multi-culturele wijken met een diversiteit aan woon- en leefstijlen.

Ministeriële consensus?

Door de vertegenwoordigers van de departementen werd afhoudend gereageerd op het verhaal van Duyvendak. Volgens van Rijn (VROM) zijn stadsvernieuwing en later decentralisatie sterke concepten omdat er nationale consensus over is ontstaan. Ook nu is er een discussie gaande om tot een

nieuw concept te komen. Maar daarbij zijn we teveel geneigd alles met alles te willen integreren. En te veel integreren leidt tot te weinig sturing. De ambitie van de stadsvernieuwing was destijds ook breder dan de daadwerkelijke uitvoering.

Volgens van Rijn worstelt de overheid met twee vragen:

- a. Het gaat erom hoe mensen op lokaal niveau hun werk goed kunnen doen. Daar is een dienstverlenende overheid voor nodig die voor ontkokering en minder regelgeving zorgt.
- b. Maar de overheid moet zich ook bezig houden met toekomstige ontwikkelingen. Hoe worden die ingeschat. Hoe ga je om met migratie. Zijn er voldoende faciliteiten voor de opvang van nieuwe Nederlanders. Je weet dat belangen straks gaan botsen.

De Heer Malmberg (VWS) constateert eveneens dat er meer consensus gaat ontstaan: "Als ministeries groeien we naar elkaar toe" Hij geeft echter toe dat het proces van decentralisatie niet geheel is gelukt. Maar naast conceptuele sturing is een ondersteuningsstructuur nodig. De conceptuele inzet van VWS zal met name zijn: het mobiliseren van onbenutte kwaliteiten die ieder mens heeft. Volgens Malmberg ontbreekt het tevens aan eenheid van taal. Daarom pleit hij voor een sociale structuurschets waarin met heldere en gemeenschappelijk gedragen begrippen wordt gewerkt.

Dhr. Sloots (BiZa: Grote Stedenbeleid en veiligheid) heeft veel vertrouwen in het zelfregulerend vermogen van buurtbewoners. "Daar moet je als overheid niet tussen gaan zitten. Maar er zijn momenten dat de overheid zegt: er zijn grenzen. Dan komen we in actie."

De lokale praktijk aan het woord

Niet alleen kwamen er reacties vanuit het panel op het verhaal van Duyvendak, maar ook de zaal reageerde; zij het verdeeld. Uit de zaal kwamen drie soorten reacties:

- a. We staan op lokaal niveau aan het begin van een ingewikkeld proces om te komen tot integrale samenwerking. Daarbij hebben we eerder last van bemoeienis (regelgeving) van het rijk. Laten ze nu eindelijk het lokale eens de ruimte en de middelen geven. Op lokaal niveau leven heel andere vragen dan waar men op landelijk niveau mee bezig is.
- b. Met de ideeën van het rijk is op zich niks mis mee. Maar de vertaling ervan en de discussie op lokaal niveau over herdifferentiatie zijn van een dermate zwak niveau dat sowieso van de ideeën van het rijk weinig terecht komt. In Amsterdam verenigt de discussie over differentiatie zich tot het meer bouwen van dure koopwoningen. Er zijn meer faciliteiten nodig om aan visieontwikkeling te doen samen met bewoners, en gemeenten moeten daarvoor meer faciliteiten hebben of geven.
- c. Het lokale niveau staat te springen om goede en uitgewerkte concepten vanuit het rijk. Essentieel daarbij is hoe bewonersparticipatie vorm kan worden gegeven cq. kan worden afgedwongen etc. Want daar komt maar weinig van terecht.

Bewonersparticipatie

Uit de discussie bleek dat het met de bewonersparticipatie in buurten en wijken maar mager is gesteld. Volgens van Veen (Woonbond) is het - ondanks alle retoriek - geen uitgemaakte zaak, en is er geen door alle partijen gedragen visie, dat bewoners een gelijkwaardige positie moeten krijgen. Het denken erover is ook niet gericht op het stimuleren van nieuwe werkvormen en financieringsregelingen.

Dhr. Sloots was daarin ook zeer terughoudend. "Wij kunnen als ministerie gemeenten niet dwingen te investeren in bewonersparticipatie." Maar - was het verweer - je kunt toch als voorwaarde in het Grote Stedenbeleid meenemen dat er faciliteiten voor bewonersondersteuning moeten zijn. Volgens de heer Sloots gebeurt dat ook. Er wordt gevraagd of gemeenten op een fatsoenlijke manier gecommuniceerd hebben met andere partijen. Vragen naar hoe ze dat doen, dat ging de heer Sloots te ver. Uit de zaal kwam een duidelijke advies. Geef de opdracht aan ambtenaren om ook bewonersideeën door te rekenen. Al merkt

men in de Bijlmer dat de ambtenaren daar niet aan willen. Bewoners moeten partij zijn in de fase van analyse en visie-ontwikkeling. Er moeten budgetten zijn om deskundigheid in te kunnen huren. Duvvendak plaatste nog een aantal kanttekeningen:

- a. Er wordt nogal eens het argument gebruikt van: we doen het ook voor niet zittende bewoners. Door daarop te hameren verzwak je de positie van huidige bewoners.
- b. Bewonersorganisaties zijn minder representatief. Er is een breed overleg in de wijk nodig.
- c. Er is minder ondersteuning door bezuinigingen.

De conclusie is duidelijk. Aan het faciliteren van bewonersparticipatie schort het nogal in de Nederlandse buurten en wijken. Ligt hier niet een schone taak voor en BiZA en VROM en VWS? Of past dat niet in het verhaal van conceptuele sturing? ↵

H e t o p z e t t e n v a n e e n o p b o u w w e r k - c a m p a g n e

Het SBO organiseert op 25 september aanstaande een workshop over het opzetten van een opbouwercampagne. Aanleiding vormt het verschijnen van de LCO-uitgave "Opbouwercampagnes: de kunst van het creatief communiceren".

Opbouwercampagnes: de kunst van het creatief communiceren.

In het boekje worden vier opbouwercampagnes beschreven. Plaats van handeling vormen Rotterdam en Deventer. Inzet van de campagne Witte Dorp Forever is het voortbestaan van een hechte buurt in Rotterdam en Deventer die wordt bedreigt door een sluipend proces van verval. De campagne doorbreekt de tegenstellingen over de toekomst en legt de basis voor de herbouw van het Witte Dorp.

Het Bugen of Basten-Offensief vindt plaats in het Rode Dorp/Driebergen, een wijk in Deventer waar al van alles mislukt is. In zes weken tijd worden elf bijeenkomsten georganiseerd per straat of pleintje. Vraag aan de bewoners is om met oplossingen te komen waaraan ze zelf kunnen werken. Het aanbod is: een bloembak of een opleiding voor vrachtwagenchauffeur. Windkracht Elluff! raast door acht buurten in Deventer. Doel van de campagne is de verhoudingen tussen verschillende bevolkingsgroepen te verbeteren. Pleinorganisaties bedenken oplossingen voor problemen in de wijk en organiseren een buurtfeest. Blind Date is een groots opgezette jongerencampagne. Ruim 800 jongeren, verdeeld over 39 teams, gaan een uitdaging aan die verzorgd is door gemeentelijke diensten. Wijkagenten treden op als scheidsrechter. De teams wacht een Opzoemerzegel van f 2000,-, die ze kunnen besteden aan een gemeenschappelijk doel. Het boekje besluit met een overzicht van enkele hoofdpunten van een opbouwercampagne: een centraal idee, het basisprogramma, de communicatie-strategie en de organisatie. Beginnende campagneleiders krijgen een steuntje in de rug met 11 wenken en voorschriften.

Het aantal deelnemers is maximaal 30 personen. De kosten voor deelname zijn f 165,- (inclusief lunch). Schriftelijke opgave bij: LCO, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag.

Na opgave wordt een bevestiging toegezonden met accept-girokaart.

De uitgave is te bestellen bij LCO, Prinsegracht 51, 2512 EX, Den Haag, Tel.nr.: 070-3804431, Prijs f15,-.

Workshop

De workshop is bedoeld voor opbouwercampagnes en andere sociaal werkers die na lezing van het boekje de smaak te pakken hebben gekregen en ervoor denken om zelf een campagne te gaan opzetten. Aan de workshop wordt meegewerkt door Joop Hofmann, Johan Janssens en Anne van Veenen, auteurs van het campagne-boekje.

P r o g r a m m a :

- * korte introductie van de campagne-methode;
- * aan de hand van een case, een ontwerp en een presentatie van een campagne maken;
- * analyse van de gepresenteerde ontwerpen door de auteurs van het campagne-boekje.

De workshop vindt plaats op: vrijdag 25 september, 10.00 - 16.00 uur. Plaats: stadion van Go-Ahead Eagles te Deventer.

SBO

Stichting Wijkcentrum Te Werve

Gen. Swartlaan 56
2283 LP Rijswijk
Telefoon: 070-3930577

De Stichting Wijkcentrum Te Werve te Rijswijk

vraagt

een OPBOUWERKER (M/V)

De Stichting Wijkcentrum Te Werve (WTW) is een wijkgerichte welzijnsorganisatie ten behoeve van de bewoners van de woonwijk Te Werve. Het wijkcentrum heeft een algemene ondersteunende en dienstverlenende functie voor zowel bewoners als organisaties in Rijswijk.

Functie-informatie

De opbouwwerker functioneert als intermediair tussen uiteenlopende aanspraken, bijvoorbeeld tussen die van maatschappelijke organisaties bijv. de markt, gemeente, corporatie en wet en die van bewoners. Daarnaast ondersteunt hij activiteiten van het wijkcentrum die zich voor een belangrijk deel richten op een betere samenwerking en meer begrip tussen bewoners en (overheids-)instanties en de verbetering van de toegankelijkheid en doelmatigheid van voorzieningen ter bevordering van de leefbaarheid in de wijk. De opbouwwerker zal ook ondersteuning bieden aan het Bewonersplatform dat een essentiële en onmisbare rol heeft in de realisatie van wijkbeheer binnen een deel van; en een voorbeeld functie voor andere delen binnen Rijswijk.

Om de continuïteit van reguliere activiteiten die gericht zijn op ontmoeting en recreatie te waarborgen, is het noodzakelijk dat de opbouwwerker ondersteuning en begeleiding geeft aan vrijwilligers en een initiërende en activerende rol heeft in de ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

Ten behoeve van de uitvoering en verwezenlijking van bovengenoemde werkzaamheden is het noodzakelijk dat regelmatig overleg wordt gevoerd en contact wordt onderhouden met andere organisaties binnen de gemeente Rijswijk en met de gemeente zelf.

Financieel-administratieve taken behoren ook tot de werkzaamheden van de opbouwwerker evenals de ondersteuning en advisering aan het bestuur.

Functie-eisen:

- Een afgeronde HBO-opleiding.
- Enige jaren ervaring als opbouwwerker.
- Gewend om eigen initiatieven te nemen en zelfstandig te werken.
- Affiniteit of betrokkenheid bij de leefbaarheid in de wijk
- Diplomatieke en communicatieve vaardigheden (in woord en geschrift).

Aanstelling

Het betreft een aanstelling voor 36 uur per week. Het heeft de voorkeur om deze functie door 2 deeltijdwerkers te laten vervullen. De aanstelling is vooralsnog tijdelijk voor een periode van 2 jaar met de mogelijkheid tot verlenging.

Salariëring

Salaris conform de CAO-welzijn functiecategorie SCW-3, salarisschaal 23-36. Inschaling is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Sollicitaties kunnen voor vrijdag 14 juni 1998 worden gericht aan de secretaris van het Bestuur van de Stichting Wijkcentrum Te Werve Generaal Swartlaan 56, 2283 LP RIJSWIJK. Voor eventuele informatie kunt u terecht bij de voorzitter van het bestuur, de heer K. Brouwer, tel. 070-3938827.

Gloobaal

door Fred Stafleu

Kort geleden werd mij gevraagd om een bijdrage aan een studie-excursie van een 40-tal Tsechen naar zorg- en welzijnsvoorzieningen in Nederland. De groep bestond merendeels uit beleids- en vaklui op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg. Ze waren vooral geïnteresseerd in modellen van niet-residentiële aanpak van problemen inzake opvang, verslaving, ouderenzorg, psycho-sociale zorg, etc. En dat onder meer met een toespitsing op de stadswijk als integratiekader. Ik zou dan iets in het algemeen vertellen over de rol van het opbouwwerk in het kader van de wijkopbouw. In de navolgende dagen werden projecten in grootstedelijke wijken bezocht, waar de praktijk aan de theorie kon worden getoetst.

Community partnership

Geestelijke gezondheidszorg en samenlevingsopbouw - hoe leg je die link? De overkoepelende term werd gevonden in de aanduiding 'community care'. Wat precies onder 'community care' moet worden verstaan is niet helemaal duidelijk. De term komt in de opbouwwerkliteratuur nauwelijks voor. Wellicht is er overeenkomst met wat in de Amerikaanse traditie 'community organization for social welfare' werd genoemd (o.a. Dunham, 1958, geciteerd door H. Hulshof, Kernpunten ener literatuuranalyse betreffende de Amerikaanse Community Organization, 1961).

Het gaat dan om een proces van bevordering en handhaving van evenwicht tussen welzijnsbronnen en -behoeften in een bepaald gebied of in een speciaal veld van dienstverlening. De term 'community care' vond ik alleen terug bij Howard Litwin, Community Care Capacity: a view from Israel (in: Yoder, Jonker & Leaper, Support Networks in a Caring Community, 1985). Litwin benadrukt dat 'community care' niet zonder meer een alternatief is van de reguliere maatschappelijke dienstverlening: "it must mean partnership between support networks and formal care services in a joint effort to maximize the welfare of individuals." In deze visie is deelname van de doelgroep(en) - 'community partnership' - essentieel.

In een stadsdeel van Praag is door 'Remedium, Psychosocial Help Foundation' een project gestart dat valt binnen de omschrijving van 'community care'. Oogmerk is bij te dragen aan een 'community' benadering op het gebied van gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening in wijk 3. Daarbij wordt het accent gelegd op het mobiliseren en benutten van menselijke en financiële bronnen in de wijk zelf.

Waarom?

Typische problemen in een grotestadswijk zijn: anonimiteit, weinig solidariteit en een tekort aan gemeenschapsgevoel en aan onderlinge hulpverlening. Ook de kennis van beschikbare vormen van dienstverlening laat vaak te wensen over. Bovendien ontbreken vaak bepaalde noodzakelijk diensten, zoals verzorgingshuizen of programma's voor drugsgebruikers. Verleden jaar kwam via een enquête aan het licht, dat de meeste problemen zich voordeden in de sfeer van de zorg voor ouderen. Aanwezige instellingen werkten nauwelijks samen of schoten tekort, en nogal wat ouderen werden van het ene naar het andere loket gestuurd ('wandering seniors').

Doelstellingen

Begin dit jaar is men begonnen genoemde problemen gericht aan te pakken. Men tracht het volgende te bereiken:

- * een hoger kwaliteitsniveau van de zorg voor ouderen
- * planmatige verbetering van de voorzieningen
- * bevordering van de mobiliteit van ouderen met behulp van het zorg-service-netwerk
- * verbetering van de informatie aan cliënten/gebruikers van de voorzieningen
- * versterking van de financiële condities
- * activering van de bewoners en ondersteuning van self-help activiteiten
- * het vormen van samenwerkende platforms waarin instellingen, bedrijven en lokale (en hogere) overheid samenwerken. Dit zal geleidelijk moeten resulteren in een 'Prague 3 Community Foundation'.

Hoe?

Om deze doelstellingen te bereiken wordt per item een taakgroep gevormd. Daaraan nemen deel: hulpverleners, ouderen/cliënten (en familieleden), vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, ambtenaren en andere betrokkenen.

In de eerste projectfase wordt concreet gewerkt aan:

- * trainingsprogramma's voor service-aanbieders
- * het opzetten van een database voor zorgvoorzieningen, waardoor het voor hulpverleners en cliënten gemakkelijker wordt te bepalen wat per geval adequate zorg is
- * opzet van een multidisciplinair team, bestaande uit zorgaanbieders én cliënten met als taak een zorgplan voor de wijk te ontwikkelen
- * public relations activiteiten, zoals krantenartikelen, brochures, manifestaties voor professionals en voor het publiek, onderzoek
- * verkrijgen van additionele financiële middelen voor de vervolgfases van het project; daarbij richt men het oog met name op het bedrijfsleven in de wijk.

Nieuws onder de zon?

Wat Tsechieë betreft ongetwijfeld wel. Mogelijk zijn we in ons land in diverse plaatsen al een aantal stappen verder. Maar ook bij ons is er nog veel te ontwikkelen als het om 'community partnership' gaat. Dienstverleningsinstellingen houden - met wisselend effect - steeds meer rekening met patiënt- en cliëntenplatforms; dat is een 'externe' oriëntatie. Nog maar recent bestaat er de wettelijke verplichting voor zorginstellingen om cliënt- of patiëntenraden in te stellen (een interne, meer verplichtende oriëntatie). En van de brede coöperatie als door Remedium beoogd - die meer inhoudt dan het onderhouden van talloze overlegrelaties - is nog lang niet overal sprake. Kortom: ook bij ons is er nog heel wat te verbeteren aan de relatie tussen 'community' en 'care'. Hoewel: niet voor niets kwam een bus vol Tsechen richting Nederland om het nodige op te steken.

□

In memoriam Mr. Jaap Cramer

door dr. Gradus Hendriks, oud-Directeur-Generaal Maatschappelijke Ontwikkeling, ministerie VWS (voorheen CRM)

Een voortreffelijke werker en bestuurder voor het welzijn van de medemens is onlangs van ons heengegaan. Bijna een eeuw heeft Jaap Cramer in onze samenleving een grote werkkracht en doorzettingsvermogen getoond. Dat was ook wel nodig - gezien de functies, die hij op bijzondere plaatsen heeft vervuld.

Op jeugdige leeftijd kreeg hij de leiding van een pas opgericht orgaan in de provincie Drenthe, dat zich ten doel stelde: de bevolking met name in de sterk achtergebleven gebieden met raad en daad terzijde te staan om aldus enige verlichting te brengen in de slechte maatschappelijke en economische situatie. Er heerste in dit gewest een grote werkloosheid en er waren weinig perspectieven nieuwe bestaansbronnen aan te boren. Het algemeen voorzieningen niveau in de gemeenten was slecht, zodat vaak de voorwaarden voor de burgers ontbraken zelf de hand aan de ploeg te slaan.

Als eerste in de elf provincies kwam zodoende de Stichting Opbouw Drenthe tot stand en mr. Cramer kreeg daarvan de dagelijkse leiding (1928). Het bestuur van de stichting, de vrijwilligers en enkele professionele krachten stonden voor een zware taak. Dat werd nog erger toen in de dertiger jaren de economische crisis diep in het bestaan van de mensen ingreep. Met bescheiden middelen moest worden gewerkt, maar toch trok men het veld in om de mensen met raad en daad terzijde te staan.

Cursussen op verschillend terrein werden georganiseerd om het educatieve niveau van de bevolking te verbeteren, terwijl in buurt- en clubhuizen allerlei groeperingen bij het nieuwe sociaal-culturele werk werden betrokken. Het grondvlak in de Drentse samenleving werd zodoende meer gestimuleerd ook zelf initiatieven te nemen voor verbetering van de leefomstandigheden. Jaap Cramer als gelovig man en overtuigd sociaal-democraat was als een bewogen mens bij die hele ontwikkeling betrokken. Het was dan ook niet te verwonderen aan welke zijde Jaap ging staan in de zeer moeilijke jaren 1940-1945. In het verzet spande hij zich, samen van Randwijk in voor de uitgave en verspreiding van het illegale blad "Vrij Nederland". Na de bevrijding, toen Opbouw Drenthe met Cramer als directeur

meer middelen kreeg van overheidswege, kon men de vleugels verder uitslaan. Een grote steun kreeg men ook in de rug, zoals ook in de andere gebieden, toen de regering in 1948 besloot met name in die achtergebleven gebieden, meer voorwaarden te gaan scheppen en de vestiging van nieuwe industrieën te bevorderen. Het Zuid-Oosten van Drenthe zou daarvan profijt trekken, want al spoedig vestigde zich in Emmen een nieuw bedrijf van de ENKA. Hier werd de productie van nylonvezel ter hand genomen. Een belangrijke grondstof in die tijd, voor de toen algemeen door vrouwen felbegeerde nylonkous.

Enkele jaren later, in 1952 nam de toenmalige regering nog een ander zeer vooruitstrevend besluit. Namelijk de introductie van een sociaal-planningsproces, dat ten doel had ook de sociaal-culturele infrastructuur in de negen zogenaamde ontwikkelingsgebieden te verbeteren. Om dat proces op gang te brengen ging een interdepartementale commissie van start, met eigen budget en secretariaat. Ik had het voorrecht als secretaris deze nieuwe ontwikkeling mee in inhoud te mogen geven. De Stichting Opbouw Drenthe kreeg een secretariaat om naar het grondvlak toe, gemeenten en particuliere organisaties bij te staan bij het doen van voorstellen.

Inmiddels was ook de staf van Opbouw Drenthe uitgebreid en deden goed opgeleide professionele krachten hun intrede. Zo kwam Jo Boer in contact met het uitvoerende opbouwwerk en vormingswerk. Voor de vormgeving van de genoemde sociale planning was dat ook van groot belang. Essentiële voorwaarde bij die sociale planning was namelijk dat vooral ook de mensen zelf bij het ontwikkelen van activiteiten en voorzieningen werden betrokken. Jo Boer, die na de eervolle benoeming van Cramer tot Commissaris van de Koningin de leiding van Opbouw Drenthe had overgenomen zou haar bevindingen met betrekking tot dat opbouwwerk in een eerste Nederlandse publicatie vastleggen.

In de zestiger en zeventiger jaren breidde zich overal in het land het werk op maatschappelijk terrein sterk uit. Zo ook in Drenthe, alwaar activiteiten naar particuliere organisaties op lokaal niveau konden wor-

den gedelegeerd. Over die ontwikkelingen en de sociale planning heb ik met Jaap Cramer en Jo Boer vele gesprekken mogen voeren. Het waren soms indringende gesprekken omdat we zoveel mogelijk initiatieven vanuit de basis, de bevolking zelf wilden steunen. En 'Terug naar de mensen' was daarbij het parool.

Bij een terugblik op het verleden van al dat zwoegen en overleg voeren mogen we toch constateren dat al dat werken zinvolle resultaten heeft opgeleverd. Door de grote inzet van bezielden bestuurders zoals Mr. J. Cramer en zeer deskundige krachten als J. Boer, bijgestaan door zoveel anderen, heeft een maatschappelijke verheffing van een achtergebleven principe plaats gevonden.

Na zijn pensionering als Commissaris van de Koningin is Jaap in zijn geliefde Drenthe blijven wonen. En wel op de Brink in Assen, tegenover het oude provinciehuis. Samen met mijn vrouw heb ik Jaap nog enkele malen bezocht en zoals altijd genoten van de vele verhalen van een man, die een rijk maatschappelijk, bestuurlijk en politiek leven achter de rug had. Met zijn heengaan op 25 april j.l. is ons een groot burger ontvallen.

Rijswijk, 2 mei 1998.

Cartoon

Achterstandswijken Den Haag naar beurs

Den Haag - Het is nog niet meer dan een studeerkamerplan, zegt hij er onmiddellijk bij, maar wel een plan dat een nieuwe manier van denken stimuleert. Achterstandswijken moeten naar de beurs om kapitaal te vergaren voor de stadsvernieuwing.

Organisatie-adviseur Frank van Nimwegen uit Amsterdam zal dit idee in april ontvouwen (zal inmiddels gebeurd zijn, red.) op een seminar van het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting. "Ik stel mij voor dat de gemeente Den Haag samen met de woningbouwcorporaties en particuliere verhuurders in een wijk een vastgoedfonds opricht. Zij ontwikkelen samen een wervende toekomstvisie op de wijk en nodigen beleggers uit om een aandelenpakket te kopen. Dat zullen voornamelijk grote beleggers moeten zijn, maar ook kleine ondernemers in de wijk zelf zouden een paar aandeltjes kunnen kopen. Dat vergroot de betrokkenheid bij de eigen wijk."

Van Nimwegen: "De gemeente Den Haag heeft 1,6 miljard gulden nodig om alle plannen in de oudere wijken te verwezenlijken. Dat is een verselijk groot bedrag voor de overheid, maar voor de grote beleggers in ons land is het niet eens zo heel veel. Institutionele beleggers als pensioenfondsen en verzekeraars hebben tientallen miljarden in woningen gestoken. En zij zijn voortdurend op zoek naar interessante objecten voor hun geld."

Volgens Van Nimwegen moeten gemeente het voortouw nemen in de vertaling van zijn ideeën. "De grote beleggers zijn terughoudend in de samenwerking. Binnenskamers noemen zij de lokale politiek overheid onbetrouwbaar, omdat de politiek plannen kan veranderen. Een belegger zoekt zekerheid op een langere termijn. Een notering aan de beurs betekent dat de wijk wordt gezien als een onderneming met een vaste koers en heldere doelen."

J. van Geest van de Algemene Woningbouwvereniging in Den Haag toont zich enthousiast over het plan. "Ik denk dan gelijk aan de bewoner als aandeelhouder. Het lijkt me magnifiek als de bewoners investeren in de eigen wijk, met de mogelijkheid opties te verzilveren."

(Haagsche Courant, 25-3-1998)

Werken aan lokale veranderingen

Steeds meer functionarissen van zorg- en welzijnsinstellingen en overheden richten zich op de wijk, of de buurt als sociaal ondernemer. Daardoor is er behoefte aan na- of bijscholing bijvoorbeeld op het gebied van:

- * het kunnen hanteren van nieuwe methodieken en instrumenten om burgers te activeren, maar ook om andere instanties in beweging te krijgen;
- * het kunnen presenteren van het werk en jezelf, teneinde eigen professionaliteit en expertise zichtbaar voor anderen te maken.

In september a.s. start weer voor de vierde keer de éénjarige Post-HBO opleiding Sociale Interventiekunde, die bedoeld is voor functionarissen, die zich kunnen richten op twee hoofdtaken:

- a. het activeren van kwetsbare bevolkingsgroepen en
- b. het beïnvloeden van de lokale samenleving en andere maatschappelijke verbanden, om leefbaarheid en participatie mogelijk te maken.

Er is een folder voor deze opleiding beschikbaar bij:

Transfergroep Rotterdam & Omstreken tel. 010-241 44 40.

Voor inlichtingen: Dick Bussing, opleidingscoördinator

010-241 44 63. Een introductiegesprek gaat aan de inschrijving vooraf. De unit Werk & Welzijn van de Transfergroep R&O is reeds jaren specialist op het gebied van scholing en advies op de terreinen welzijnsbevordering, samenlevingsopbouw en werkgelegenheid.

In een samenleving die cultureel steeds pluriformer wordt, zullen burgers en bestuur moeten leren om met verschillen om te gaan. Dat kan op uiteenlopende manieren.

In een eerste model pretendeert de overheid moreel neutraal ten opzichte van verschillende groepen te staan. De overheid zet niet in op gedeelde normen en waarden. De verschillen tussen groepen krijgen alle ruimte. In een andere benadering is de overheid niet moreel neutraal, maar eist van minderheden dat zij 'inburgeren' en zich aanpassen aan de gebruiken en opvattingen van de ingezetenen.

Mastercourse

Sociale Cohesie en Sociaal Beleid in een Multiculturele Samenleving

In de Nederlandse discussie lijkt de tweede benadering steeds meer veld te winnen. Onder politici en in de sociale beroepen neemt de zorg over tweedeling en uitsluiting toe. Met deze zorg lijkt de waardering voor culturele verschillen af te nemen. 'Vermenigvuldiging' van wijken wordt gepresenteerd als de oplossing voor talloze problemen.

In deze mastercourse zullen we het beleid van overheid en sociale sector in een pluriforme samenleving als de Nederlandse tegen het licht houden: wat houdt de 'politiek van vermenging' in? Wordt zij op alle maatschappelijke terreinen gevoerd: ook in het onderwijs? Maar hoe zit het dan met witte en zwarte scholen? En hoe staat het verder met menging in de buurt? Proberen buurtwerkers kinderen van uiteenlopende achtergronden ook met elkaar in contact te brengen, bijvoorbeeld via sportactiviteiten? En leidt een politiek van vermenging, van 'differentiatie', inderdaad tot sociale cohesie, tot 'integratie'? Welke normatieve opvattingen over het omgaan met culturele verschillen ligt in een

vermengings-politiek besloten? Welk model van een multiculturele samenleving wordt hiermee geïmplementeerd? En: wat betekent deze politiek voor de sociale sector? "Zijn sociale professionals zich eigenlijk bewust welk beleid zij voeren?"

Tijdens in totaal 12 dagdelen (middag en avond) zullen deze onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken door een keur aan docenten worden belicht.

Doelgroep

Studenten post-HBO en WO, beleidsambtenaren, politici en allen die in de sociale sector in ruime zin werkzaam zijn (wijkbeheerders, opbouwwerkers, brede school-docenten, woningcorporatiemedewerkers, wijkagenten, etc.)

Opleiders

Een keur van academici zal deze vragen bespreken in confrontatie met ervaringsdeskundigen uit de wereld van sociaal beleid en de sociale sector (o.a. prof.dr.H. Entzinger, prof.dr G. Enbersen, dr.R. Gowincharn,

prof.dr H. van Gunsteren, prof.dr.G.W. Meijnen, dr.P. Gesser, drs. C. van Praag, dr. B. Prins, ir. A. Reijndorp, dr. S. Saharso, dr. O Verhaar).

Docenten vanuit de Faculteit der Wijsbegeerte zijn: prof.dr. J.W. Duyvendak, prof.dr. M.A. Verkerk, prof.dr. T. van Willigenburg.

Docenten van de Transfergroep van de Hogeschool Rotterdam e.o.: D. Haïtsma, drs. D. Winkels.

Didactische vorm

Aangezien het hier een Mastercourse betreft zal er, met behulp van interactieve onderwijsmethoden, een beroep worden gedaan op de actieve inzet en expertise van de deelnemers.

Cursusonderdelen

Dag 1: De armoede van de sociaal-economische politiek
prof.dr. G. Engbersen, dr. P. Tesser/drs. C. van Praag

Dag 2: Maakt het onderwijs verschil?
prof.dr. G.W. Meijnen

Dag 3: De wijkpak: integratie door differentiatie?
prof. dr. J.W. Duyvendak, ir. A. Reijndorp

dag 4: Inburgeringspolitiek: op zoek naar de nieuwe Nederlander
prof.dr. H. Entzinger, prof.dr. H. van Gunsteren

Dag 5: Vrouwenemancipatie en multiculturaliteit: een raar stel?
dr.S. Saharso, dr.O. Verhaar

Dag 6: Identiteitspolitiek, 'persoonlijke' politieke en sociale cohesie
dr.R. Gowicharn, dr.B. Prins

De colleges zullen worden in- en uitgeleid door de begeleidende docenten van de Faculteit der Wijsbegeerte en de Transfergroep Rotterdam & Omstreken.

Data:

6 bijeenkomsten, 1x in de twee weken, woensdag
van 14.00 tot 21.00 in het najaar (7 oktober-16 december)

7,21 oktober 1998

4,18 november 1998

2,16 december 1998

Locatie

De colleges zullen plaatsvinden bij de Faculteit der Wijsbegeerte, Oostmaaslaan 950-952, 3063 DM Rotterdam.

Er zal een syllabus verschijnen met relevante Nederlandse- en Engelstalige artikelen. Prijs f 1600,- (inclusief de syllabus en 6 diners).

Aanmelding

Aanmelding vindt plaats via een aanmeldingsformulier, dat kan worden opgevraagd bij: Transfergroep Rotterdam & Omstreken, Opleiding en advies, telefoon: 010-241 44 40.

(U kunt tot uiterlijk vier weken vóór aanvang van de cursus schriftelijk annuleren. U ontvangt dan het cursusgeld terug onder aftrek van f100,- administratiekosten. Na deze datum bent u het totale cursusgeld verschuldigd. Maximaal 35 deelnemers kunnen worden geplaatst.)

Deze Mastercourse is een co-productie van de Transfergroep Rotterdam e.o., de vakgroep Praktische Filosofie van de Faculteit der Wijsbegeerte van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Dr. Gradus Hendriks-Stichting te Den Haag.

Handboek Opbouwwerk

herzien

Sinds begin dit jaar kunt u de geheel herziene editie van het 'Handboek Opbouwwerk. Methoden, technieken en terreinen' bestellen bij het LCO. In het voorwoord door de voorzitter van de redactie-commissie, professor Jan Willem Duyvendak stelt deze:

"De voorliggende, herziene editie van het 'Handboek Opbouwwerk. Methoden, technieken en terreinen' kan waarschijnlijk het beste getypeerd worden als een 'vernieuwd gereedschapskistje met handleiding.' Natuurlijk is veel beproefd gereedschap in het vernieuwde assortiment opgenomen, maar er zijn nieuwe 'tools' aan toegevoegd en weer andere instrumenten zijn verwijnd. Wellicht belangrijker nog zijn de wijzigingen in de 'handleiding': opbouwwerkers verrichten hun werk in aanmerkelijk veranderde omstandigheden en veel aanpassingen in deze nieuwe editie hebben daarop betrekking."

Handboek Opbouwwerk. Methoden, technieken en terreinen. Dr. Harry Broekman.

Een uitgave van de Dr. Gradus Hendriks-stichting. Nummer 13 uit de reeks Opbouwteksten.

Prijs f 49,-, ex portokosten.

Te bestellen bij: het LCO, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag.

Telefoon: 070-380 44 31. E-mail: lcoopbouw@xs4all.nl.

door Bernadette de Wit

Anti-agressiebeleid NS Reizigers

Begin jaren negentig steeg het aantal agressie-meldingen van uitvoerend personeel met 25 procent per jaar tot ongeveer 1600 in 1994. Uit onderzoek (bureau Beke) bleek dat verreweg de meeste agressie wordt gepleegd door zwartrijders. In 1995 begon NS Reizigers met een samenhangend pakket maatregelen om agressie tegen te gaan.

De aanpak van agressie op en rondom de trein bestaat uit vijf speerpunten:

- extra personeel op probleemtreinen om het gevoel van veiligheid te vergroten en de kans op agressie te verminderen
- invoering van een (hoger) treintarief, plaatsing van kaartjesautomaten en structurele ingangscntroles om zwartrijden tegen te gaan
- hardere aanpak zwartrijders door middel van snelle incasso en zo nodig strafrechtelijk opvang, training en begeleiding van personeel en lager management

- interne en externe voorlichting over de veiligheidsmaatregelen (zie kader over Signum).

De uitvoering van dit beleid kost ongeveer f 60 miljoen per jaar. Het doel van de maatregelen was een kwart minder agressiemeldingen, een kwart minder probleemtreinen, de helft minder verkochte kaartjes op de trein, de helft minder uitstellen van betaling en de helft minder zwartrijden.

Wat is er bereikt? Het aantal agressiemeldingen is in 1995 gedaald tot ongeveer 1200 per jaar en het daalt langzaam verder. Het aantal probleemtreinen neemt gestaag af, van 1050 in 1994 tot 750 in 1996. Er ontstaat een duidelijker beeld van de treinen en baanvakken waar de problemen vooral voorkomen. Op dit ogenblik worden per week zo'n 1050 treinen extra bemenst. Het aantal op de trein verkochte kaartjes en de uitstellen van betaling zijn een indicatie van de mate waarin het zwartrijden wordt

tegengegaan. De doelstelling - halvering - is wat betreft de uitstellen van betaling bij lange na niet gehaald. Daar staat tegenover dat de kaartverkoop op de trein in 1995 spectaculair is gedaald, met 90 procent. De daling zet zich voort.

De cijfers tonen aan dat het bedrijf op de goede weg is. NS Reizigers vermoed dat het met de maatregelen (nog) geen vat krijgt op de harde kern van zwartrijders en potentiële agressieplegers. Hierbij moet worden opgemerkt dat agressie in de hele maatschappij toeneemt. Net als KLM, waar in 1996 zo'n 6000 agressiegevallen werden gemeld door het personeel, heeft ook NS Reizigers als openbaar-vervoerbedrijf hiermee te maken. Opvallend is dat KLM een streng bewaakt instapregiem kent. Dit leidt tot de conclusie dat agressie nooit helemaal kan worden uitgebannen omdat het voor een deel een onvoorspelbaar karakter heeft. (Foto: Bob Bronshoff).

Je bent een rund als je met een conducteur stunt

Luisteris is bij uitstek een voorbeeld van wat in het bedrijfsleven 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' wordt genoemd. Het succes van Luisteris blijft niet onopgemerkt: Shell, KLM, de Belgische spoorwegen en de politie zijn belangstellend. Over de belangrijke rol van personeel van NS Reizigers bij het voorkomen van agressie.

In december 1993 heeft conducteur Ted Boere een afspraak met Nol Döbken, directeur van NS Reizigers. Naast zijn baan

bestedt Ted, die in het verleden zelf het slachtoffer werd van agressie op de trein, veel vrije tijd aan Vangrail, het opvangproject voor en door collega's die agressie hebben meegemaakt. In zijn hoofd rijpt een nieuw idee: een voorlichtingsprogramma voor jongeren, met de naam Luisteris. Want naast de nieuwe reisregels en de opvang (zie het kader over het anti-agressiebeleid) moet er iets aan preventie worden gedaan. Door de jaren heen is duidelijk geworden dat vooral jongeren negatief gedrag vertonen in het openbaar vervoer.

Agressie in het openbaar vervoer wordt 'een maatschappelijk probleem' genoemd, maar die opmerking brengt de oplossing niet naderbij. Er kan alleen iets tegen agressie worden ondernomen als medewerkers van NS Reizigers zelf in actie komen. Ted vraagt om steun en krijgt die van Nol Döbken. Twee dagen later biedt Tjibbe Spoelstra, projectmanager anti-agressie-maatregelen, hem een staffunctie aan om Vangrail over het hele land uit te breiden en Luisteris op te zetten. Er wordt een team gevormd, dat ondermeer samenwerkt met

de arbodienst, NS Opleidingen, de vakbonden, HALT en Slachtofferhulp.

Zelf voelen

Luisteris heeft tot doel om agressief gedrag op en rond de trein terug te dringen, zowel gericht tegen NS-personeel en reizigers als tegen NS-eigendommen. Door de ernstige gevolgen van agressie te bespreken met de jongeren, moeten dezen zich bewust worden van wat zij de slachtoffers aandoen. Ook docenten en ouders worden hierbij betrokken. Zij moeten een rol spelen in het voor- en natraject. De conducteurs en machinisten die voorlichting geven op scholen en internaten willen met dit initiatief voorkomen dat nog meer collega's het slachtoffer worden van agressie. Het programma van Luisteris zit zo in elkaar dat de jongeren zelf actief meedoen en uiteindelijk 'van binnenuit' tot afkeuring van agressief gedrag komen. De voorlichters vertellen over hun eigen ervaringen. Door middel van rollenspelen gaan de jongeren zelf voelen wat agressie teweeg kan brengen, want het kan soms jaren duren voordat een slachtoffer het heeft verwerkt. Speciaal voor Luisteris is een speelfilm gemaakt, Smakeloos, gebaseerd op een waar gebeurd incident (zie kader). De muziek is van Henny Vrienten. Het nummer Ik ben de groep, ik ben onzichtbaar roept veel discussie op over hoe 'gewone' jongeren in groepsverband tot zinloos geweld kunnen komen. Vaak begint het met pesten.

Positief effect

Jongeren van 11 en 12 jaar krijgen twee machinisten op bezoek en jongeren van 13 tot 18 jaar twee conducteurs. In de eerste leeftijdsgroep gaat het om de gevolgen van gevaarlijk spelgedrag voor machinisten, bij de oudere leerlingen ligt het accent op geweld tegen conducteurs. Verreweg de meeste leerlingen zien na afloop in dat hun eigen houding agressie kan uitlokken, zo blijkt uit de evaluatieformulieren. Ook begrijpen zij dat agressie niets oplost en zijn ze van plan om zich in de toekomst minder agressief te gaan gedragen. Volgens de leraren heeft de voorlichting ook na een maand nog een merkbaar positief effect op de helft van de jongeren. Begin dit jaar bracht de Arbo Management Groep van NS Reizigers een evaluatie-onderzoek uit, met als conclusie: de kans is groot dat Luisteris zal leiden tot meer gewenst gedrag. In de woorden van enkele leerlingen: "Ik heb geleerd dat treiteren niet leuk is, het kan uit de hand lopen"; "Je moet niet de bink uithangen als je met een grote groep bent"; "Ik heb geleerd dat conducteurs ook

gewone mensen zijn"; "Je moet niet agressief doen tegen mensen die hun werk doen"; "Je bent een rund als je met een conducteur stunt."

Luisteris wordt door machinisten aangeboden in de regio's Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Heerlen, Maastricht en Zwolle; de conducteurs bereiken daarnaast de regio's Nijmegen, Alkmaar, Arnhem, Amsterdam en Amersfoort. In 1997 bezochten de voorlichters 400 scholen en internaten met in totaal 15.000 leerlingen. Er is altijd een docent of groepsleider bij de sessie aanwezig. NS Reizigers betaalt de kosten van het project en vraagt aan de scholen geen vergoeding. Scholen kunnen één keer per jaar in aanmerking komen voor een voorlichting.

Het audiovisuele materiaal voor Luisteris is ontwikkeld en geproduceerd door Signum Informatieprojecten in Amstelveen. Signum voert voor NS Reizigers een aantal interne-communicatieprojecten uit. Bij de start van het anti-agressiebeleid maakte Signum de bedrijfsfilm Duif, gebaseerd op een waar verhaal over een conducteur die ernstig werd mishandeld door een groep jeugdige treinreizigers. Luisteris is een vervolg op Duif. De conducteur uit Duif is de vader van een meisje dat voor het eerst haar vriendje mee naar huis neemt; hij blijkt een van de daders te zijn. Ook de Rayonkrant wordt door Signum geproduceerd. De redactieraad bestaat uit personeelsleden; zij bepalen de inhoud van de krant. De auteur, Bernadette de Wit, werkt als freelancer voor Signum. Zij zit in het bestuur van het LCO en maakt daarnaast ondermeer de nieuwsbrief van de stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.

(Uit: Rayonkrant 7, april 1998, NS Reizigers 8-wekelijks tijdschrift voor personeel van NS Reizigers, Netwerk Randstad Zuid)

Respect is waar het om draait

Machinisten Frans Altena en André Buskens geven voorlichting aan leerlingen van groep 8 van de basisschool, met het accent op gevaarlijk spelgedrag. Conducteurs Wendelien Ephraïm en Richard van der Lee doen dat aan jongeren tussen 13 en 18 jaar over agressie. Hoe ervaren medewerkers hun deelname aan Luisteris?

Frans: "Spelen langs het spoor is voor ons agressie, dat proberen we duidelijk te maken."

André: "Een van ons doet de introductie, de ander staat achterin en slaat dan plotseling hard op tafel. Iedereen schrikt en krijgt hartkloppingen. We laten ze uitspreken wat ze voelen. En dat leggen we uit dat wij dat ook meemaken. Zo laten we de parallellen zien tussen onze en hun wereld en komen we tot het eigenlijke thema: respect."

Frans: "Mij raakt het meeste aan die kinderen dat ze inzien dat veel leed wordt veroorzaakt door groepsgegedrag. Ze doen er allemaal aan mee en ze weten dat het fout is. Maar ze denken dat de groep je beschermt. Je bent een sukkel als je niet meedoet."

André: "Dan vragen wij: 'Is het wel zo stoer om mee te doen? Misschien is het wel stoerder om er niet bij te horen. En wat gebeurt er als je niet meedoet?' We doen een wijzende hand voor: één vinger wijst naar de ander, maar de andere drie wijzen naar jezelf, dus 'sukkel' roepen zegt meer over degene die het zegt."

Frans: "Het inzicht breekt door en ze hebben terstond een antwoord; ze gaan met vijf vingers wijzen."

André: "Over de film zijn ze altijd te spreken. Na afloop is het muistil. Om reacties uit te lokken, maken we bijvoorbeeld een grapje over een machinist die kinderen slaat. Dan worden ze fel. Ik ben elke keer geraakt door hun onbevengheid en eerlijkheid."

Frans: "Halverwege doen we ons uniformjasje uit, dan zien ze dat we ook mens zijn en vader."

André: "Alle basisscholen in Zoetermeer liggen lang de spoorlijn en hebben met de

sprinter te maken. Het werkt dus echt preventief."

Kentering

Ook Wendelien en Richard zijn vol lof over het programma en het voorlichtingsmateriaal van Luisteris. "De sfeer komt er direct in," vertelt Wendelien, "de jongeren zijn meteen wakker en aandachtig."

Richard: "Als we onze eigen ervaringen met agressie op de trein vertellen, zijn ze verbaasd. Ze hadden nooit gedacht dat volwassenaars er ook last van zouden hebben. Ze zien onder ogen hoe lang het duurt voordat je er overheen bent. Ze vragen ons de oren van het hoofd."

Hij vervolgt: "Eerst zagen we er tegenop om ons eigen verhaal te vertellen voor de klas. Ik was bang dat ze me een watje zouden vinden, of dat ze zouden zeggen dat ik me aansel. Maar dat gebeurt juist niet!"

Wendelien: "Er zijn er altijd een paar die me extra raken en dat blijken degenen zijn die zelf agressie hebben meegemaakt. We zijn ook op de school geweest waar op het plein een HTM-controleur was gemolesteerd. Een aantal jongeren had staan juichen: 'schoep hem!' Anderen stonden passief toe te kijken. Bij die twee groepen bereikten we het meeste effect. Hun houding vooraf was: controleurs zijn hufters, ze vragen erom. Na afloop van onze voorlichting was er een duidelijke kentering: je kunt kiezen of je meedoet, maar je kunt er ook iets van zeggen."

Richard: "We vragen de leerlingen om tips om agressie te voorkomen. Dan zeggen ze: 'Jullie moeten je bewapenen.' Wij leggen uit dat we geen politie-agent zijn. Het rollenspel met de wapenstok leidt ertoe dat ze ontdekken dat je mond het enige wapen is wat je hebt. Dan schrijven ze op het formulier dat je het met praten moet oplossen."

Wendelien: "Hun beeld van een conducteur is een autoritair, chagrijnig iemand die niet luistert. Zelf denk je, dat is toch veranderd, maar zo zien zij het niet."

Richard: "We vragen: 'Wat doet een conducteur?' en dan zeggen ze: 'Boetes uitdelen.' Dan vertellen we dat we service geven en voor veiligheid zorgen. Elke keer als ik hoor dat een collega in elkaar is geslagen, denk ik: Luisteris is nog nodig."

Wendelien: "Op verjaardagen hoor ik altijd klachten over NS Reizigers. Nu kan ik ook eens iets positiefs vertellen."

(Uit: Rayonkrant nr 7, april 1998 editie Den Haag)

8-wekelijks tijdschrift voor en door personeel van NS Reizigers, Netwerk Randstad Zuid)

We zijn er trots op dat NS Reizigers dit doet

Hoe ervaren medewerkers van NS Reizigers hun deelname aan Luisteris? De conducteurs Martin Pupella en Yvonne Fase vertellen wat er met de jongeren gebeurt tijdens een voorlichtingssessie. Respect is het sleutelwoord.

"Luisteris is een uniek project", vindt Yvonne Fase. Zij werkt 28 uur per week bij Ted Boeree op het kantoor van Vangrail/Luisteris; de voorlichting geeft ze samen met Martin Pupella.

"Wij brengen de gevolgen van agressie ter sprake", vertelt Martin, "en we beginnen altijd met onze eigen ervaringen. Ik ben een keer door een verslaafde man bedreigd met een bebloede injectienaald. Dat hij me twee keer geslagen heeft, daar kom ik nog wel overheen, maar door die spuit sloegen bij mij de stoppen door. Het is moordend om een half jaar te moeten wachten op de definitieve uitslag van een hiv-test."

Als Martin dat vertelt, zijn de jongeren muistil. Plotseling staan er niet langer twee geuniformeerde NS'ers, maar mensen van vlees en bloed. Yvonne: "Ze zijn verbaasd dat iemand van veertig ook nog last heeft van agressie. Op die leeftijd zien ze agressie nog als iets overtuigend. Het hoort bij uitgaan."

Keuzen maken

Het valt Martin en Yvonne op dat vooral donkere leerlingen de tekst van de filmmuziek bij 'Smakeloos' direct begrijpen, terwijl blanke leerlingen diep moeten nadenken wat Henny Vrienten bedoelt als hij zingt: "Ik ben de groep en ik ben onzichtbaar." De voorlichters vermoeden dat dit te maken heeft met weten hoe het voelt om te worden buitengesloten.

Yvonne: "Jongeren gaan in groepen uit voor de gezelligheid, maar ook voor hun eigen veiligheid. En als er rottigheid komt, dan

durven ze niet uit de groep te stappen. De groep is veilig, maar wat moet de eenling? Daar praten we over door: Het gaat dan over de angst om outcast te zijn."

Martin: "Het liedje gaat over het maken van eigen keuzen. Vaak zeggen de leerlingen: 'Ja maar, als ik niet meedoe, dan word ik zelf in elkaar geslagen.' Dan vragen we: 'Zijn dat wel echte vrienden? Die zouden het accepteren als je niet meedoet.' Ze weten anders goed hoe het werkt, maar ze moeten zich handhaven en daardoor zijn ze geneigd om het slachtoffer de schuld te geven. Dat is een watje en die heeft het verdiend. Wij breken daar doorheen, door respect te tonen voor degenen die zelf agressie hebben meegemaakt. Wij bieden ruimte om daarover te praten."

Confronterend

"Respect is het sleutelwoord," beaamt Yvonne. "Respect voor de conducteur. En respect voor elkaar. Lach je klasgenoot niet uit, het kan jou ook overkomen. En dan blijkt dat de daders vaak zelf vroeger slachtoffer zijn geweest, ook van gezinsgeweld. Daar houdt onze taak trouwens op en moet het worden overgenomen door de schoolmeester."

Een rollenspel met een wapenstok maakt deel uit van de sessie. Yvonne en Martin vragen: "Hooft een wapen bij ons beroep?" en daar wordt vaak bevestigend op geantwoord. Dan doet Martin het 'intimidatiespel'. Hij haalt een jongere voor de klas en zegt:

"Je luistert niet. Ik kom hier voor jou," terwijl hij de wapenstok onder de kin van het profkonijn drukt. Negen van de tien keer reageert deze heftig. Dan verklaart Martin dat het een spel was: "Dit is nou intimidatie."

Daarop volgt een gesprek over de verleiding van het wapen. Meestal concluderen de leerlingen uit zichzelf dat dit geen oplossing is. Praten is dat wel. Yvonne: "Een conducteur is geen politie-agent. Praten hoort bij ons vakmanschap en hun sociale vaardigheden. Ze vinden respect tonen moeilijk, ze geven al snel een oordeel en ze willen ergens bij horen. Aardig zijn voor een ander vinden ze sullig, maar zelf willen ze wel met respect worden behandeld."

Martin: "De voorlichting is confronterend voor de jongeren."

Yvonne: "Ze leren dat wij veel meer doen dan kaartjes knippen. Ik ben er trots op dat de directie van NS Reizigers hier geld in steekt. Het is een erkenning van ons werk."

(Uit: Rayonkrant nr 7, april 1998,

editie Rotterdam)

8-wekelijks tijdschrift voor en door personeel van NS Reizigers, Netwerk Randstad Zuid)

Kiosk

door Jos van Meeuwen

Living in a Village Ghetto Land?

De voorbije maanden werd de discussie over de vraag of er in Nederland in een aantal achterstandswijken van de grote steden sprake is van gettovorming à la de Verenigde Staten nieuw leven ingeblazen. In maart verscheen het boekje Rotterdam in Kleur, waarin J. Veenman, hoogleraar 'arbeidsmarkt en maatschappelijke ongelijkheid' aan de Erasmusuniversiteit, waarschuwt voor Amerikaanse toestanden als gevolg van de structurele problemen die samenhangen met de multiculturele bevolkingssamenstelling. Sommige wijken van de vier grote steden zijn als gevolg van (drugs)criminaliteit en geweld al praktisch onleefbaar geworden. Volgens Veenman kan er ondanks alle politiek correcte uitspraken en voornemens nog steeds niet gesproken worden van een echte multiculturele samenleving, waarin alle burgers op voet van gelijkheid worden behandeld en instanties en burgers kunnen omgaan met cultuurverschillen. Het beleid schiet tekort. Integratie is het doel, separatie is de uitkomst. Zowel van de kant van de autochtonen als van de allochtonen ontbreekt het aan de werkelijke wil om zich aan te passen aan de nieuwe multiculturele samenleving. Allochtone Nederlanders stuiten op het feit, dat hun kansen op maatschappelijke participatie voor een belangrijk deel bepaald worden door overwegend autochtone 'poortwachters': school, arbeidsbureau en personeelswerkers. Maar zij verminderen hun kansen ook zelf doordat zij ver-

strikt blijven in hun eigen culturele patronen. Een maand na de verschijning van zijn boek werd de stelling van Veenman kracht bijgezet door de botsing tussen politie en Marokkaanse jongeren in de Amsterdamse wijk Overtoomse Veld.

"Sociale cohesie in stand houden kan niet zonder regie"

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) wijst elke suggestie in de richting van gettovorming in Nederland resoluut van de hand. De raad heeft zich op verzoek van de regering gebogen over de vraag aan welke eisen de adequate sociale structuur van buurten en wijken moet voldoen. In **Woningraad-Magazine (1 april 1998)** doet Saskia Bolten verslag van een gesprek hierover met de vice-voorzitter van de RMO, Herman Kaiser, in het dagelijkse leven burgemeester van Roermond. Gezien de verschillen in maatschappelijke context tussen wijken en buurten vindt de RMO het onjuist om uit te gaan van één adequaat model van sociale opbouw. Wat goed is voor de ene wijk, hoeft dat niet te zijn voor de andere. De vraag is bovendien, wie bepaalt wat voor een wijk adequaat is. De planologie? De welzijnswerkers? De criminaliteitsbestrijders? De beleidsmakers moeten volgens Kaiser juist te rade gaan bij de bewoners: "Een wijk is er zelf wel toe in staat om de definiëren hoe de situatie is. Als mensen zelf niet zeggen dat de situatie achteruit gaat, is er geen probleem. Dan moet je er ook geen probleem van maken. De raad zegt niet dat de buurt zelf

over alles moet beslissen, want dan loop je het risico dat de ene buurt zijn problemen afwentelt op de andere. Het is wel zo dat de enigen die kunnen zeggen of een buurt een adequate structuur heeft, de bewoners zelf zijn." De RMO plaatst kanttekeningen bij de wenselijkheid van het tegengaan van de eenzijdige samenstelling van wijken: "Waarom is het erg als veel buitenlanders bij elkaar in de buurt wonen? Het kan tot actieve sociale participatie leiden. Het wordt pas eng als buitenlanders en hun stadgenoten elkaar niet meer durven ontmoeten vanwege racisme." De RMO accepteert sociale segregatie als een natuurlijk verschijnsel, dat door veel bewoners juist wordt nagestreefd. Bij het streven naar een pluriforme samenstelling van wijken naar inkomensgroepen zouden de overheid en de woningbouwcorporaties zich volgens de raad niet moeten richten op het aantrekken van nieuwkomers met 'hogere kwaliteit' (=meer geld), waarvan het maar de vraag is of zij iets voor de wijk zullen betekenen, maar op de 'stijgers' uit de buurt zelf, die een binding hebben met hun buurt, maar die de wijk nemen naar 'betere' buurten bij gebrek aan geschikte woonruimte. Zo blijven sociale netwerken in tact. Volgens de RMO moet het werken aan verbetering van de leefbaarheid in de wijken gebaseerd zijn op de potentie van de bewoners en de aanwezige maatschappelijke cohesie. De raad gaat er - met de zgn. 'buurtromantici' - vanuit dat bewoners vooral deel uit willen

maken van sociale verbanden en zich niet, zoals de 'buurtsceptici' stellen, als gevolg van de individualisering ongeïnteresseerd terugtrekken achter hun eigen voorkeur: "Mensen wonen niet in postcodes. Niemand wil in de rug worden aangevallen. Niemand wil struikelen over de rotzooi. Niemand wil last van elkaar hebben. Dus spreek je spelregels af. Mensen willen zich veilig voelen. (...) Het bij elkaar horen zit gewoon in mensen. De vraag is dus: Hoe krijgen we dat geborgen, veilige gevoel terug." Volgens Kaiser moeten de overheid en de woningbouwcorporaties inspelen op dit elementaire gevoel door het stimuleren van verenigingsleven en vrijwilligerswerk: "Ik ben ervan overtuigd dat koninklijke onderscheidingen voor mensen die zich inzetten voor een buurt, hun bureaus of een vereniging een prachtige stimulans zijn voor anderen om dat ook te gaan doen." Kaiser heeft zelf dan ook met alle soorten van genoezen zitting genomen in de landelijke jury voor de door de woningbouwcorporaties georganiseerde verkiezing van Beste Buur van Nederland. De RMO is van mening, dat de woningbouwcorporaties hun inspanningen behalve op hun primaire taak, namelijk het voorzien in de behoefte aan sociale woningbouw, vooral zouden moeten richten op het beheer van de woningomgeving en op het vertrouwd maken van oude en nieuwe bewoners met elkaars sociale codes en woonculturen. De corporaties moeten de huurders houden aan de spelregels met betrekking tot het gebruik van portieken, brandgangen en gemeenschappelijke tuintjes eventueel in samenwerking met het opbouwwerk en de politie. Overheid en instanties moeten zorgen voor een samenhangend geheel van bereikbare voorzieningen, waarin preventie, zorg en repressie elkaar aanvullen.

Volgens Kaiser is als gevolg van de bezuinigingen op het welzijnswerk van de laatste jaren de eerste pijler ernstig ondermijnd en krijgt de samenleving daar nu de rekening van gepresenteerd: "Mijn stelling is dat vooral door de bezuinigingen op het jongerenwerk, de politiek teveel werk heeft gekregen." Tijdens het laatste lijsttrekkersdebat vlak voor de Tweede Kamerverkiezingen kon ook minister-president Kok niet om deze waarheid heen.

"Waarom zou er wel sociale cohesie moeten zijn in een achterstandswijk en niet in Wassenaar?"

In het meinummer van Woningraad-Magazine rekent de sociologe Talja Blokland-Potters in een gesprek met Harm Grünhagen af met de mythe van de warmte, gezelligheid, hulpvaardigheid en gemeenschapszin in de arbeiderswijken van vroeger: "Het is altijd los zand geweest, maar dat geeft niet zolang het maar niet teveel rijft." Zij promoveerde in maart op een onderzoek naar 'Wat stadsbewoners bindt, sociale relaties in een achterstandswijk' dat werd geïnspireerd door de gemeenplaatsen in beleidsnotities over de verdwenen buurtbinding, armoedecultuur en sociale uitsluiting in achterstandswijken en haar twijfels bij enquêtes, waaruit bleek dat 85% van de Rotterdammers bereid was om met hun burens de straat te vegen. Blokland-Potters wijst er op dat het maken van een onderscheid tussen 'wij', de oude bewoners, en 'zij', de nieuwkomers, van alle tijden is. Rond de eeuwwisseling waren het in Rotterdam de katholieke Brabanders, tegenwoordig zijn het Turken en Marokkanen. Het grote verschil is volgens Blokland-Potters dat de buurtbewoners elkaar vroeger beter kenden omdat het leven van mensen zich voor een groter deel afspeelde in de buurt. Dat wil echter niet per se zeggen dat de saamhorigheid groter

was. Ook burens, die elkaar goed kennen, kunnen een hekel hebben aan elkaar. De promovenda heeft weinig op met opgelegde initiatieven om de gezelligheid in de buurt te bevorderen: "Ik heb bijvoorbeeld met een oudere vrouw gesproken die altijd 'goed' is geweest met de burens en bereid is om bij te springen als er iets is. Toch heeft ze geen behoefte aan intensief contact onder het motto: goede burens houden zich op d'r eigen. Nu krijgt ze een Turkse buurvrouw en komen 'die welzijnswerkers' vertellen dat ze met de buurvrouw naar een koffie-ochtend of een straatfeest moet. Daar zit ze helemaal niet op te wachten. Sterker nog: het irriteert haar, vooral omdat die etnische factor erbij komt." Dat burens elkaar niet kennen wordt volgens Blokland-Potters pas een probleem als dat tot gevolg heeft dat zij elkaar niet aanspreken op aanstootgevend gedrag. Daarom is zij wel voorstander van initiatieven als portiekgesprekken waardoor burens elkaar kunnen leren kennen. Zij vindt ook dat de buurtbewoners, die aangewezen zijn op de nabijheid van voorzieningen, zoals ouderen, kinderen en sommige buitenlandse vrouwen, op buurtniveau wel wat extra aandacht kunnen gebruiken. Voor het bestrijden van achterstandssituaties is de buurt volgens haar echter te klein. Evenmin als buurtromanticus Kaiser ziet buurtsceptica Blokland-Potter weinig heil in het bouwen van dure woningen in achterstandswijken, tenzij het gaat om het vasthouden van bewoners die het financieel beter hebben gekregen: "Daar klinkt toch het idee in door dat het bouwen van dure woningen ook achterstand bestrijdt. Volgens mij bestrijdt het alleen maar statistische achterstand. (...) Wat heeft een werkloze er aan als zijn buurman wel werk heeft? Daardoor krijgt hij heus geen werk, tenzij je ervan uitgaat dat het aan de mensen zelf ligt dat zij geen

baan hebben en de aanwezigheid van een buurman met een baan net dat duwtje geeft dat ze nodig hebben." Dat weiger ik te geloven."

"Veel wanbetalers gaan ervan uit dat er aan hun zaak toch niets meer te doen is of vinden het genant om over hun betalingsproblemen te praten" **In Corporatie Magazine (maart en april 1998)** wordt verslag gedaan van twee projecten gericht op het voorkomen van huisuitzettingen vanwege huurschulden en overlast. In Amsterdam boekt de woningbouwvereniging Het Oosten succes met een persoonlijke, informele benadering van bewoners met een huurachterstand: "Dat schept vertrouwen en maakt de weg vrij voor schuldsanering. De aanpak verstevigt het contact tussen klant en corporatie, waardoor herhaling van negatief betalingsgedrag gering is. Bovendien bespaart het veel geld." Voor het leggen van de contacten worden huismeeesters en buurtconciërges ingeschakeld. Ook de deurwaarder en het incassobureau zijn bij het project betrokken. In oostelijk Zuid-Limburg hebben woningbouwcorporaties, gemeenten en hulpverleningsinstanties de handen ineen geslagen in een preventieve aanpak van problematisch woongedrag. Het project Zeer Moeilijk Plaatsbaren wordt uitgevoerd door de stichting Regionale Instelling voor Maatschappelijke Opvang (RIMO), die zich bezig houdt met de opvang en (woon)begeleiding van dak- en thuislozen. Het project richt zich op huurders met meervoudige problemen voor wie als gevolg van woongedrag, sociaal gedrag en/of financiële problemen uitzetting dreigt. Als handhaving in de bestaande woonsituatie onmogelijk is, wordt voor de probleemhuurder elders in de regio vervangende woonruimte gezocht.

De kern van het project is dat hulpvraag en hulpaanbod op elkaar worden afgestemd. De woningbouwcorporaties melden potentiële gevallen aan bij het meldpunt ZMP van RIMO. De projectleider stelt op grond van één of meer huisbezoeken vast of de betrokken huurder in aanmerking komt voor het project. Op basis van een uitgebreide intake wordt een inschatting gemaakt van de benodigde hulpverlening. Er wordt een begeleidingsovereenkomst opgemaakt tussen de bewoner, de corporatie en de hulpverlenende instantie. De projectleider volgt de gang van zaken op afstand en bemiddelt als er in het traject problemen ontstaan. Het project is nu reeds zo succesvol, dat personele uitbreiding nodig is voor het behoud van de noodzakelijke slagvaardigheid en om te voorkomen dat er ongewenste wachttijden ontstaan.

Kort signalement

Een vergelijking tussen de situatie in Nederland en de toestand in de Verenigde Staten staat centraal in een artikel van **G. Quispel in Justitiële Verkenningen (nr. 6, 1997)** onder de titel 'Getto's en concentratiewijken. Segregatie in Nederland en de Verenigde Staten'. **In het Amsterdams Sociologisch Tijdschrift van december 1997** schrijft de Amerikaanse socioloog **Loïc J.D. Wacquant** over de ontwikkeling in de zwarte Amerikaanse getto's (Decivilisering en diabolisering. De transformatie van het Amerikaanse getto, pp. 320-339, en Elias in het Dark Ghetto, pp. 340-348). **In 'Migrantenstudies. Driemaandelijks tijdschrift voor onderzoek naar etnische minderheden en de Nederlandse samenleving'** doet **G. Bolt** verslag van zijn onderzoek naar Turken op de woningmarkt: **stilstand of vooruitgang?** Zijn conclusie luidt dat de woningsituatie van

veel Turken weliswaar nog te wensen over laat, maar dat zij het als groep desondanks op de woningmarkt niet slecht doen in vergelijking met terreinen als de arbeidsmarkt en het onderwijs en met de situatie in andere Europese landen.

Beleid en Maatschappij (nr. 1, 1998) bevat twee artikelen over bijstandverlening.

In 'Eenmaal arm, altijd arm over de dynamiek van armoede en bijstandsafhankelijkheid' komen E. Snel en

S. Karyotis tot de conclusie, dat de dynamiek in de bijstand veel groter is dan veelal wordt aangenomen: "Mensen vinden hun weg uit de uitkering terdage: 40% van alle bijstandsuitkeringen is binnen het jaar beëindigd, tweederde binnen drie jaar." Neo-liberale ingrepen in de sociale zekerheid om de uitstroom uit de bijstand te bevorderen zijn volgens hen dan ook niet nodig. In 'Bijstandsverlening en het gewicht van onbedoelde effecten'. Over de reflexieve modernisering van sociaal beleid gaat J. Terpstra in op de geleidelijke modernisering van de financiële steun- en bijstandsverlening op lokaal niveau tussen het begin van de jaren vijftig en het einde van de jaren zeventig.

Na de laatste gemeenteraadsverkiezingen is de PvdA vertegenwoordigd in alle colleges van B&W van de 40 grootste steden. Daarom kan het nuttig zijn om in 'Lokaal Bestuur. Maanblad over gemeente- en provinciepolitiek' van de PvdA (april 1998) kennis te nemen van de "agenda voor veiligheid en volkshuisvesting" en andere sociale beleidsvoornemens van de lokale sociaal-democratische bestuurders.

□

Alles wat u wilt weten over veiligheid?

Maar moet u alles weten?

Onlangs kreeg ik een telefoontje van een opbouwwerker uit een kleinere gemeente. "Kennen jullie een paar goede voorbeeldprojecten om de veiligheid in de wijk te vergroten samen met bewoners?", luidde zijn vraag. Op mijn bureau lag net de "Gids voor veiligheid. 99 vragen over veiligheid en hun antwoorden." Met daarbij de vermelding "met ruim 200 praktijkvoorbeelden en veel praktische tips." "Natuurlijk," was mijn antwoord. "Het ligt hier voor mijn neus." En je kunt het tegen betaling per fax???? bestellen bij het Logistiek Centrum Brandweer o.v.v. nummer 7610983078. Faxnummer 070 3614986. Ik denk niet dat hij het besteld heeft.

De Veiligheidsgids is door zijn opzet (99 vragen, per vraag 2 bladzijden, veel korte voorbeeldbeschrijvingen en veel foto's) een dik boekwerk. Het is het eerste deel. De veiligheids-gids bevat veel bekend materiaal. Het is vooral een gids voor de coördinator veiligheidsbeleid. Het bevat veel pagina's met korte informatie over cijfers, analyse, de beleidscyclus, organisatie, de integrale aanpak, het schaalniveau, de rol van politie, brandweer, burgemeester, het raadslid, bedrijfsleven etc.

Maar of de opbouwwerker er veel mee opschiet? Daar zijn de praktijkvoorbeelden te summier voor. Het gaat in de gids nauwelijks over betrokkenheid van bewoners en maatschappelijke organisaties. Dan beveel ik aan om de laatste jaargangen van MO nog maar eens goed door te nemen. (Chris Velthuisen)

□

'Handhaven in teamverband' Nieuwe brochure voor gemeenten en politie

Handhaven doet men niet alleen: een groot aantal organisaties heeft een taak bij de handhaving van de veiligheid op straat, in stations, winkelcentra en parken. Daarnaast zijn er handhavingsteams die zich richten op bijvoorbeeld drugsbanden en horecagelegenheden. Goede afstemming tussen de betrokken organisaties voor een gezamenlijke aanpak is daarbij noodzakelijk. In de nieuwe brochure 'Handhaven in teamverband' worden tips gegeven om de handhaving op lokaal niveau zo doeltreffend en doelmatig moge-

lijk vorm te geven. De brochure is door staatssecretaris Kohnstamm van Binnenlandse Zaken vandaag aan alle gemeenten en politiekorpsen gezonden. Verschillende gemeenten hebben positieve ervaringen en resultaten opgedaan met handhavingsteams. Zij hebben ook gemerkt dat andere gemeenten meer willen weten over handhavingsteams. Voor het samenstellen van deze brochure is gebruik gemaakt van de ervaringen uit grote stedenbeleidgemeenten (G25). De brochure is in eerste instantie bedoeld voor gemeenten

die een integraal handhavingsteam willen opzetten. In de tweede plaats is de brochure een wegwijzer om contacten te kunnen leggen met projectleiders van handhavingsteams in andere gemeenten.

De brochure kan worden gebruikt naast de 'Gids voor veiligheid-99 vragen over veiligheidsbeleid en hun antwoorden' die door het ministerie van Binnenlandse Zaken in februari is uitgebracht.

□

Jeugdopbouwwerk uit Burkina Faso

"Mundial in de Wijk"

door Sikko Cleveringa, ontwikkelingsdeskundige (BuZa/DGIS) en werkzaam bij Groupe Fomtugol

Groupe Fomtugol, een jongerenbeweging uit Burkina Faso (West-Afrika), komt in Juni op uitnodiging van Festival Mundial naar Nederland met haar gelijknamige muziek- en dansgroep Troupe Fomtugol. De jongerenbeweging Fomtugol pioniert met jeugdopbouwwerk in Burkina Faso en zal in het kader van Mundial kennis kunnen maken met vergelijkbare initiatieven in de Nederlandse context. Festival Mundial beleeft dit jaar haar elfde editie. Onder het motto "Een Wereld... één toekomst" wordt de sfeer in Midden-Brabant jaarlijks ruim twee weken bepaald door wereldcultuur, met dit jaar als climax de jongerenmanifestatie "It's your world too!" op zaterdag 20 Juni en de afsluiting op zondag 21 Juni, beide in het Tilburgse Leijpark. In de aanloop van het park-festival organiseert Mundial een groot aantal andere activiteiten zoals al enkele jaren "Mundial in de Klas" en dit jaar voor het eerst "Mundial in de Wijk". Fomtugol speelt daarin samen met haar zusterorganisatie Beneb Nooma een prominente rol. De uitwisseling met het Nederlandse jeugdopbouwwerk wordt in samenwerking met het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO) voorbereid door Sikko Cleveringa die bij Groupe Fomtugol werkt als ontwikkelingsdeskundige.

Troupe Fomtugol

Troupe Fomtugol is een muziek- en dansgroep van ervaren semi-professionele artiesten uit Noord Burkina Faso in West Afrika. Onder leiding van Nasuru Bunti, de artistiek leider, heeft de groep een hedendaags repertoire opgebouwd, geïnspireerd door de traditionele Peul-muziek van nomaden en griots (troubadours) in de regio. Hoewel zij zelf daar ook hun wortels hebben en traditionele instrumenten en melodieën gebruiken, beperken zij zich niet tot een folkloristische presentatie. In hun muzikale expressie zoeken de artiesten bewust een verhouding met de moderne tijd. Nummers als Haji Pendo, Tangarsi en Debo Maunda gaan over moderne thema's als drugsgebruik, migratiearbeid in de goudmijnen en seksuele moraal en worden door de zanger Yero op een zeer expressieve en persoonlijke wijze vertolkt. Ook de muziek is met z'n tijd meegegaan maar heeft haar Peul-karakter behouden met ondermeer indringende

improvisaties van de fluitist Nenga. Het repertoire is daardoor heel populair bij jongeren in de eigen regio en relatief toegankelijk voor het Westerse publiek. Individueel geregistreerde cassettes circuleren al langer in Peulgemeenschappen door heel West-Afrika. Een succesvol optreden tijdens het festival Les Nuits Atypiques de Koudougou van 1997 resulteerde in een doorbraak naar een groter publiek in eigen land en enkele invitatie voor Europa, waaronder Mundial. In de loop van dit jaar brengt de groep een muziekcassette en CD op de markt. Peul-muziek kenmerkt zich door (herders)fluit en zang, ondersteund door luit en kalebas (percussie). De dans is relatief ingehouden en gracieus. Dit in tegenstelling tot de meer zuidelijke muziekstijlen waarin percussie op djembe domineert en de dans zeer fysiek en acrobatisch is. Naast de typische Peul-muziek vraagt de groep hernieuwde belangstelling voor de Goumbe, een in de vergetelheid geraakt percussie-instrument met een aansprekend eigen ritme en dans, en de luit muziek van de Tamacheb culture (waaronder de Touareks en de Bella). Troupe Fomtugol bestaat uit een kerngroep van 8 artiesten die een moderne podium act opvoeren met muziek, zang en dans. Voor grotere dansvoorstellingen en optredens met een educatief of folkloristisch karakter wordt de groep uitgebreid met nog eens 8 artiesten. De groep kan in zeer verschillende settings optreden. Zo verzorgt zij ondermeer een speciale voorstelling op het strand van Terschelling in het kader van het Oerol Festival (Zaterdag 13 Juni) en speelt ze samen met Nederlandse Jazz-musici in de Paradox (Tilburg, 5 Juni). De Peul zijn van oorsprong nomaden en veehouderij is nog altijd een belangrijke activiteit. In de 18de en 19de eeuw vestigden ze verschillende koninkrijken in West Afrika. De voormalige Peul koninkrijken liggen in een horizontale lijn in de regio verspreid van Mauretanië en Senegal tot aan Tsjad en Kameroen. Ook vandaag de dag vormen deze concentraties gezamenlijk nog een belangrijk cultuurgebied in de Sahel regio van West Afrika. De Peul zijn tegenwoordig echter in het algemeen politiek gemarginaliseerd. De afgelopen eeuw is de invloed van de islam binnen de Peulcultuur evenredig toegenomen. Veel Peul hebben nu een vaste woonplaats. De artiesten van

Fomtugol wonen in Dori, de hoofdplaats van de Sahel regio (ca. 40.000 inw.).

Kalala

Speciaal voor de scholen en buurthuizen in Nederland is een programma ontwikkeld over de huidige leefwereld van de Peul in Burkina Faso. Het programma heeft als basis een muziek- en dansvoorstelling van de voltallige groep en biedt naar keuze verschillende vervolg activiteiten zoals demonstraties, workshops en traditionele spelen. Het programma kan dus in overleg flexibel worden afgestemd op de interesse van het publiek. De rode draad door het programma is de Kalala.

Kalala is het feest voor de nomaden die in het begin van de regentijd (in juni!) met hun kuddes terug komen van de seizoens-trek op zoek naar weidegronden en water (transhumance). Het is een feestelijk weerzien tussen jongeren en hun familie, tussen jonge mannen en vrouwen. Het is ook een wedkamp. Van oudsher wie met de mooiste koe thuis komt, maar tegenwoordig ook wie met de grootste gettoblaas en de duurste merksportkleding kan pranken. Want in de moderne tijd zijn het niet alleen de herders die terug komen maar ook de jongeren die werk hebben gezocht in de goudmijnen en in de grote steden. Zij komen terug om met hun familie het land te bewerken en gierst te verbouwen. Het is dus ook het moment van spanning tussen verschillende leefwerelden die elkaar ontmoeten. Spanning tussen de jonge en oude generatie rond moderne en traditionele normen en waarden. Spanning tussen de veehouders en landbouwers rond landgebruik.

In het programma passeren verschillende facetten van het hedendaagse leven de revue. De voorstelling is echter vooral mooi om te zien en te horen als artistieke prestatie. Vervolgens kunnen naar aanleiding van deze "beelden" onder meer demonstraties worden geven in goudwassen (migratiearbeid), gierst stampen (landbouw) en Guapal maken (favoriet gierst/melk gerecht van veehouders) met actieve deelname van het publiek. Tevens kan de groep Goumbe workshops verzorgen (percussie, zang en dans) en Afrikaanse spelletjes organiseren. Ook kan aandacht worden besteed aan traditionele en moderne kleding, haardracht en huidversiering (henna-schilderen). De

groep kan een video laten zien over hun dagelijkse leven in Dori. In gesprek met het publiek kan eventueel verder worden ingegaan op de huidige situatie van jongeren in de Sahel en de plaats van Fomtugol daarin. In het kader van Mundial in de Klas en Mundial in de Wijk staat de groep geboekt op een tiental (basis)scholen in Midden-Brabant en op vijf buurtfeesten in Tilburg (van 8 tot 12 Juni). Een bezoek aan Rotterdamse wijken is nog in bespreking. Mundial in de Klas wordt al enkele jaren met succes georganiseerd, onder meer met La Troupe Saaba van Beneb Nooma, een zusterorganisatie van Fomtugol die dit jaar voor de vierde maal aanwezig is. Fomtugol en Saaba hebben een afzonderlijk programma op scholen. In de wijk treden zij gezamenlijk op. Mundial in de Wijk beleeft haar eerste editie.

Jongerencultuur

La Troupe Fomtugol maakt deel uit van de jongerenbeweging Groupe Fomtugol. Groupe Fomtugol is actief in de Sahel Regio van Noord Burkina Faso. Zij bestaat verder uit een voetbal- en atletiekclub, organiseert workshops, festivals en toernooien, en is één van de initiatiefnemers voor het opzetten van een regionaal radiostation in Dori. Fomtugol is een vrijwilligersbeweging die haar activiteiten financiert op project-basis. De financiering komt van geïnteresseerde organisaties zoals overheidsinstellingen, projecten, niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en het bedrijfsleven. Inkomsten uit deze contract-activiteiten worden teruggepompt in de organisatie om de continuïteit en innovatie binnen de beweging te waarborgen. Groupe Fomtugol is opgezet voor en door jongeren met als doel meer ruimte te creëren voor activiteiten die voor jongeren nu belangrijk zijn. Ze moeten natuurlijk vroeg of laat een gezin stichten en economisch rond zien te komen. Maar net zoals in Nederland interesseren de jongeren zich bovenal voor sport, muziek, mode en moderne media. Trouwen is heel duur en lastig door familie-verplichtingen en vaste betaalde banen zijn er nauwelijks. Bovendien heeft slechts één op de twintig jongeren ooit een school van binnen gezien en een fractie daarvan haalt het diploma van de middelbare school of een vakopleiding. Er zit weinig anders op dan het bij elkaar scharrelen van onzekere inkomsten uit eenvoudig werk voor familieleden en andere relaties. Daarnaast blijft er veel vrijetijd over maar in de meeste steden en dorpen van Burkina Faso bestaat er geen verenigingsleven en zijn er geen media voor jongeren. Veel jongeren hadden zich toch wat anders voorgesteld bij hun leven dan dat onzekere gescharrel en het passief kijken en luisteren

Mundial in de wijk

naar sport, muziek, mode en media uit de Westerse Wereld. Maar wat dan? Fomtugol helpt zoeken naar aansprekende alternatieven in de eigen omgeving. Fomtugol laat zien dat er op eigen kracht veel mogelijkheden liggen in de organisatie van vrijetijdsbesteding voor en door jongeren. Ook al heb je weinig werk en scholing, je kan wel zelf sporten en muziek of radio maken. Je kan er zelfs heel goed in worden. Eenmaal actief zit je lekkerder in je vel en via vrijwilligerswerk doe je ook veel sociale contacten en ervaring op. Al doende leer je, verwerf je een maatschappelijke positie als vrijwilliger en doen zich eventueel ook nieuwe mogelijkheden voor op het gebied van betaald werk. Fomtugol draagt praktisch bij aan de vorming van het noodzakelijke kader en de maatschappelijke structuren voor een dergelijk verenigingsleven. Individuele en maatschappelijke vorming is daarbij op twee manieren belangrijk. Ten eerste als middel in de opbouw van een duurzaam verenigingsleven voor jongeren. Ten tweede als doelmatig neveneffect van actieve betrokkenheid van jongeren bij sport, cultuur en media. Naast technische expertise op het vlak van sport, cultuur en radio is Fomtugol daarom ook geïnteresseerd in ervaringen uit het sociaal-cultureel werk en het opbouwwerk.

Jeugd-opbouwwerk

Om niet opnieuw het wiel uit te vinden en optimaal gebruik te maken van contacten en ervaringen van vergelijkbare initiatieven heeft Fomtugol samenwerking gezocht met twee andere vrijwilligersbewegingen in Burkina Faso: Beneb Nooma in Koudougou, reeds bekend van Mundial, en de Fédération des Unions des Groupements Naam (FUGN) in Ouahigouya. Tiesamen vormen ze een belangrijk netwerk van ervaringsdeskundigen en organisaties die rol een kunnen spelen in jeugd-opbouwwerk. Fomtugol, Beneb Nooma en FUGN zijn als drie spinnen in het

web. Het gemeenschappelijke netwerk van contacten en activiteiten heet Chantier Jeune ("jongeren werkplaats"). De drie organisaties komen regelmatig bijeen om van elkaars ervaringen te leren en verbindingen te leggen naar andere ervaringsdeskundigen of organisaties waarmee ze weer een stap verder kunnen komen in een gemeenschappelijk traject.

Het gemeenschappelijke traject dat de organisaties binnen Chantier Jeune verbindt kent vier speerpunten. Het betreft het organiseren en bestendigen van de volgende activiteiten voor en door jongeren:

- * workshops: scholing en begeleiding van vrijwilligers als trainer en/of organisator;
- * basisorganisaties: lokale vrijwilligersorganisaties op het gebied van sport, cultuur en radio;
- * evenementen: manifestaties, festivals, toernooien en radiouitzendingen op lokaal en regionaal niveau;
- * netwerken: vernieuwende allianties tussen jongerenorganisaties en andere vrijwilligersorganisaties, overheidsinstellingen en bedrijfsleven in binnen- en buitenland.

Met name in het kader van Mundial in de Wijk geeft de aanwezigheid van Fomtugol en Beneb Nooma in Nederland een uitstekend aanknopingspunt om dit netwerk uit te breiden middels contacten en activiteiten met Nederlandse ervaringsdeskundigen en organisaties. Op grond van activiteiten en ontmoetingen met jongeren in de wijken en met basisorganisaties kan onderzocht worden of er praktische verbanden zijn tussen initiatieven in Nederland en in Burkina Faso. Op grond daarvan wordt in samenwerking met het Landelijk Centrum Opbouwwerk een concreet actieplan gemaakt voor eventuele deelname van Nederlandse partners in Chantier Jeune.

Contact adressen:

Groupe Fomtugol Mundial Productions BV
BP 98 Dori
t.a.v. Karla Hoffman
Burkina Faso
Noordstraat 111
telefoon: 00 226 66 00 86
5038 EH Tilburg
fax: 00 226 66 02 80. telefoon: 013 543 13 35
fax: 013 535 74 89.
Landelijk Centrum Opbouwwerk
t.a.v. Sikko Cleveringa
Prinsgracht 51
2512 EX Den Haag
telefoon: 070 380 44 31
fax: 070 380 99 73.

Bericht uit Almelo

In Almelo is merkbaar dat het opbouwwerk weer nodig is als het gaat om bewonersparticipatie. Voor het naar boven halen van de vraagkant van bewoners op het gebied van leefbaarheid, (mede geactiveerd door het Grote Stedenbeleid) is de bijdrage van het opbouwwerk zeer gewenst. Dit heeft inmiddels geleid tot extra financiering van 15 uur opbouwwerk voor 2 jaar in het centrumgebied en een extra project in Sluifersveld. Als opbouwwerkers merken wij een groeiende tendens van 'met elkaar' in plaats van 'tegenover elkaar' (gemeente - welzijnsorganisatie). Hoewel dit in de praktijk zeker nog in ontwikkeling is, maar het groeit!

Er ontstaat een andere denkwijze in het omgaan met bewoners. Het participeren van bewoners bij beleid wordt steeds breder gedragen, al is het nog wel eens zoeken.

In Almelo wordt door ambtenaren nogal eens gezegd dat bewoners alleen op korte termijn denken, terwijl bewoners nog steeds het idee hebben dat er toch niet naar hen wordt geluisterd. In de experimentgebieden (4 wijken) begint deze houding langzaam te veranderen, mede doordat er wijkwethouders, wijkcoördinatoren en opbouwwerkers zijn benoemd in experimentgebieden. Zij zijn makkelijk toegankelijk voor bewoners en bewonersgroepen.

De wijken staan in Almelo centraler dan zij ooit hebben gestaan. Het wijkgerichte werken, wat wij als opbouwwerkers eigenlijk altijd wel hebben gedaan, wordt op dit moment breed gedragen en er wordt samen gezocht naar samenwerkingsverbanden (integraal werken). Hoe die bewoner daar nu bij te betrekken, zonder deze te overvragen (want dat gebeurt nu ook op dit moment), daarbij wordt de inzet van opbouwwerk

weer gewaardeerd. De winst vinden wij dat er minder fragmentarisch wordt gewerkt en dat projecten minder symptoombestrijdend opgezet worden en steeds meer ingebed in bestaande en nog te ontwikkelen structuren. Gevaar dat wij als opbouwwerkers wel signaleren is dat projectmatig werken prima is, maar dat de verzakelijking die hiermee gepaard gaat ook kan leiden tot het slechts inbedden van bewonersparticipatie in beleidsstructuren. Het is dan maar de vraag in hoeverre er werkelijk sprake kan zijn van participatie. Maar goed; voldoende uitdaging voor het opbouwwerk in Almelo, en dat betere samenwerking tijd kost, zal je vast verbazen!

Marja Zijlstra, Stichting Netwerk Almelo,
telefoon: 0546-546666.

Bericht uit Arnhem

Het Grote Stedenbeleid heeft als voordeel dat zij kan voortbouwen op illustere voorgangers als probleemcumulatie gebieden beleid, sociale vernieuwing en nu dan GSB. Veel is in Arnhem in gang gezet in de afgelopen jaren. Geconstateerd moet worden dat het welzijnswerk ook weer, ondanks 'nieuw' geld, te maken kreeg met herschikkingen cq. bezuinigingen. Dit levert spanning op bij de beroepsbeoefenaar met uiteraard een doorwerking naar bewoners (zich uitend in een houding variërend van fatalisme tot actiebereidheid). Vanuit de beroepsbeoefenaar gezien kan allereerst worden geconstateerd dat de door het rijk ingezette middelen mogelijkheden bieden om wensen die er al tijden liggen snel op te pakken. In de ondersteuning van wijkbewoners, georganiseerd in wijkplatforms en bewonerscommissies, komt veelal voor dat zij afhaken omdat er geen mogelijkheden zijn om wensen te verzilveren. In Arnhem bevond zich al lange tijd een project spelcontainers (vergelijkbaar met 'Duimdrop') in de wachtkamer. Nu, dankzij het GSB en de korte tijd van indieningstijd van projecten is de realisering een stroomversnelling gekomen. Eenzelfde aspect is ook te benoemen als het gaat om verkeersveiligheidssituaties. Bewoners (individueel en in groepsverband) hebben al geruime tijd aandacht gevraagd voor dit soort situaties. Ondersteund door

een opbouwwerker lukt het wel om het gemeente-apparaat aan de tafel te krijgen, maar effectuering van maatregelen om te voorzien in een oplossing van het probleem komen niet van de grond. Geldgebrek! Voor de opbouwwerker die wil werken aan de fysieke en de sociale component van wijkbeheer is het van belang om bij vlagen successen te kunnen boeken. Successen, primair op fysiek terrein te behalen, zijn van belang om bewoners gemotiveerd te houden. Wil je als werker de sociale component tot ontwikkeling brengen dan dient er kader te zijn dat gemotiveerd en betrokken is. Naast de oude getrouwen zijn dat gelukkig ook veel nieuwkomers. Dankzij de ruimere middelen die ook nog zijn ondergebracht in actieprogramma's als 'werk en economie' en 'wijkleefbaarheid' is er de mogelijkheid om extra impulsen te geven aan de revitalisering van de wijk. In een van de oude wijken van Arnhem is een winkelcentrum voor een groot deel opgeknaapt mede dankzij de middelen van het GSB. Het bewonerskader heeft ook weer vertrouwen in de wijk, men voelt zich niet in de steek gelaten. Bij een vergaande verpaupering en afbrokkeling van voorzieningen valt toch op dat (een deel van) het kader overweegt om te verhuizen naar andere wijken. Het vertrouwen neemt af. Uiteraard heeft dit

z'n weerslag op de motivatie en inzet van de beroepskracht. Het werken met actieprogramma's stimuleert beroepskrachten om te bezien of er mogelijkheden zijn om dwarsverbanden te leggen tussen de diverse probleemgebieden in een wijk. Een actieprogramma 'werk en economie' biedt mogelijkheden om wijkontwikkelingsprojecten van de grond te tillen. Vanuit wijkplatforms kan er gericht op ingespeeld worden. Voor de opbouwwerker ligt er een taak om lijnen bij elkaar te brengen. De herontdekking van de (kleinschalige) wijk om interventies op te plegen leidt tot een 'veld waar diverse spelers hun spel willen spelen'. Menig beroepskracht wordt in een intermediaire rol geduwd tussen instellingen en bewonerskader. Een gevaar dat naar voren komt is dat er te weinig tijd en energie overblijft om bewoners te activeren tot participatie ten behoeve van hun directe woon- en leefomgeving. Het betreden door de 'stedelijke instanties' van het wijkterritorium kan er snel toe leiden dat bestaande wijkkaders (verenigd in diverse overlegcommissies) gezien worden als de 'stem van de wijk'. Voor de opbouwwerker ligt hier een taak om het bewonersdraagvlak te verbreiden, maar komt hij/zij daar wel aan toe als de intermediaire rol ook veel tijd opsorpt? *Hari Rottink, St. Rijnstad Arnhem. Telefoon: 026-4456452.*

Bericht uit Dordrecht

Mooie vervlechting met gemeentelijk beleid. Uitvoering lijkt op een projectencarroussel.

Het is vroeg om iets over het Grote Steden Beleid van de gemeente Dordrecht te zeggen. Pas op 12 juni '97 heeft de gemeente het convenant met het Rijk getekend. De oudste stad van Holland is een hele jonge Grote Stad. In het kader van het convenant komt er in drie jaar tijd ongeveer tien miljoen gulden beschikbaar. De gemeente heeft onder het motto "Dordrecht. Een stap vooruit" een map met actieplannen opgesteld. Extra inzet richt zich op de terreinen van Werk en Economic, Jeugd en Veiligheid, Leefbaarheid, Integrale Veiligheid, Zorg en Opvang en Onderwijs. De extra financiën worden benut om bestaande activiteiten versterkt door te zetten of met nieuwe activiteiten het bestaande beleid te diversifiëren. Dordrecht wil gericht verder investeren in de stad. Het wil de moeilijke ruimtelijke structuur verbeteren. Haar centrumfunctie staat onder druk en die ontwikkeling wil het keren. In het sociale klimaat wordt geïnvesteerd om te zorgen voor mensen die achterop dreigen te raken. Er komt meer aandacht voor de jeugd. Er komen specifieke maatregelen gericht op uitvallers, ingebed in een integraal beleid. Op het gebied van veiligheid worden bestaande projecten als Stadswacht en dadergerichte aanpak doorgezet. Wie de map "Dordrecht. Een stap vooruit" leest, komt een stevig beleidskader tegen. Het beeld van de opgaven waar de stad voor staat wordt kernachtig geschetst.

Op de verschillende beleidsterreinen wordt vervolgens een enorm scala van projecten gezet. De extra middelen maken het mogelijk dat beleidsopgaven worden gerealiseerd. Als relatieve buitenstaander bekruip mij soms het gevoel dat het wel eens lastig kan worden om door alle bomen het bos te blijven zien.

De Stichting Welzijn Dordrecht (SWD) krijgt via het GSB met name middelen om in te zetten op algemeen en specifiek jeugdbeleid. Ongeveer tien jaar geleden is het jeugd- en jongerenwerk in de stad zo ongeveer opgeheven. De laatste jaren is er een sterke behoefte ontstaan aan een nieuw eigentijds aanbod aan jongerenvoorzieningen. Daar hebben, zoals elders, overlastproblemen behoorlijk toe bijgedragen. Een belangrijke drijfveer bij de instellingen is de grote bereidheid en behoefte tot samenwerking. Er zijn door de SWD reeds samenwerkingsovereenkomsten getekend met Jeugdhulpverlening, Sportstimulering en Politie. Het streven is te komen tot een 'sluitende aanpak'. In zo'n sluitende aanpak heeft elke partner een eigen rol te spelen.

De rol van de SWD in het jeugdbeleid is tweeledig. Het gaat om het vormgeven, als een soort makelaar, van een algemeen aanbod, waardoor er jongerenactiviteiten ontstaan die aansluiten op behoeften. Het gaat daarnaast om specifiek probleemgerichte activiteiten. Deze activiteiten dienen zich te richten op jongeren die problemen hebben of problemen veroorzaken. Hier is naast aanpakken van criminaliteit, terugleiden van voorkomen aan de orde. Met deze aanpak is al enige ervaring opgedaan. Samen met de politie is in het project "Veilig in de Stad" een werkwijze ontwikkeld die jongeren met probleemgedrag in kleine groepen trajecten aanbiedt. De jongeren worden ingeschakeld bij praktische activiteiten en krijgen vaardigheidstrainingen. Daarmee is er een positief effect naar de omgeving waar ze actief zijn. Er worden in wijken waar voorheen problemen werden veroorzaakt nu door deze jongeren activiteiten georganiseerd. Er is ook een positief effect naar de deelnemende jongeren. Zij stromen door naar opleidingen en banen.

Op dit moment is het uitvoeringsplan voor het nieuwe jongerenwerk ontwikkeld en kan de SWD de uitvoering starten. Er breekt een interessante periode aan. Daarbij is het nodig om rekening te houden met het gebiedsbeleid in de wijken. In de wijken werken opbouwwerk en sociaal cultureel werk samen met gemeentelijke wijkcoördinatoren. Dit is een gevolg van de keuze van de gemeente om sterker wijkgericht te werken. De jongerenaanpak is niet perse wijkgericht. Het wordt de kunst om goed af te stemmen.

Dat brengt ons op een andere ontwikkeling. De laatste jaren zijn de welzijnsfaciliteiten in wijken sluipenderwijs gekrompen. Zo draaien de wijkcentra met niet meer dan half-time agogische werkers en is in drie van de tien wijken het opbouwwerk verdwenen. Zonder dat er in het beleid voor is gekozen, krimpen de middelen voor het basisaanbod. Dat komt voor een deel door autonome kostenstijgingen en voor een ander deel door de populariteit van tijdelijke projecten. Er is een punt bereikt waar in het beleid keuzes moeten worden gemaakt. Is een 'sluitende aanpak' voor problemen in achterstandswijken mogelijk via steeds meer projectmatige inzet? Dordrecht moet dan wel helder kiezen hoe en met welke faciliteiten dit kan. Investeren in voldoende basis, met gerichte extra inzet, waar extra inzet is vereist, lijkt verstandiger.

Fred Bergwerff, hoofd Bureau Activiteiten, Stichting Welzijn Dordrecht, Telefoon: 078-6334444. □

Bericht uit Enschede

Ervaringen met het grote stedenbeleid in Enschede

Deppenbroek en Boswinkel werden achtereenvolgend aangewezen als PCG-gebied, sociaal vernieuwingsgebied en als achterstandswijk in het kader van het GSB. Voor de eerste twee beleidsvormen werd er een contactambtenaar vanuit de gemeente aangesteld per stadsdeel. Voor het grote stedenbeleid is een gemeentelijke coördinator aangesteld. In tegenstelling tot de hierboven genoemde contactambtenaar, die vrij dicht op de buurt stond, is de coördinator niet zichtbaar aanwezig in de buurten, in sommige wijken opereert de stadsdeel coördinator vanuit het stadhuis.

Over het algemeen is de terugkoppeling met betrekking tot informatie en andere zaken die te maken hebben met het GSB, slecht geregeld vanuit de coördinatie. Buurtbewoners en bewonerscommissies worden in de beginfase niet betrokken bij het maken van plannen. In de meeste gevallen worden bewoners op het laatst nog benaderd ter goedkeuring van de plannen als deze al klaar zijn. De communicatie met functionarissen, waaronder het opbouwwerk, verloopt, evenals de communicatie met de overige buurten en haar bewoners in de wijken nauwelijks tot niet.

Wat betreft een project in Boswinkel (Park Boswinkel) onderhouden contactpersoon adoptiewijken en de coördinator GSB contact met elkaar. De coördinator bepaalt wie er naar landelijke bijeenkomsten gaat, waar een beperkt aantal mensen zich voor kunnen opgeven. De bewoners tellen pas als laatste mee. Grote delen van de wijk zijn nooit op de hoogte gesteld door de coördinator. Ook de financiële middelen zijn in de wijk niet bekend, tevens heeft het opbouwwerk geen enkel zicht op de geldstromen binnen het GSB.

Grote stedenbeleid is bedoeld om vooral initiatieven vanuit bewoners te stimuleren. Daarnaast moeten bewoners gestimuleerd worden om de betrokkenheid bij hun eigen leef- en woonomgeving te vergroten. De ervaringen vanuit de beide wijken is dat hier niets van is gebleken. Bewoners worden in sommige gevallen pas betrokken als de plannen klaar zijn. Het GSB heeft voor bewoners niets merkbaars opgeleverd tot nu toe.

Ely Mulders en Gijs van Kuijk, Buurtcentrum 'Het Kompas' te Enschede, Telefoon: 053-433 90 99.

□

Bericht uit Eindhoven

Het Grote-stedenbeleid, in Eindhoven 'Eindhoven-IMPULS', is een voortzetting van beleid dat gestart is met PCG-beleid en is gevolgd door Sociale Vernieuwing en Integraal Buurtbeheer. Tot aan Eindhoven-IMPULS werd dit beleid voor bewonersorganisaties (en het opbouwwerk) gekenmerkt door de term: "De Buurt is Leiding". In deze aanpak coördineerde het opbouwwerk "de vraagkant" van de buurt. De vraagkant is de formulering door de buurt van het probleem, de oplossingsrichtingen en de gewenste aanpak uitgevoerd door gemeente en organisaties. De gemeente, de coördinator buurtbeheer van de dienst Stadsontwikkeling, coördineert "de aanbodkant". De aanbodkant is de voorgestelde aanpak die gemeentelijke diensten en organisaties hebben op de vraag van de buurt. De afstemming van het totale proces in de buurt is een gezamenlijke taak van het opbouwwerk en de coördinator van DSO, ook wel "de tandem" genoemd. In een convenant was het een en ander geregeld tussen het opbouwwerk en de gemeente. Dit samenwerkingsmodel gaf voor het opbouwwerk een aantal kansen en leverde een aantal discussiepunten op over de rol en de positie van de opbouwwerker.

Kansen:

- * De opbouwwerker als netwerkbouwer en netwerkbeheerder.
- * Het ontwikkelen van analysemodellen voor de buurt.
- * De opbouwwerker als aanjager van instellingen en gemeentelijke diensten om op het niveau van de buurt actief te zijn.
- * De gedeelde coördinatie-opdracht met de ambtelijke voorhoede naar de buurt, de organisaties en gemeentelijke diensten.

Discussiepunten:

- * De opbouwwerker heeft een bredere verantwoordelijkheid dan de ondersteuning vande bewonersorganisatie, namelijk de (mede)verantwoordelijkheid voor het totale buurtbeheer- en ontwikkelingsproces
- * De opbouwwerker als projectontwikkelaar op basis van signalen uit de buurtanalyse die niet (meteen) gedeeld worden door bewoners.
- * De verhouding met de bewonersorganisaties bij het beheer van professionele netwerken in de buurt.
- * De overbelasting van het opbouwwerk (en de bewonersorganisaties) door de vele

mogelijkheden en kansen die het beleid de buurt en bewoners biedt.

De invoering van het Grote Stedenbeleid betekent voor het opbouwwerk een wijziging met voorgaand beleid. Een breuk enerzijds door het succes van het beleid in voorgaande jaren en anderzijds door beleidskeuzes van de gemeente. Het succes van voorgaande jaren wordt onder andere gekenmerkt door een gerichtheid van organisaties en diensten op de wijk. Instellingen, organisaties en gemeente beschouwen de bewoners als een serieuze partner en investeren in de relatie met bewonersorganisaties. Het opbouwwerk heeft nagestreefd dat deze buurtgerichtheid zou plaatsvinden. Het succes leidt er echter ook toe dat politiek (de netwerker), gemeente (DSO/DOW), de woningbouwcorporatie (de regiomanager), de teamleider van het buurthuis steeds meer opbouwwerk doen.

Eindhoven-IMPULS betekent een lichte breuk met een aantal intenties van het voorgaand beleid:

- * Vraag- en aanbodwerking wordt anders vormgegeven. Het aanbod kan plaatsvinden anders dan vanuit de geformuleerde vraag van de buurt. De buurt mag op dit aanbod (van boven, van buiten) reageren.
- * De wijkprojectleider van DSO is nadrukkelijk vanuit de gemeente de regisseur en de coördinator van het proces. De wijkprojectleider is verantwoordelijk gesteld voor het concretiseren van de Eindhoven-IMPULS thema's in de aandachtswijken. Het convenant van de gemeente met het opbouwwerk bestaat niet meer.
- * Het Grote Stedenbeleid in Eindhoven wordt in sterke mate stedelijk aangestuurd en ingevuld. Initiatieven voor IMPULSprojecten worden ingebracht en besproken in ambtelijke themagroepen (soms aangevuld met een beetje PI) en van daar voorgedragen ter besluitvorming aan de politiek.
- * De IBB wijken worden uitgebreid van zes naar acht en heten nu IMPULSwijken, er is één extra aandachtsgebied. DSO stelt vier wijkprojectleiders extra aan voor deze uitbreiding. Het opbouwwerk krijgt geen uitbreiding bij de start van Eindhoven-IMPULS en moet het doen met de bestaande capaciteit (over de opgelegde bezuiniging wordt nog gesteggeld).

Wat is de uitdaging, wat zijn de kansen voor het opbouwwerk in het Grote Stedenbeleid.

We zijn er niet helemaal uit, we hebben het over:

- * Prioriteiten stellen. Herschikking van de functies in de buurten en wijken waarbij bijvoorbeeld politienetwerkers en buurthuiswerkers taken overnemen van het opbouwwerk.
- * Innovatie, nieuwe projecten ontwikkelen, creativiteit inzetten (op de thema's gezondheid, werk, waarden en normen, buurtbeheerbedrijven ed.).
- * Vernieuwend opereren in het draagvlak van de buurt en de terugkoppeling van de bewonersorganisatie naar de bewoners. Kritisch en prikkelend optreden in de succesvolle relatie van de bewonersorganisatie en gemeente.
- * Nieuwe coalitiepartners zoeken bij instellingen, organisaties en gemeentelijke diensten. Nieuwe positiebepaling ten opzichte van de wijkprojectleider.
- * Meer richten op kortdurende succesvolle (actie)projecten met bewoners dan op traditionele langlopende bewonersstructuren. Zoeken naar "tijdelijke werkverbanden" waarin bewoners en vrijwilligers zich voor een korte tijd op committeren.
- * Verder uitvoeren, ontwikkelen en beschrijven van een methodiek "straatgesprekken" (portiek- huiskamergesprekken).
- * Invullen van het projectleiderschap bij projectmatig opgezette (wijk)projecten waarbij de integrale inzet van welzijnswerkers gestuurd moet worden.

Bij het opbouwwerk staat bij alles wat we doen de legitimatie vanuit de bewoners van Eindhoven voorop. Het losraken van directe inmenging van bewoners bij projecten en netwerken kan alleen als de bewoners als klant beschouwd worden van het project en/of aanpak en als het eindproduct/het einddoel overeengekomen is tussen bewoners en het opbouwwerk.

Wil van Hattum, Stichting O&O, Eindhoven.
Telefoon: 040-2444214.

↓

Opbouwwerk en GSB in Groningen: een relatie?

Niet rechtstreeks, is het directe antwoord. Het GSB-beleid is opgebouwd rond een viertal thema's:

1. Werk en Inkomen
2. Zorg en Maatschappelijke Opvang
3. Leefbaarheid in Noord West
4. Jeugd en veiligheid.

Binnen de vier thema's is een groot aantal projecten geformuleerd die voor een beperkt deel opbouwwerkinzet vergen: de ontwikkeling van een Moedercentrum in de wijk Lewenborg, het uitvoeren van een integraal project "versterking sociale structuur" in de Jadebuurt, overlastbeperking gericht op straatbewoners en de jeugd, het creëren van draagvlak voor voorzieningen in Corpus den Hoorn.

Tevens worden in de diverse maatregelen verschillende opbouwwerkmethodes gehanteerd: het bereiken van jongeren, de organisatie van jeugdpanels, het betrekken van bewoners bij hun buurt, het uitvoeren van leefbaarheidsmonitoren. Tijdelijke financiering van formatie is gerealiseerd. Opvallend is dat mede onder invloed van het GSB-beleid de gemeentelijke organisatie steeds meer gedecentraliseerd wordt, richting stadsdelen en wijken. Betrokken ambtenaren nemen als nieuwe tussenlaag tussen bewoners en gemeente steeds meer een positie in die voorheen het opbouwwerk vervulde: het ondersteunen van groepen, het vertalen van wensen, communicatie, het in kaart brengen van problematieken.

Deze gedecentraliseerde werkwijze maakt duidelijk dat op het terrein van bewonersparticipatie en organisatie van alles mis is: verbureaucratisering, wegvallen van achterban, overlappingsen. De situatie dat de gemeente (met bijv. woningbouwcorporaties) geïnstitutionaliseerde bewonersvertegenwoordigers nodig heeft is het omgekeerde van de ontstaansgeschiedenis van dergelijke bewonersorganisaties. In het verleden hebben zij voor hun positie moeten vechten op grond van concrete belangen, gedragen door groepen wijkbewoners. Het wordt helder dat de oude vormen en bijbehorende verwachtingen van bewonersparticipatie niet meer werken. Nieuwe vormen en verwachtingen worden op dit moment ontwikkeld. Nieuwe organisatievormen en methodieken zijn in discussie. Voor wat betreft de bewonersondersteuning

wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen met ook verschillende uitkomsten. Ondersteuning van een bewonersorganisatie is wat anders dan de ondersteuning van een ad-hoc onstane bewonersgroep rond een in uitvoering zijnd gemeentelijk plan. Ondersteuning bij een lokaal project gericht op versterking van de sociale samenhang weer een andere dan het verzorgen van faciliteiten voor bewoners.

In het korte bestaan van het Grote Stedenbeleid worden ontdekkingen gedaan en projecten uitgevoerd. We staan echter aan de vooravond van een veel ingrijpendere ontwikkeling, rakend aan het GSB en bewonersondersteuning dringend noodzakelijk makend. Nu de herstructurering van het woningbestand aan de orde is van een omvang die in een aantal wijken zijn weerga niet kent, blijkt de personeelscapaciteit onvoldoende. Het oude ras van opbouwwer-

kers is bijna uitgestorven. Die van de bewonersondersteuners nog niet in voldoende mate gevormd.

Tot slot een terrein waarop de term "opbouwwerk" steeds meer van toepassing is, zijn de moderne vormen van vindplaatsgericht tiener- en jongerenwerk. Mede dankzij GSB-middelen zijn de mogelijkheden vergroot. Extra formatie, extra politieke aandacht, erkenning vanuit verschillende hoeken van de samenleving. De moderne jongerenwerker die weet leiding te geven aan een uitgebreid bestand aan werkers van diverse niveau's en met diverse kwaliteiten. De jongerenwerker die in staat is een netwerk met hulpverlening, politie en bewoners vorm te geven en in stand te houden. De jongerenwerker die op basis van gelijkwaardigheid zijn positie weet waar te maken naar besturen van accommodaties, de politiek, ambtenaren en onderwijs. Jeugdparticipatie, naschoolse opvang, integratie allochtone/autochtone jonge-

ren, overbruggen kloof jong en oud, contactlegging en doorverwijzing, allemaal onderdelen van het hedendaagse jongerenwerk waardoor het is uitgestegen boven de vertrouwde vormen van een disco hier en een clubje daar. Mogelijkheden genoeg. Niet meer op basis van de verzuijing binnen het sociaal cultureel werk maar met name de mensen die uit alle disciplines een graantje hebben weten mee te pikken om deze in te zetten in integrale aanpak van specifieke situaties: de sociaal cultureel werker.

Wim Koks, Stichting Wing Groningen.
Telefoon: 050-3132700.

De ervaring van het opbouwwerk met het GSB

In Heerlen (96.000 inwoners) zijn de opbouwwerkers in dienst van Tracee. Tracee is een brede welzijnsorganisatie, waar o.a. maatschappelijk werkers, sociaal juridische dienstverleners, cultureel en opbouwwerkers in de uitvoering actief zijn. Er zijn zo'n 75 fte's aan arbeidsplaatsen en ongeveer 120 werknemers actief. Het opbouwwerk werkt voornamelijk wijkgericht, samen met collega's uit het cultureel werk. De keuze voor de wijken is gebaseerd op achterstandscriteria.

Ongeveer zes (jaar)geleden is er fors bezuinigd (de zgn. PNL-bezuinigingen) op het welzijnswerk: Het sociaal cultureel werk werkte voorheen in 9 wijken, maar werd op grond van deze bezuinigings-overwegingen uit 4 wijken teruggetrokken.

Door de sociale vernieuwingsgolf, in dezelfde periode ontstonden in wijken autonome stichtingen Wijkbeheer. Drie stichtingen financierden extra voor opbouwwerk-ondersteuning, waardoor in de wijken 5 fte aan opbouwwerkers actief waren.

Na enige jaren bleken er in één wijk, waar het welzijnswerk zich had teruggetrokken, toch zodanige problemen voor te doen dat een halve fte opbouwwerk werd toegevoegd.

De wijk- of buurtgerichte aanpak in Heerlen had succes: het beleid van de gemeente Heerlen is er op gericht om in alle wijken van Heerlen een stichting Wijkbeheer op te richten.

De rol van het opbouwwerk werd gewaardeerd als een belangrijke schakel in het proces om bewoners te ondersteunen, de werkzaamheden van instellingen in wijken op elkaar af te stemmen, goede analyses te maken en projecten op te zetten.

De gemeente Heerlen wilde de verworvenheden van het buurtgericht werken uitbreiden naar meerdere buurten/wijken en vond in de GSB-financiering een mogelijkheid om opbouwwerk-ondersteuning te realiseren in vier wijken (waarvan in één wijk al gewerkt wordt) met 0,25 fte opbouwwerker per wijk. Hierdoor komt het totaal aan opbouwwerk inzet op 6,5 fte. De uit GSB-financiering betaalde bewonersondersteuning betreft bijna allemaal wijken, waar het welzijnswerk zich 6 jaar geleden heeft teruggetrokken. Hiermee wordt een "oude" bezuinigingsoperatie gerepareerd.

Daarnaast gaat de gemeente Heerlen participeren in het door het rijk gefinancierde project 'Heel de buurt' en zal in één wijk nog eens extra 0,8 fte opbouwwerk actief worden. Hierdoor komt het totaal van buurtgerichte opbouwwerk-inzet op 7,3 fte. In het kader van het GSB wordt ook het project Verlengde Schooldag (VSD) gefinancierd, waardoor 0,3 fte extra opbouwwerk ingezet wordt.

Kortom, waardingering van het opbouwwerk: momenteel speelt ook de discussie om per stadsdeel opbouwwerkers in te zetten voor de kortdurende ondersteuning in gebieden, waar geen opbouwwerk actief is. Daar is echter nog geen financiering voor gevonden. Parallel aan de waardering voor de inzet van het opbouwwerk, is de vraag naar cultureel werk ten behoeve van preventie en opvoedingsondersteuning, kinder- en tiener/jongerenwerk.

Het invullen van vacatures gebeurt momenteel door cultureel werkers, die begeleiding krijgen van ervaren opbouwwerkers binnen de stichting.

Zoals al eerder aangegeven wordt de inzet van het wijkgerichte opbouwwerk breed gewaardeerd: dat bleek ook uit de resultaten van een mini-symposium over de positie van het opbouwwerk in Heerlen op 19 maart jl. Hieraan deden de bewonersorganisaties (de stichtingen wijkbeheer), de gemeente (m.n. de wijkcontact-ambtenaren) en de opbouwwerkers aan mee. De rollen van de partijen in het proces van wijkbeheer

zijn daar uitgebreid aan de orde geweest. De partijen waren het erover eens dat het opbouwwerk, vaak samen met andere actoren, de volgende diensten zou moeten kunnen leveren:

- * contactlegging met buurt en organisaties
- * met betrokkenen analyseren en oplossingen aandragen (alternatieven), o.a. nagaan bij bewoners hoe een probleem wordt ervaren;
- * organiseren, motiveren en stimuleren van samenwerking met betrokken partijen/actoren;
- * het aanzwengelen van discussie over gesignaleerde knelpunten; * iedere partij zijn eigen aandeel laten nemen;
- * het ondersteunen bewoners en (laten) organiseren van afgesproken activiteiten;
- * werken aan gedragsverandering van betrokken organisaties en bewoners;
- * bemiddelen bij conflictsituaties.

Ger. Boekae, Stichting Tracee Heerlen
Telefoon: 045-5227400

Bericht uit Helmond

Welke invloed heeft het Grote Steden Beleid op de beroepspraktijk van de Stichting Welzijnsbevordering Helmond (SWH)?

1. In het kader van het GSB-beleid zijn in Helmond een 4-tal thema's nader uitgewerkt, te weten

- * Economie en Werk
- * Jeugd en Veiligheid.
- * Zorg en Opvang.
- * Veiligheid en Leefbaarheid.

Met name bij het thema Jeugd en Veiligheid is onze sector Jongerenwerk betrokken. Vanuit de gsb-middelen is rond f 180.000,- beschikbaar voor extra inzet jongerenwerk ten behoeve van de zgn. jeugdpreventie-teams. In deze teams zijn de volgende disciplines vertegenwoordigd:

- * Politie
- * Stichting Jeugdzorg met Jeugd Preventie Project (JPP)

- * SWH met jongerenwerk
- * Bijzonder Jeugdwerk Brabant (BJ Brabant) met straathoek werk

Hoofddoelen van het project:

- * versterking veiligheidsketen;
- * verbetering veiligheidsbeleving;
- * daling met 30% van aantal jongeren per 10.000 dat met politie in aanraking is gekomen;
- * leveren van bijdrage aan integrale aanpak om schooluitval ed. te voorkomen en bestrijding van onderwijsachterstand.

Het is belangrijk om de desintegratie van bepaalde groepen van jongeren te voorkomen. Samenwerking met onderwijsvoor-rangsbeleid ligt voor de hand.

Onze sector Leefbaarheid-Volkshuisvesting is betrokken bij het thema Veiligheid en Leefbaarheid, een ander thema van het beleid. In feite betreft het hier voor een

deel een voortzetting van reeds bestaande activiteiten die in het kader van het wijkopbouwwerk toch al reeds langer in gang waren gezet.

Het gaat dan met name om de buurtbeheerprojecten in de diverse wijken, georganiseerd rond wijkprojectgroepen en klankbord groepen, buurtbudgetten en buurtconciërges. Een en ander wordt ondersteund vanuit het reguliere opbouwwerk van onze instelling.

Met name waar sprake is van extra middelen in het kader van het GSB is ook sprake van monitoring, effectmeting e.d

Dhr. Ferwerda, Stichting Welzijnsbevordering Helmond. Telefoon: 0492-540215.

Grote Steden Beleid in Leeuwarden

Rol van de bewoners

Binnen de stedelijke welzijnsinstelling Hulp en Welzijn Leeuwarden wordt al enkele jaren niet meer van opbouwwerk gesproken. Als gevolg van fusies en bezuinigingen is de werksoort uit het subsidie-contract tussen gemeente en instelling geschrapt. De werksoort, die het dichtst bij komt is het buurtwerk en wordt ook bemenst door voormalige opbouwwerkers.

Het buurtwerk is actief in die wijken van Leeuwarden waarvoor het lokale bestuur met succes de GSB-status heeft verworven. Op basis van gegevens uit onderzoeken welke jaarlijks worden uitgevoerd (Wijksignalerings systeem) met een kwantitatief en kwalitatief karakter gaan betrokken organisaties de problematiek in de GSB wijken te lijf.

De buurtwerker coördineert een sociaal beheeroverleg waarin sociale problemen aan de kaak worden gesteld en getracht wordt hier structurele oplossingen voor te

vinden. Deelnemers aan dit overleg zijn bewoners, politie, scholen, kerken, woningbouwcorporaties en gemeentelijke diensten. Naast de coördinerende taken ondersteunt de buurtwerker de bewoners en hun organisaties. Om individuele problemen het hoofd te bieden in heel concrete situaties coördineert de buurtwerker een sociaal team in twee wijken. Aan de hand van een casus worden hulpvragen van 12 + bewoners door een team van professionals in een traject gezet. Voor de bewoners jonger dan 12 jaar is een buurtnetwerk jeugdhulpverlening ingesteld. Ook hier zijn professionals bijeen gebracht om schrijnende problemen met kinderen tot een oplossing te brengen. De buurtwerker maakt deel uit van dit netwerk. Tenslotte heeft het buurtwerk een werkmethode ontwikkeld om bewoners te stimuleren weer actief te worden. Uitgangspunt is het met elkaar in contact brengen van bewoners en een open oog hebben voor hun mogelijkheden en hun problemen. Deze

methode wordt uitgevoerd onder de naam 'portiek blok gesprekken'. Eerst in de wijk Schieringen en binnenkort ook in de wijk Vrijheidswijk.

Bewoners worden uitgedaagd om hun bewonersdeskundigheid in te zetten om de leefbaarheid in de buurten en wijken te vergroten. In tegenstelling tot stadsvernieuwing als technische benadering wordt er nu veel meer van bewoners gevraagd. Immers, de soort problemen zijn ingewikkelder en overstijgen vaak het oplossingsvermogen van betrokkenen. Denk hierbij aan werkloosheid, drugsproblematiek, de grote instroom van diverse culturen enz. Tegelijkertijd zijn de aard en de omvang van de problemen in deze wijken van dien aard dat er een groot beroep gedaan moet worden op het geldend en doorzettingsvermogen van de actieve vrijwilliger. Het gezegde dat het eerst op zijn raarst moet, voordat het mooi kan worden gaat op voor een ingrijpende behang-

en schilderkluis, maar vergt veel meer van bewoners wanneer sociale stadsvernieuwing moet worden bedreven.

Niettegenstaande dit gegeven is met de juiste werkmethode toch voldoende begrip en enthousiasme bij bewoners op te wekken om hen te enthousiasmeren voor deelname aan het verbeteren van de eigen leefomgeving. Portiek blok gesprekken werpen goede resultaten af. Gelukkig wordt dit door de lokale politiek onderkend en vind uitbreiding naar andere gebieden plaats. De huidige buurtwerker kan hier prima mee uit te voeren.

Naast de sociale problematiek in Leeuwarden staan de bewoners aan de vooravond van een grote herstructureringsoperatie. De 4 aanwezige woningbouwstichtingen willen middels sloop of woningen waar geen vraag meer naar is, de verkoop van sociale huurwoningen en het aanbrennen van een kwaliteitssprong actief inspelen op die marktprincipes, die er nu voor zorgen dat veel woningen leeg staan, er veel mutaties plaats vinden en door de troosteloze uitstraling negatief uitwerken op woon- en leefmilieu. En ziehier: de sociale stadsvernieuwing is geboren.

Eerdere pogingen in Leeuwarden om een buurt te herstructureren (Meenthe) zijn niet gelukt, omdat de geldmiddelen in de materie is gaan zitten en onvoldoende in de bewoners. Derhalve is in een wijk als Schieringen veel meer geïnvesteerd in

bewoners. En met succes. Tenslotte lijkt ook het aangetrokken bureau om de externe deskundigheid voor de herstructurering te leveren overtuigd te zijn van het belang om veel aandacht aan sociale partners te geven. Met een duidelijke visie van het buurtwerk en rekening houdend met de huidige positie lijkt een grotere rol weggelegd voor deze werksoort. Ook bewoners onderkennen dit meer en meer, hetgeen is gebleken uit de reacties op het beleidsplan van Hulp en Welzijn Leeuwarden. Hierin werd aangekondigd de inzet van buurtwerk te concentreren op twee GSB-wijken, in plaats van alle vijf wijken. Dit om van goed resultaat verzekerd te kunnen zijn. □

Herstructureren (stadsvernieuwing) in GSB-wijken (sociale problemen) laat de term 'sociale stadsvernieuwing' het levenslicht zien. Wil van de Leur heeft dat goed gezien. Het betekent echter wel dat het huidige buurtwerk de handigheid om opbouwwerkmethodieken te kunnen blijven gebruiken en ontwikkelen als een zeldzaam goed moet bewaken om hiermee in te spelen op een moeilijke doch interessante klus.

Cor Kuipers, Stichting Hulp en Welzijn Leeuwarden. Telefoon: 058-2662813.

Bericht uit Leiden

Als Technisch Bewonersadviseur (TBA) van de Leidse Welzijnsorganisatie ben ik nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het verbeterplan voor de flats in het deelplan gebied Suriname- en Antillenstraat. Als adviseur voor de bewonerscommissie heb ik m'n expertise ten aanzien van renovatie en groot-onderhoud ingebracht in de onderhandelingen met Ons Doel. Na het bereiken van overeenstemming over de renovatie van entree's, bergingen en trappenhuizen, bleek al gauw dat deze verbeteringen uitstekend zouden passen in het Wijkontwikkelingsplan Noord, waarbinnen het gebied Suriname- en Antillenstraat als deelplan opgenomen zou worden.

December '97 is een start gemaakt met het overleg tussen verschillende disciplines (stedenbouw, groen, welzijn, volkshuisvesting, bewoners en corporatie) in de vorm van een

werkgroep. Deze werkgroep had/ heeft tot taak voor het deelgebied Suriname- en Antillenstraat e.o. deelplannen te ontwikkelen welke deel uit gaan maken van het Wijkontwikkelingsplan (WOP). Vanuit mijn ervaring met het verbeterplan en deskundigheid op het terrein van de Volkshuisvesting is mij gevraagd om in deze werkgroep deel te nemen.

Al snel bleek dat de voortvarendheid van de werkgroep niet parallel liep met die van de wijk- en stuurgroep. Een belangrijke oorzaak hiervan is het uitgangspunt van de werkgroep om activiteiten in het deelplangebied 'gevolgtijdelijk uit te voeren.' Dit was met name een van de belangrijkste wensen van de bewonersvertegenwoordiging. Op dit moment is er terugg koppeling en afstemming met de wijkgroep en stuurgroep over de gewenste werkwijze. De beschikbare tijd

van de werkgroep zal de komende maanden worden gebruikt om verschillende scenario's voor het deelplangebied verder uit te werken. Aandachtspunt voor mij en de bewonersvertegenwoordiging daarbij is dat met name fysieke ingrepen in dat gebied zoveel mogelijk gevolgtijdelijk (en gefaseerd) worden uitgevoerd.

Frans Baks, technisch bewoners adviseur, team Wonen, Leidse Welzijnsorganisatie. Telefoon: 071-5168187.

Bericht uit Maastricht

Gegevens met betrekking tot onze ervaringen als buurtopbouwwerkers inzake het Grote Stedenbeleid te Maastricht.

Derhalve zijn we betrokken bij de kerngroepen in het kader van de uitvoering van de buurtveiligheidsplannen. Enkele jaren geleden was het zo dat je als buurtopbouwwerker belangenbehartiger/pleitbezorger van en voor bewoners was en derhalve bijna altijd tegenover andere partijen stond. Met de komst van buurtbeheer, sociale vernieuwing en later GSB, veranderde de rol van de buurtopbouwwerker veel meer naar die van intermediair/samenwerkingspartner. Dit bracht een herwaardering van de rol van de buurtopbouwwerker met zich mee.

De positie van het buurtopbouwwerk wordt duidelijker en daardoor benoemd en gewaardeerd. Onze sterke kanten zijn (en daarop worden we bevestigd):

- * sociale organisator;
- * kennis van de buurt en haar bewoners;
- * contact met de bewoners(groepen);
- * vaardigheid om samenwerking in gang te zetten (netwerk);
- * intermediair.

De laatste jaren worden we door externen vaker op dit kennen en kunnen aangesproken. Als de golf sociale vernieuwing geen vervolg had gekregen door GSB, waren opgebouwde contacten en overleg verloren gegaan. Het GSB gaf een extra impuls.

mede door de financiële middelen. In de GSB-golf zijn we als buurtopbouwwerkers nog integraler en projectmatiger gaan werken. Er is een duidelijk begin en einde alsmede een meetbare taakstelling. Mede door het GSB is de werkgelegenheidscomponent een welkome aanvulling in de mogelijkheden van het buurtopbouwwerk. Al met al kunnen we stellen dat we als buurtopbouwwerkers blij zijn met de komst van het GSB.

A. Cickyan, L. Schroeders, F. Heuts, Stichting Traject Maastricht.
Telefoon: 043-3210931.

Tempo van bestuur en bewonersparticipatie verschillen

In Tilburg is nu ruim een jaar ervaring opgedaan met het grote steden beleid in de wijken. Natuurlijk is men wel op beleidsniveau al eerder begonnen. De overheid heeft in een halfjaar de richting aangegeven. De beleids-thema's leefbaarheid, zorg, economie, veiligheid en onderwijs zijn overgenomen en daarop zijn de budgetten over vijf aandachtsgebieden verdeeld in augustus 1996. De eerste projecten zijn begin 1997 gehonoreerd. In de wijken merkt men nu de mogelijkheden. Wat zijn de kansen voor de buurt? Het LCO heeft de vraag voorgelegd aan De Twern, instelling voor lokaal welzijnswerk: "Is de bewonersparticipatie verbeterd met het Grote Stedenbeleid of niet?" Een eerste verkenning van de ervaringen van de opbouwwerkers.

Algemeen verzuchten de opbouwwerkers dat "grote stedenbeleid geld is". Carin Turf, opbouwwerkster in Goirke Hasselt, ziet volop kansen. Het is heerlijk dat er financiële middelen zijn. Het is hinderlijk dat de plannings zo verschillen. Met bewoners wil je snel resultaat zien. Met de ambtenaren en instellingen moeten er nog veel stappen gezet worden voordat een groen licht

bereikt is. Er zijn veel meer bewoners actief. We hebben successen met een spelenplan. Een onderzoek is in korte tijd gerealiseerd. Zo'n 27 speellocaties zijn beoordeeld, mede door kinderen en daarop is een plan ontwikkeld. Binnenkort wordt de eerste speelplek gerealiseerd. Bewoners beseffen niet hoeveel stappen instellingen hiervoor moeten zetten. Instellingen begrijpen niet dat het tijd vergt om bewoners te activeren en actief te houden. Er ontstaat een spagaat tussen het budget en de concrete plannen.

Erik Bevort, opbouwwerker in Oarle, constateert dat hij "meer in het gemeentehuis zit dan in de buurt". Het Grote Stedenbeleid biedt volop kansen. Er is nu geld voor het opknappen van een speeltuin. Het grote stedenbeleid is daarmee een revitalisatie van de buurt, maar ook achterstallig onderhoud. Hij ziet bewoners op meerdere plekken actief worden. Een WijkBeheer/Overleg wordt gestart op verzoek van de gemeente. Dit overlegplatform brengt organisaties als de politie, woningbouwcorporaties, het wijkwerk, de bewoners en de gemeente bij elkaar om gezamenlijke inspanningen te verrichten en lijnen uit te zetten. De rol van de opbouwwerker komt in een nieuw daglicht.

"De gemeente moet de regie nemen voor de verbetering van de wijk" stelt Erik. De opbouwwerker is de "makelaar" tussen de verschillende functies. Hij merkt dat hij op moet passen om niet gebruikt te worden door anderen die hem voor hun karretje willen spannen.

In Koningshaven, werkt Gerard v.d. Valk. Hij constateert in zijn buurt een spanning tussen "onderzoek" en buurtbetrokkenheid. De methoden verschillen. De gemeente richt zich op de analyse en maakt bv. een wijkveiligheidsplan. Vervolgens moet de opbouwwerker met bewoners allerlei plannen realiseren. De bewoners moeten zijns inziens echter persoonlijk benaderd worden. Voor onderzoeken loopt men niet warm. Er is een enquête moeheid. Hij worstelt met de verschillende analysesniveaus. Voor een gemeente is er al heel wat bereikt als de problemen op schrift staan. Voor bewoners is dit alleen nog maar een bevestiging van de vraagstukken. Voor de opbouwwerker ligt hier de klus om te komen met voorstellen. Een goede manier om bewoners hierbij te betrekken vergt tijd. Hij gaat gewoon weer buurten en een praatje maken met

bewoners om hen te betrekken bij concrete verbeteringen.

Algemeen heeft men behoefte om met elkaar plannen te ontwikkelen. Hoe moeten nu de budgetten voor buurtbetrokkenheid worden verdeeld? Die vraag moet kunnen worden voorgelegd aan het stedelijk bureau van De Twern. Tot op heden worden de budgetten toegeedeeld aan de wijken en tracht een ieder het wiel opnieuw uit te vinden.

Men ervaart dat er meer mogelijkheden zijn. Veiligheid, buurtinrichting m.n. spelen scoren hoog. Buurtbetrokkenheid werkt. "Soms wou ik dat ik meer kader had. "Maar ik merk ook dat bewoners meer aan kunnen" aldus: Turi.

Het grote stedenbeleid biedt meer. Met nieuwe partners werken aan werkgelegenheid gaat moeizaam en veelal via de gebaande wegen. De visitatiecommissie had de suggestie om de huidige voorzieningen zoals bv. een universiteit meer te betrekken

bij de sociale revitalisatie. Het grote stedenbeleid is zeker beweging in de buurt. "Van vraag naar plan vergt tijd". De buurten hebben middelen gekregen om plannen te ontwikkelen. De grote spanning is om de verschillende wensen op elkaar af te stemmen. Het opbouwwerk vervult daarin een cruciale rol.

Gera Hospers, sectormanager,
De Twern Tilburg. Telefoon: 013-5839999.

De Zwolse situatie

Indrukken van het uitvoerend welzijnswerk over bewonersparticipatie in het kader van het Grote stedenbeleid

brood: In de leefbaarheidsplannen van de gemeente Zwolle die in het kader van het Grote Stedenbeleid (GSB) zijn opgesteld, is voor de wijken waarin sprake is van achterstandsproblematiek, de buurtopbouwwerkfunctie teruggebracht. Eind jaren tachtig is deze functie in Zwolle verdwenen. De stadsvernieuwing was afgerond en de tevredenheid over en waardering voor het opbouwwerk was zowel landelijk als plaatselijk laag. Dat betekende feitelijk ook het einde van de ondersteuning van bewoners en bewonersgroepen en de stimulering van bewonersparticipatie. Zwolle heeft in haar leefbaarheidsplannen veel prioriteit gegeven aan wijk aanpak, sociaal beheer, bewonersparticipatie, vernieuwend besturen. Dat heeft onder meer geresulteerd in de aanstelling van drie buurtwerkers bij onze organisatie. De functie van de buurtwerkers kent een aantal kernelementen:

1. de uitvoering van de coördinatie van wijknetwerken, die tot doel hebben een integrale aanpak van meervoudige problematiek van buurtbewoners. Kernparticipanten in deze netwerken zijn de politie, het wijkmaatschappelijk werk, het sociaal-cultureel werk en soms de jeugdhulpverlening.
2. de uitvoering van de functie samenlevingsopbouw, betrekking hebbend op de volgende items:
 - * inspanningen die de cohesie van wijken en buurten bevorderen, het verbeteren van de onderlinge verhoudingen tussen (groepen) buurtbewoners;
 - * verbeteren van de verhouding tussen bewoners en instanties;
 - * ontwikkelen en instandhouden van netwerken;

- * bijdragen leveren aan de sociale aspecten van de gebiedsontwikkeling, alsmede het leveren van een aandeel in de ontwikkeling van economische bedrijvigheid;
- * participatiebevordering;
- * coördinatie van complexe plannen.

De buurtwerker is een directe samenwerkingspartner van de gemeentelijke wijkcoördinator en heeft daarin ondermeer tot taak:

- * het mede voorbereiden, opstellen en uitvoeren van gebieds- en wijkplannen;
- * het stimuleren, activeren en uitnodigen van potentiële participanten bij onderdelen van de gebiedsaanpak;
- * het vervullen van een schakelfunctie tussen gesignaleerde knelpunten en mogelijke aanbieders van oplossingen;
- * het opzoeken/bezoeken, activeren en stimuleren van wijkbewoners en het ontwikkelen van netwerken met en tussen wijkbewoners.

De buurtwerkers zijn nu ruim een half jaar werkzaam in een vijftal wijken in Zwolle. In drie wijken worden campagnes uitgevoerd, die - met wisselend succes - wijkbewoners weer oog voor hun eigen omgeving geven, die een beroep doen op wijkbewoners ook zelf de handen uit de mouwen te steken en weer verantwoordelijkheid te dragen voor hun straat, hun buurt, hun buren. Dit is zuiver handwerk en vraagt een lange adem, veel creativiteit, een groot vermogen anderen te stimuleren en activeren en veel overtuigingskracht. Maatwerk is van groot belang. Wat in de ene wijk uitstekend werkt, kan in een andere wijk floppen. Het vraagt direct contact met de klant, ofwel een "out-reachende" werkhouding, niet alleen van de buurtwerker, maar ook van zijn/haar collega's zowel intern als van andere organisaties.

Door middel van panels, portiekgesprekken uitdagingen e.d. krijgt de buurtwerker steeds beter zicht op vragen van buurtbewoners. Snel kunnen inspelen op de vragen, de vragen serieus nemen en de bewoners een belangrijke rol en taak geven in de realisering ervan is noodzakelijk, maar nog altijd niet vanzelfsprekend. Hoewel de wil er is, lopen bewoners nog te vaak aan tegen langzaam werkende gemeentelijke diensten en afdelingen en tegen - soms onbegrijpelijk - lange procedures. De buurtwerker werkt aan het hervinden van het vertrouwen van bewoners in gemeente en instanties, is bruggenbouwer en intermediair.

De buurtwerker kan ook niet zonder zijn collega's sociaal-cultureel werk. De activering van bewoners roept tegelijkertijd behoefte aan activiteiten op. En dat varieert van country-dansavonden tot theoretielessen rijbewijs en gespreksavonden met ouders over lichtcrimineel gedrag van hun tienerkinderen.

De brug die het sociaal-cultureel werk bouwt en de impulsen van het GSB brengen nieuwe, functionele en goed lopende samenwerkingsnetwerken tot stand. Binnenkort opent het sociaal-cultureel werk samen met de politie en het maatschappelijk werk een steunpunt/gezamenlijke werkruimte/info-post in een van de Zwolse stadsdelen. Steeds meer realiseren de organisaties zich dat het belangrijk is te scoren op samenwerkingsprocessen en samenwerkingstrajecten en dat is pure winst.

Marianne Hulbers, Stad en Welzijn Zwolle
Telefoon: 038-4216050.

Grote stedenbeleid vanaf de werkvloer bezien

door Fenny Gerrits

Bij de afsluiting van de kabinetsperiode die formeel ten einde liep met de verkiezingen op 6 mei jongstleden, is er nog even flink geëvalueerd. Eén van de paradepaardjes van Paars, het Grote stedenbeleid is door diverse onderzoekers tegen het licht gehouden op effectiviteit en eventuele bijstellingen die in de volgende kabinetsperiode zullen moeten worden vormgegeven. Wat bij al die evaluaties opvalt is dat er veelal vanuit het rijksniveau, het gezichtspunt van de opdrachtgever in de diverse gemeenten wordt gekeken naar resultaten. Klap op de vuurpijl is het onderzoek dat door de commissie 'Onderzoek lokale sociale infrastructuur', onder leiding van Walter Etty naar buiten is gebracht. In dit onderzoek wordt haarfijn (bijna op de cent nauwkeurig) aangegeven waar in de komende regeerperiode prioriteiten moeten worden gelegd. Voor de landelijke politiek is de gemeente het aanspreekpunt. In de diverse convenanten is als eis neergelegd dat bewonersparticipatie moet worden gestimuleerd, teneinde in samenwerking met de burgers zelf tot ingrepen te komen in de achterstandswijken. Voor de commissie Etty staat ook als een paal boven water dat mensen zelf ook in actie moeten komen om de problemen in hun wijk het hoofd te kunnen bieden:

"Het verbeteren van de positie kan alleen als mensen zelf in beweging komen. Hier ligt een belangrijke taak voor het opbouwwerk, jeugd-jongerenwerk, sportstimulering (in casu het sportjongerenwerk) en ouderenwerk. Deze werksoorten zullen contact moeten leggen met de mensen met problemen en hen activeren tot participatie. Juist deze werkgebieden hebben mogelijkheden om moeilijke groepen te helpen bij sociale integratie. Dat is nodig; de praktijk leert dat dit steeds meer energie kost; niet alleen van de betrokkenen zelf, maar - door de opeenstapeling van problemen - ook van overheidsinstanties en instellingen die hen willen bereiken en activeren."

Percepties

In een artikel getiteld "Het gaat goed in de gemeente" (Bestuurskunde jrg. 7, nr. 2 - 1998) rapporteren B. Baas en M.S. de Vries de resultaten van een enquête onder 423

lokale bestuurders. Deze bestuurders bestonden voor de helft uit politici - burgemeesters, wethouder en fractievoorzitters in de gemeenteraad - en voor de andere helft uit leidinggevende ambtenaren - hoofden van diensten, gemeentesecretarissen en directeuren.

De belangrijkste conclusie van dit onderzoek is dat lokale bestuurders veel positiever zijn over de ernst van lokale problemen en over de effectiviteit van het in de afgelopen jaren gevoerde lokale beleid dan in 1989. Hier blijkt bovendien een verband tussen te bestaan. De beoordeling van de beleidseffectiviteit is in de eerste plaats een functie van het oordeel over de ernst van de problematiek. Ook de eigen mogelijkheden om het beleid te beïnvloeden spelen een rol. Hierbij kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken dat bij de lokale bestuurders sprake is van enige zelfgenoegzaamheid en een Ratelbandeffect (applaus voor jezelf). Aldus de onderzoekers. Een andere belangrijke uitkomst van het onderzoek is dat de bestuurders het welzijnswerk in 1997 als bijna drie maal zo effectief beoordelen ten opzichte van 1989. Het gaat niet alleen goed met de gemeente, maar ook met het welzijnswerk, zou je zeggen.

Om de lezer nu iets concreter en concreter te informeren over de werkvloer, waar bewonersondersteuning en andere vormen van opbouwwerk zoals buurtwerk en jeugdbouwwerk wordt uitgevoerd, hebben we een aantal instellingen uit de G-21 gemeenten gevraagd hun inschattingen ten aanzien van het GSB op papier te zetten. Deze rondgang draagt een volkomen informeel karakter, voor een 'echt' onderzoek was geen tijd. Toch geven deze soms meer, andere belangrijke impressies, wel een beeld van datgene dat misschien wel centraler in het beleid zou moeten staan. Hiermee doel ik op het vakmanschap dat vereist is om met burgers zelf te werken aan hun eigen positieverbetering.

Het is ronduit knap om in een bureaucratische omgeving met bewoners gezamenlijk in een redelijk tempo verbeteringen tot stand te brengen. Het is soms echter ook ondoenlijk. Vooral als het gemeentelijk apparaat wel graag wil meewerken, maar

nog te verkokerd is om dat effectief te kunnen. Ook ontstaat na lezing van de verschillende 'Berichten' de indruk dat niet iedere gemeente begrijpt dat bewonersondersteuning geld kost.

Op het moment dat 'de gemeente' verzuimt of niet in staat is de verschillende (redelijke) wensen van bewoners te honoreren, treden er vertragingen op in de diverse besluitvormingsprocessen waar bewoners bij betrokken zijn. Alle interne vertragingen op het gemeentehuis vormen dan een sneeuwbal, die op het bordje van de opbouwwerker belandt. Gegeven de ernst van de problematiek in bepaalde wijken, wordt die sneeuwbal daar nog groter, omdat er in eerste instantie al meer werk te doen was. Onder deze omstandigheden is het moeilijk burgers betrokken te houden. Daar ligt een stukje ineffectiviteit dat bestreden zou moeten worden. In de perceptie van de bewonersondersteuners op de werkvloer gaat het niet met iedere gemeente goed. Ratelband kan voorlopig wel weer in de kast!

□

door Fenny Gerrits

en

Met **Stad en Land** biedt MO/Samenlevingsopbouw een rubriek waarin de lezer geïnformeerd wordt over samenlevingsopbouw-relevante nieuwsfeiten uit met name de regionale en plaatselijke (dagblad-)pers. Attenderingen voor deze rubriek zijn welkom: stuur het betreffende (kranten-)knipsel onder vermelding van de naam van het blad en de datum in aan de redactie van MO/Samenlevingsopbouw, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag, of zet het op de fax: 070-380 9973.

Woonwagenbeleid

Volgens **NRC Handelsblad** (11-3-1998) komt er een einde aan de situatie dat alleen woonwagenbewoners die al in een woonwagenkamp wonen en hun familie aanspraak kunnen maken op een nieuwe wagen met standplaats, het zogenoemde afstammingsbeginsel. De Tweede Kamer was de dag ervoor unaniem akkoord gegaan met het afschaffen van de woonwagenwet, waarin dit beginsel was geregeld. Voor de huidige generatie woonwagenbewoners is een overgangsregeling getroffen, die geldt totdat de huidige krapte op de woonwagenmarkt is opgelost. Zolang krijgen de woonwagenbewoners en hun kinderen nog voorrang bij de toewijzing van nieuwe standplaatsen.

In **Dagblad De Limburger** (13-3-1998) bekritiseert Rinus van Wanrooy, woonwagenmedewerker bij Forum, het instituut voor multiculturele ontwikkeling te Utrecht, het beleid van staatssecretaris Tommel. "Ik heb zelden zo'n optimistische staatssecretaris meegemaakt als Dick Tommel van Volkshuisvesting." De bewindsman denkt binnen vijf jaar het landelijke tekort van 2.400 woonwagenstandplaatsen weg te werken. Voor Limburg zou dat betekenen dat er enkele honderden standplaatsen bij moeten. "Ik hoop dat het lukt, maar ik heb er eerlijk gezegd weinig vertrouwen in", zegt Van Wanrooy. Als het aan de staatssecretaris ligt wordt de woonwagenwet afgeschaft en wordt de verhuur van woonwagens en/of standplaatsen ondergebracht bij de woningbouwcorporaties. Volgens directeur Piet Cornelissen van Beter Wonen in Maastricht zijn de corporaties niet op voorhand tegen de overname van de woonwagen-huisvesting maar dient wel aan een aantal eisen te worden. Zo willen de Maastrichtse bouwverenigingen dat de gemeente de bodemsanering van vervuilde centra voor haar rekening neemt en ervoor zorgt dat er

sprake is van "een normale betaalsituatie". Kortom, de gemeente moet garanderen dat de huurder van een woonwagen netjes de huur betaalt. Bovendien zou de gemeente eventuele exploitatie-tekorten moeten dekken. Het moet kostendekkend verlopen. Eén van de knelpunten bij de overdracht van het woonwagenbeheer zijn de hoge kosten. De VNG heeft berekend dat alleen al de opheffing en de renovatie van de bestaande grote centra (zoals de regionale centra in Maastricht en Sittard) een tekort van 92 miljoen gulden oplevert. De kosten van de aanleg van nieuwe standplaatsen komen daar nog eens bovenop. Arie Boer van stichting Symbiose in Sittard schat de kosten van de aanleg van een standplaats op een ton. "Tel daarbij de kosten van de woonwagen, en de huurprijs belooft al snel duizend gulden", becijfert Van Wanrooy. "En door de korte afschrijvingstermijn van een woonwagen, met vijftig jaar de helft van een normaal woonhuis, lopen de kosten nog hoger op." volgens Van Wanrooy moeten de minder draagkrachtige woonwagenbewoners er dan ook rekening mee houden dat zij noodgedwongen hun wagen moeten vervullen voor een huis. De woonwagen medewerker van Forum kan zich niet voorstellen dat Tommel in vijf jaar bereikt, "wat zijn voorgangers in vijftig jaar niet gelukt is." De gemeenten zelf zijn echter optimistisch. "Ik zeg niet dat wij het hele tekort wegwerken", zegt een woordvoerder van de gemeente Maastricht, dat in het woonwagenplan Limburgse koploper was met een tekort van 169 standplaatsen. "Maar ik denk wel dat het ons lukt in het jaar 2003 de zaak redelijk op orde te hebben."

Volgens het **Dagblad van Almere** (11-3-1998) is een belangrijke oorzaak van het huidige tekort aan standplaatsen het later tot stand komen van de zogeheten Vinex-loka-

ties dan gepland. Die verfraging bedraagt ongeveer twee jaar en juist in deze toekomstige woningbouwlokatie zijn standplaatsen voorzien. De kosten van die standplaatsen worden net zoals bijvoorbeeld de kosten voor woningwetwoningen meegenomen in de exploitatie van hele bestemmingsplannen.

In het **Rotterdams Dagblad** (13-3-1998) uit woonwagenbewoner Peg van Wanrooy zijn bezorgdheid over de afschaffing van de Woonwagenwet. De gemeente Rotterdam staat een normaliseringsbeleid voor ogen. Dit betekent in de praktijk: geen aparte ondersteuning meer voor bijzondere groeperingen, maar als woonwagenbewoner gewoon aangewezen zijn op de algemene voorzieningen in de wijk. "De overheid kan natuurlijk wel net doen alsof wij geen minderheid meer zijn in de burgermaatschappij, maar zo simpel is het natuurlijk niet," stelt Van Wanrooy, bewoner van Centrum De Kievit. "Velen van ons kunnen nog amper lezen en schrijven en begrijpen niet hoe allerlei zaken geregeld zijn. Daardoor zijn velen erg afhankelijk van hulp. En dat moet dan komen van mensen die ons begrijpen en weten hoe het hier reilt en zeilt. Men moet goed begrijpen waarom wij zijn zoals wij zijn. Onze cultuur niet ontkennen, maar willen begrijpen." Met het Katholiek Centrum voor Welzijnsbehartiging-Woonwagenwerk dat zo'n 25 jaar geleden in Rotterdam begon, was dat het geval. "En nu moet het welzijnswerk waar we zo vertrouwd mee zijn geraakt weer worden ingeleverd," moppert Van Wanrooy, die meent dat de overheid te hard van stapel loopt. Wanneer de kennis en ervaring van de woonwagenwerkers niet optimaal wordt benut, bestaat de kans dat het mis gaat. Want het duurt lang het vertrouwen te winnen.

Het KCW heeft de mogelijke problemen die in de nieuwe situatie kunnen ontstaan inmiddels onder de aandacht gebracht. Er is een brochure gemaakt ('Woonwageneigenaren zijn ook Rotterdammers' geheten), waarvan al een exemplaar is overhandigd aan burgemeester Peper. In de brochure wordt een aantal aanbevelingen gedaan, waarbij er vooral op wordt geïmagineerd dat door het KCW ingeslagen weg te continueren. Het is namelijk de vraag, stelt de instelling, of er straks nog wel sprake zal zijn van welzijns-behartiging. "Het KCW heeft nadrukkelijk de ondersteuning van de belangenbehartiging van bewoners als haar taak gezien. Er is waardevolle kennis en ervaring opgedaan die niet verloren mag gaan."

in de wijkwinkel, boven de bibliotheek van Oost-Souburg. Hij is echter ontevreden over die plek. Hij is er te onzichtbaar voor de Souburgers, vindt hij. De mensen die hem wel willen spreken, durven daar bijna niet binnen te stappen. Bij de balie die beneden was ingericht waren mensen weer bang om gezien te worden door bekenden. Hij zou daarom graag zien dat er in Oost-Souburg een aparte wijkwinkel komt, los van de bibliotheek. "Zoals de wijkwinkel aan de Hogeweg in het Middengebied. We hebben in Oost-Souburg een apart gebouw nodig, waar de wijkbemiddelaar, de wijkagent en straks ook de toezichthouders zitten. Met een ruimte waar we mensen in alle rust kunnen ontvangen. Dat zou veel beter zijn voor het wijkgericht werken. Het is nu echt te rustig."

gemeente nog klantvriendelijker kan werken. A. Langhorst, projectleider van de Wijklijn: "De kwaliteit verder verbeteren wil niet zeggen dat het nu niet goed gaat, maar meer dat we de uitdaging aandurven dat we binnen 24 uur wat van ons laten horen. Dat betekent niet dat alle klachten altijd meteen verholpen kunnen worden of alle wensen direct gehonoreerd, maar wel dat er binnen een etmaal in elk geval gereageerd wordt op het belletje van de burger." Voor de burgers is het plezierig als er snel orde op zaken wordt gesteld, maar ook voor de gemeente zelf. Adequaat ingrijpen bij klachten drukt namelijk voor de Dordtse overheid de verzekeringspremie. Langhorst: "Neem bijvoorbeeld losliggende tegels. Als dat euveld rap wordt aangepakt wordt de kans minder groot dat er over vallen, geblesseerd raken en bij de gemeente een schadeclaim neerleggen. Dus kun je zeggen dat het mes aan meer kanten snijdt." De Wijklijn is te bereiken via telefoonnummer 078-6396565. Aldus **De Dordtenaar** van 25-3-'98.

Leefbaarheid

De Provinciaal Zeeuwse Courant (16-3-'98)

meldt dat wijkbemiddelaar voor Oost-Souburg en Ritthem, Rob Manie het de laatste maanden te rustig heeft. Manie weet waaraan het schort: hij is te weinig bekend. Vlissingen is al een aantal jaren serieus bezig met wijkbeheer. De gemeente is opgedeeld in vijf wijken. Doel is de problemen in die wijken integraal aan te pakken. Aan het hoofd van elke wijk staat de wijkwethouder, gevolgd door de wijkambtenaar. De wijkbemiddelaar is de verbindende schakel tussen de gemeente en de burgers. "Wij horen een klacht aan en zorgen dat die terecht komt bij de instantie - de gemeente, de politie, anderen - die voor een oplossing moet zorgen", omschrijft Manie zijn werk. Het zijn meestal kleine klachten die hij krijgt voorgeschied, vooral over slecht onderhoud. Straatlantaarns die niet branden, stoepen die moeten worden aangepast omdat iemand er niet met een rolstoel over kan. Als het mooi weer is, komen de klachten over overlast door jongeren. "Vaak is het niet eens echt overlast, maar gaat het om een groepje jongeren dat op straat staat te kletsen en te roken. Het is belangrijk dat mensen zelf de jeugd aanspreken. Je moet niet gelijk gaan mopperen, daar bereik je niks mee", vindt Manie. "Instanties waarmee ik in aanraking kom, nemen mij zeer zeker serieus. Je bereikt als wijkbemiddelaar best veel. Alleen, de mensen weten dat vaak niet." Wat ze ook onvoldoende weten, heeft Manie gemerkt, is dat hij er is. "Ik heb natuurlijk ook geen uniform aan, zoals de wijkagent. Niet dat ik dat zou willen hoor, maar de gemeente zou, bijvoorbeeld via de huis-aan-huis-bladen, we meer rechtvaardigheid aan mijn aanwezigheid kunnen geven." Hij probeert dat zelf ook, door in periodieken die in Oost-Souburg verschijnen stukjes te schrijven over wat hij onlangs heeft bereikt. Elke middag is Manie bovendien te spreken

Over graffiti lopen de meningen nogal uiteen. Sommige mensen vinden het een weliswaar wat anarchistische, maar in elk geval artistieke uiting van jeugdige zelfexpressie. anderen zien het alleen maar als onmaatschappelijke vervuiling van prachtige betonoppervlakken. Volgens **De Limburger** (31-3-'98) meldt de laatste groep, vaak de eigenaren van ondergespoten muren, zich tegenwoordig in grote aantallen bij het Duitse Max Planck Instituut voor grensvlakchemie. Daar hebben ze namelijk een stof ontdekt die gemakkelijk op muren en wanden kan worden aangebracht en die zo verafstotend is, dat je zelfs de meest hardnekkige graffiti er zo met een in alcohol gedrenkt lapje kunt afvegen.

Opvallend is, aldus de MPG Spiegel - het tijdschrift van de Max Planck Gesellschaft, een soort Duitse tegenhanger van TNO -, dat de onderzoekers de commerciële mogelijkheden van hun vinding eerst niet eens doorhadden. Dat gold niet voor een Duitse tv-journaliste, die prompt voor de camera's een demonstratie organiseerde. Na de uitzending stond de telefoon bij professor Markus Antonietti en zijn collega's roodgloeiend, meldt het blad.

Wie de Wijklijn in Dordrecht belt met vragen, klachten of opmerkingen heeft vanaf 1 april jl. de garantie dat er binnen 24 uur wordt gereageerd. Als dat niet gebeurt, biedt het Stads Service Centrum waarvan de Wijklijn onderdeel is, onverwijld excuses aan. Met een bloemetje om te onderstrepen dat het oprecht gemeend is. Het idee komt van Nicolien van der Ende, lid van de Kritische Burgers van Dordrecht. Het eerste bosje bloemen was voor haar bestemd als waardering voor het feit dat ze wilde meedenken over de vraag hoe de

Meat de kop 'Wijkbeheer voelt zich miskend' maakt **de Provinciaal Zeeuwse Courant** (13-3-'98) melding van het feit dat Hans Vergeer, coördinator wijkbeheer en Paul van der Linden, directeur van de Stichting Sociaal Cultureel Werk Middelburg (SKWM) vinden dat "de gemeente Middelburg geen visie heeft op het wijkbeheer." Het ontbreekt aan communicatie tussen ambtenaren, gemeentebestuur, maatschappelijke instellingen en de wijktafels, een overlegorgaan waar bewoners meepraten over het wel en wee van hun wijk. Extra geld uittrekken voor professionele steun van de wijkbemiddelaars, het opzetten van een stichting Wijkbeheer en het instellen van een clubje ambtenaren onder leiding van wethouder J.C. van Dijk-Sturm is hap-snapbeleid. Vergeer en Van der Linden zijn uitermate teleurgesteld in de evaluatienota van het college en de gehouden behandeling. Daaraan ten grondslag lag een nota van Vergeer zelf. In dat stuk doet hij een flink aantal aanbevelingen. "Wat ons verbaasde", aldus Van der Linden, "is dat onze evaluatienota niet ter discussie lag. In ons stuk staan aanbevelingen die wij in discussie wilden brengen." Wat Vergeer en Van der Linden de gemeente ook kwalijk nemen is dat de SKWM dus niet beschouwd wordt als een serieuze partner in het wijkbeheer. De twee vinden dat in de nota van het college wel de wens wordt uitgesproken om verder te gaan met wijkbeheer. Vergeer: "De indruk is wel eens gevestigd dat wijkbeheer als een façade dient om Middelburg een

MC

Samenlevingsopbouw

Ik wil een gratis proefnummer ontvangen

Naam:

Adres:

Tel.nr:

Antwoordkaart

Sportopbouwwerk in Zwijndrecht presteert wegens succes. Om te zorgen dat meer jongeren aan het sporten in plaats van aan het vervelen gaan, organiseert de stichting Stedelijke Instelling Welzijn Zwijndrecht (SIWZ) in samenwerking met sportverenigingen allerlei buitensportactiviteiten, demonstraties en proeftrainingen. Sportopbouwwerk blijkt een middel om zogeheten hangjongeren van de straat te krijgen. Doel is ervoor te zorgen dat de jeugdigen doorstromen naar sportverenigingen om ze op die manier van de straat te houden. In de Sterrenbuurt begon drie jaar geleden het sportopbouwwerk met succes. Tientallen jongeren voetballen regelmatig onder leiding van een sportopbouwwerker of slaan aan het beach-volleyballen op het daarvoor speciaal aangelegde veld. Naar aanleiding van dat succes begon sportopbouwwerker Ron Tempelaar in april vorig jaar in de Nederhoven met het opzetten van allerlei sportactiviteiten voor de jeugd. Vooral rond basisschool de Twee Wieken houden enkele tientallen jongeren zich regelmatig op en richten vernielingen aan. Door het organiseren van sportactiviteiten is het gelukt de helft van de jongeren aan het sporten te krijgen. Een groep tieners uit Nederhoven heeft inmiddels een voetbalteam geformeerd en

ermeester zijn, worden erg graag opgeknapt. Daarnaast worden er vernieuwde toestellen neergezet, die uitnodigen tot spelen. Een modellspeeltuin streeft er ook naar om het vrijwilligerswerk te bevorderen en de buurt er meer bij te betrekken. Op die manier moet een laagdrempelige buurtvoorziening ontstaan. De toestellen worden ook uitgezocht in overleg met de kinderen en de buurt. De renovatie van Het Heelal is onderdeel van een landelijk 'Deltaplan' van de NUSO. Ze wil in drie jaar tijd honderd speeltuinen in het hele land renoveren en moderniseren. Gemiddeld worden de kosten op 200.000 gulden per speeltuin geschat. De NUSO begint met vijftien speeltuinen in Nederland, waarvan drie in Overijssel. Voor deze vijftien speeltuinen is de financiering rond. Banken en fondsen hebben beloofd mee te betalen. Het enige obstakel is dat de uitvoering van de wijkstructuurschets iets is vertraagd. De speeltuin kan pas in 1999 worden verplaatst. De NUSO wilde de vijftien proeftuinen in 1998 afronden. Voor Het Heelal wordt nu een uitzondering gemaakt.

"Buren links, buren rechts, buren boven en onder ons". Het Dagblad van Almere van 3-4-'98 maakt melding van een boekwerkje over etiquette. 'Moet kunnen' klinkt het tegenwoordig vaak. Maar is dat wel zo?

pegen uit

is zo'n andere heren en ar.

"kinderen d bewo- Heelal in in van de inisaties atst wor- Tot die iet wor- ten op n beloond waarvan

de struc- al weer d. bepaalde dat de ele tiental- rplaatst unnen rplaatsing in renova- vatie en an de ie nog egeknapt.

Moet alles maar kunnen, of zijn die vlotte woorden niets anders dan een excuus voor slechte omgangsvormen? Het is waar, we leven niet meer in de vorige eeuw. De etiquette is geen dwingend keurslijf meer. Maar daarmee is ze nog niet afgeschaf.

Integendeel zelfs, in een moderne samenleving als de onze wint ze weer aan betekenis. Als sociaal smeermiddel.

Wonen in een flatgebouw heeft zo z'n voordelen. Je ziet nog eens iemand. Maar die medaille heeft ook een keerzijde. Want je hoort nogal eens iemand. Op zich geen punt, zolang het maar niet uitdraait op regelrechte hinder van elkaar. En om dat te voorkomen is het noodzakelijk een beetje te geven en een beetje te nemen. Vooral waar het geluidsoverlast betreft. Want of een flatgebouw nu gehorig is of niet, als iemand er een feestje geeft, feest de hele flat mee. En daar kun je als goede buur maar beter rekening mee houden. We kunnen het in onze verticale samenleving alleen gezellig houden als we een heel nieuwe etiquette in acht nemen: de hoogbouw-etiquette.

Vooraf de gemeenschappelijke ruimten als de lift, etagehallen en bergingen kunnen gemakkelijk een bron van irritatie worden. De hoogbouw-etiquette kent daar dan ook speciale regels voor. Zo is het bijvoorbeeld ongepast om te roken in een lift, waarin geen asbak zit. Roken in een lift is sowieso al hinderlijk voor aanwezige niet-rokers. Daarentegen getuigt het volproppen van een asbak met afval, zoals afgekloven klokhuizen, ook niet van goede manieren. Net zo min als het aanbrengen van stickers of -nog erger - het bekladden van de liftwanden.

In het gezelschap van een vrouw opent de man de liftdeur en laat haar als eerste naar binnen. Om praktische redenen stapt hij er zelf als eerste weer uit en houdt opnieuw de deur open. En blijkt uit het alarmsignaal dat de lift ergens tussen twee verdiepingen vast is blijven zitten dan doen we één ding nooit: denken dat een ander wel actie onderneemt en zelf niets doen.

Deze gedragsregels zijn afkomstig uit een boekje: Zo hoort het nu, etiquette in de praktijk, van Magda Berman.

Het KCW heeft de mogelijke problemen die in de nieuwe situatie kunnen ontstaan inmiddels onder de aandacht gebracht. Er is een brochure gemaakt ('Woonwagewoners zijn ook Rotterdammers' geheten), waarvan al een exemplaar is overhandigd aan burgemeester Peper. In de brochure wordt een aantal aanbevelingen gedaan, waarbij er vooral op wordt geïmagineerd door het KCW ingeslagen weg te continueren. Het is namelijk de vraag, stelt de instelling, of er straks nog wel sprake zal zijn van welzijnsbehoortig. "Het KCW heeft nadrukkelijk de ondersteuning van de belangenbehoortig van bewoners als haar taak gezien. Er is waardevolle kennis en ervaring opgedaan die niet verloren mag gaan."

Leefbaarheid

De Provinciale Zeeuwse Courant (16-3-'98)

meldt dat wijkbemiddelaar voor Oost-Souburg en Ritthem, Rob Manie het de laatste maanden te rustig heeft. Manie weet waaraan het schort: hij is te weinig bekend. Vlissingen is al een aantal jaren serieus bezig met wijkbeheer. De gemeente is opgedeeld in vijf wijken. Doel is de problemen in die wijken integraal aan te pakken. Aan het hoofd van elke wijk staat de wijkwethouder, gevolgd door de wijkambtenaar. De wijkbemiddelaar is de verbindende schakel tussen de gemeente en de burgers. "Wij horen een klacht aan en zorgen dat die terecht komt bij de instantie - de gemeente, de politie, anderen - die voor een oplossing moet zorgen", omschrijft Manie zijn werk. Het zijn meestal kleine klachten die hij krijgt voorgeschied, vooral over slecht onderhoud. Straatlantaarns die niet branden, stoepen die moeten worden aangepast omdat iemand er niet met een rolstoel over kan. Als het mooi weer is, komen de klachten over overlast door jongeren. "Vaak is het niet eens echt overlast, maar gaat het om een groepje jongeren dat op straat staat te kletsen en te roken. Het is belangrijk dat mensen zelf de jeugd aanspreken. Je moet niet gelijk gaan mopperen, daar bereik je niks mee", vindt Manie. "Instanties waarmee ik in aanraking kom, nemen mij zeer zeker serieus. Je bereikt als wijkbemiddelaar best veel. Alleen, de mensen weten dat vaak niet." Wat ze ook onvoldoende weten, heeft Manie gemerkt, is dat hij er is. "Ik heb natuurlijk ook geen uniform aan, zoals de wijkagent. Niet dat ik dat zou willen hoor, maar de gemeente zou, bijvoorbeeld via de huis-aan-huis-bladen, me meer rechtvaardigheid aan mijn aanwezigheid kunnen geven." Hij probeert dat zelf ook, door in periodieken die in Oost-Souburg verschijnen stukjes te schrijven over wat hij onlangs heeft bereikt. Elke middag is Manie bovendien te spreken

in de wijk Oost-Souburg die plek. Souburg wel willen binnen te was inge gezien te daarom t een apar otheek. "Hogeweg in Oost-S waar de straks oo een ruim nen ontv het wijk rustig."

Over gra een. Som waar wat artistieke anderen schappeli oppervl '98) meld ren van o woordig i Max Plan Daar heb die gema

worden aangebracht en die zo verfastotend is, dat je zelfs de meest hardnekkige graffiti er zo met een in alcohol gedrenkt lapje kunt afvegen.

Opvallend is, aldus de MPG Spiegel - het tijdschrift van de Max Planck Gesellschaft, een soort Duitse tegenhanger van TNO -, dat de onderzoekers de commerciële mogelijkheden van hun vinding eerst niet eens doorhadden. Dat gold niet voor een Duitse tv-journaliste, die prompt voor de camera's een demonstratie organiseerde. Na de uitzending stond de telefoon bij professor Markus Antonietti en zijn collega's roodgloeiend, meldt het blad.

Wie de Wijklijn in Dordrecht belt met vragen, klachten of opmerkingen heeft vanaf 1 april j.l. de garantie dat er binnen 24 uur wordt gereageerd. Als dat niet gebeurt, biedt het Stads Service Centrum waarvan de Wijklijn onderdeel is, onverwijld excuses aan. Met een bloemetje om te onderstrepen dat het oprecht gemeend is.

Het idee komt van Nicolien van der Ende, lid van de Kritische Burgers van Dordrecht. Het eerste bosje bloemen was voor haar bestemd als waardering voor het feit dat ze wilde meedenken over de vraag hoe de

MO-Samenlevingsopbouw
Antw. nr. 10740
2501 WB Den Haag

Geen
Porto

visie heeft op het wijkbeheer." Het ontbreekt aan communicatie tussen ambtenaren, gemeentebestuur, maatschappelijke instellingen en de wijktafels, een overlegorgaan waar bewoners meepraten over het wel en wee van hun wijk. Extra geld uittrekken voor professionele steun van de wijkbemiddelaars, het opzetten van een stichting Wijkbeheer en het instellen van een clubje ambtenaren onder leiding van wethouder J.C. van Dijk-Sturm is hap-snapbeleid. Vergeer en Van der Linden zijn uitermate teleurgesteld in de evaluatienota van het college en de gehouden behandeling. Daaraan ten grondslag lag een nota van Vergeer zelf. In dat stuk doet hij een flink aantal aanbevelingen. "Wat ons verbaasde", aldus Van der Linden, "is dat onze evaluatienota niet ter discussie lag. In ons stuk staan aanbevelingen die wij in discussie wilden brengen." Wat Vergeer en Van der Linden de gemeente ook kwalijk nemen is dat de SKWM dus niet beschouwd wordt als een serieuze partner in het wijkbeheer. De twee vinden dat in de nota van het college wel de wens wordt uitgesproken om verder te gaan met wijkbeheer. Vergeer: "De indruk is wel eens gevestigd dat wijkbeheer als een façade dient om Middelburg een

sociaal gezicht te geven. Men is wel optimistisch, maar het ontbreekt aan de uitvoering." En: "De gemeente heeft nu kansen, die in ons verhaal stonden, laten liggen." In diezelfde **Provinciaal Zeeuwse Courant** van 5-3-'98 kunnen we nog kennis nemen van een optimistische Vergeer en Van der Linden, op het moment dat de evaluatienota net is gepresenteerd door het college. Met drie wijkbemiddelaars zal het wijkbeheer worden ondersteund. Wethouder Van Dijk-Sturm: "Daarmee krijgt het SKWM meer mogelijkheden om in de wijk te kijken. Aan de professionalisering is natuurlijk een behoorlijke prijs verbonden. Maar het college neemt het wijkgericht werken serieus. Als de gemeenteraad met ons voorstel instemt, betekent dat een structurele last van 252.000 gulden."

De pijn zit vooral in het voornemen van de gemeente om een stichting Wijkbeheer op te richten. Van der Linden: "De gemeente is veel te vroeg. Wij geven aanbevelingen waar je een aardige discussie over kunt krijgen. Nee, wat doet de gemeente? Ze stelt een taakgroep in met ambtenaren en een wethouder. De gemeente wil een stichting Wijkbeheer. Daar snap ik dus niks van. Die komt opeens uit de lucht vallen."

Volgens **De Dordtenaar** van 18-3-'98 houdt "Opbouwwerk de jeugd van de straat". Het sportopbouwwerk in Zwijndrecht prolongeert wagensucces. Om te zorgen dat meer jongeren aan het sporten in plaats van aan het vervelen gaan, organiseert de stichting Stedelijke Instelling Welzijn Zwijndrecht (SIWZ) in samenwerking met sportverenigingen allerlei buitensportactiviteiten, demonstraties en proeftrainingen. Sportopbouwwerk blijkt een middel om zogeheten hangjongeren van de straat te krijgen. Doel is ervoor te zorgen dat de jeugdigen doorstromen naar sportverenigingen om ze op die manier van de straat te houden. In de Sterrenbuurt begon drie jaar geleden het sportopbouwwerk met succes. Tientallen jongeren voetballen regelmatig onder leiding van een sportopbouwwerker of slaan aan het beach-volleyballen op het daarvoor speciaal aangelegde veld. Naar aanleiding van dat succes begon sportopbouwwerker Ron Tempelaar in april vorig jaar in de Nederhoven met het opzetten van allerlei sportactiviteiten voor de jeugd. Vooral rond basisschool de Twee Wieken houden enkele tientallen jongeren zich regelmatig op en richten vernielingen aan. Door het organiseren van sportactiviteiten is het geluk de helft van de jongeren aan het sporten te krijgen. Een groep tieners uit Nederhoven heeft inmiddels een voetbalteam geformeerd en

neemt het regelmatig op tegen ploegen uit de Sterrenbuurt, Kort Ambacht en Julianadorp. "De buurtcompetitie is zo'n succes dat we andere jongeren in andere wijken oproepen een team te formeren en zich aan te sluiten", aldus Tempelaar.

Volgens **Tubantia** (6-3-'98) krijgen "kinderen meer inspraak; meer betrokkenheid bewoners Twekelerveld". Speeltuin Het Heelal in Enschede wordt een modelspeeltuin van de Nationale Unie van Speeltoen Organisaties (NUSO). De speeltuin moet verplaatst worden in verband met woningbouw. Tot die tijd kan de verouderde speeltuin niet worden gerenoveerd. Dat lange wachten op een opknappert lijkt nu te worden beloofd met een geheel nieuwe speeltuin, waarvan de NUSO de helft zal betalen.

De verplaatsing maakt deel uit van de structuurschets van Twekelerveld die al weer enige tijd geleden is gepresenteerd. Woningbouw mag slechts op een bepaalde afstand van de spoorlijn. Vandaar dat de speeltuin aan de Jupiterstraat enkele tientallen meters richting spoor wordt verplaatst zodat op de huidige plek huizen kunnen komen. Sinds bekend is dat de verplaatsing eraan komt is er weinig gedaan aan renovatie van Het Heelal. Renovatie, innovatie en veiligheid zijn enkele kenmerken van de modelspeeltuin. Speeltoestellen die nog bruikbaar zijn, worden grondig opgeknapt. Daarnaast worden er vernieuwde toestellen neergezet, die uitnodigen tot spelen. Een modelspeeltuin streeft er ook naar om het vrijwilligerswerk te bevorderen en de buurt er meer bij te betrekken. Op die manier moet een laagdrempelige buurtvoorziening ontstaan. De toestellen worden ook uitgezocht in overleg met de kinderen en de buurt. De renovatie van Het Heelal is onderdeel van een landelijk 'Deltaplan' van de NUSO. Ze wil in drie jaar tijd honderd speeltuinen in het hele land renoveren en moderniseren. Gemiddeld worden de kosten op 200.000 gulden per speeltuin geschat. De NUSO begint met vijftien speeltuinen in Nederland, waarvan drie in Overijssel. Voor deze vijftien speeltuinen is de financiering rond. Banken en fondsen hebben beloofd mee te betalen. Het enige obstakel is dat de uitvoering van de wijkstructuurschets iets is vertraagd. De speeltuin kan pas in 1999 worden verplaatst. De NUSO wilde de vijftien proeftuinen in 1998 afronden. Voor Het Heelal wordt nu een uitzondering gemaakt.

"Buren links, buren rechts, buren boven en onder ons". **Het Dagblad van Almere** van 3-4-'98 maakt melding van een boekwerkje over etiquette. 'Moet kunnen' klinkt het tegenwoordig vaak. Maar is dat wel zo?

Moet alles maar kunnen, of zijn die vlotte woorden niets anders dan een excuus voor slechte omgangsvormen? Het is waar, we leven niet meer in de vorige eeuw. De etiquette is geen dwingend keurslijf meer. Maar daarmee is ze nog niet afgeschaft. Integendeel zelfs, in een moderne samenleving als de onze wint ze weer aan betekenis. Als sociaal smeermiddel. Wonen in een flatgebouw heeft zo z'n voordelen. Je ziet nog eens iemand. Maar die medaille heeft ook een keerzijde. Want je hoort nogal eens iemand. Op zich geen punt, zolang het maar niet uitdraait op regelrechte hinder van elkaar. En om dat te voorkomen is het noodzakelijk een beetje te geven en een beetje te nemen. Vooral waar het geluidsoverlast betreft. Want of een flatgebouw nu gehorig is of niet, als iemand er een feestje geeft, feest de hele flat mee. En daar kun je als goede buur maar beter rekening mee houden. We kunnen het in onze verticale samenleving alleen gezellig houden als we een heel nieuwe etiquette in acht nemen: de hoogbouw-etiquette.

Voor de gemeenschappelijke ruimten als de lift, etagehallen en bergingen kunnen gemakkelijk een bron van irritatie worden. De hoogbouw-etiquette kent daar ook speciale regels voor. Zo is het bijvoorbeeld ongepast om te roken in een lift, waarin geen asbak zit. Roken in een lift is sowieso al hinderlijk voor aanwezige niet-rokers. Daarentegen getuigt het volproppen van een asbak met afval, zoals afgeklouwen klokhuizen, ook niet van goede manieren. Net zo min als het aanbrennen van stickers of -nog erger- het bekladden van de liftwanden.

In het gezelschap van een vrouw opent de man de liftdeur en laat haar als eerste naar binnen. Om praktische redenen spat hij er zelf als eerste weer uit en houdt opnieuw de deur open. En blijkt uit het alarmsignaal dat de lift ergens tussen twee verdiepingen vast is blijven zitten dan doen we één ding nooit: denken dat een ander wel actie onderneemt en zelf niets doen.

Deze gedragsregels zijn afkomstig uit een boekje: Zo hoort het nu, etiquette in de praktijk, van Magda Berman.

Voor de basiscursus Opbouwwerk

kom je naar **De Horst!**

Basicursus Opbouwwerk

De basiscursus bestaat uit 3 blokken:

- introductie en opbouwen van een referentiekader voor het agogisch handelen als opbouwwerker (4 dagdelen);
- methoden en technieken in de verschillende fasen van het opbouwwerk-proces (10 dagdelen), zoals onderzoek, motiveren en activeren, het opzetten en draaiende houden van (zelf)organisaties, strategische ondersteuning aan groepen, beïnvloeden van beleid;
- uitdenken en opzetten van een opbouwwerk-project en projectmanagement (7 dagdelen).

Toets aan het eind van ieder blok.

Voor wie?

Wilt u de methode Opbouwwerk in de werkpraktijk (gaan) toepassen of bent u aangesteld in een opbouwwerk-functie, maar heeft u niet de juiste opleiding gevolgd? Dan behoort u tot de doelgroep van de basiscursus Opbouwwerk. U heeft al een vooropleiding op hbo-niveau.

Cursusduur

21 dagdelen (halve dagen), verdeeld over 3 blokken.

Curstijd en plaats

21 vrijdagen van 9.15 tot 12.45 uur. Start: september 1998.
Plaats: Hogeschool De Horst, Horstlaan 2, 3971 LC Driebergen.

Kosten: f 1.600,- + ca. f 150,- literatuur.

Geen hbo-diploma? Volg de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming.

Voltijd en deeltijdstudie van vier jaar. Voor verwante mbo'ers in 3 jaar mogelijk.

Duale leertrajecten

Duale leertrajecten is werken afgewisseld met leren. Doel: jonge mensen nóg adequater opleiden. Een veelbelovende ingang bij een (dreigend) tekort aan goed opgeleide mensen. Werkgevers in het opbouwwerk kunnen in overleg met De Horst een speciale hbo-opleiding ontwerpen.

Meer informatie

De folder 'Basicursus Opbouwwerk' en/of de CMV-brochure kunt u bestellen bij Hogeschool De Horst: 0343 - 536 537. U kunt ook contact opnemen met projectleider Leida Schuringa. Komt u anders naar de Voorlichtingsbeurs op De Horst op zaterdag 13 juni a.s., van 9.30 tot 14.00 uur.

**hogeschool
de Horst**

'n Dutch Quality School

HSA001000147
156
Tijdschriften MO

RAI Congressentrum - Amsterdam
17 september 1998

Voorbij het PRODUCT

*Naar nieuwe verhoudingen
tussen cliënten, professionals
en managers in de zorg,
het welzijnswerk en
de dienstverlening*

Een belangrijk congres
voor een ieder die
voor een menselijke
maat wil zorgen

Patiënten, cliënten,
managers, vrijwilligers,
directeuren,
hulpverleners,
groepsleiders,
verpleegkundigen,
helpenden en
verzorgenden,
maatschappelijk werkers,
psychologen,
reclasseringswerkers,
buurtwerkers,
opbouwwerkers,
politiefunctionarissen,
ouderenwerkers,
raadsliden,
jeugdhulpverleners,
kinderbeschermers,
psychiatrische werkers,
sociale dienstverleners.

Naar nieuwe verhoudingen tussen cliënten, professionals en managers

Voorbij het product

Begrippen als marktwerking, productontwikkeling en efficiencyverbetering zijn de afgelopen tien jaar de bovenaan gaan voeren binnen de zorg- en welzijnssector, maar bijvoorbeeld ook bij de politie en in het hoger onderwijs. Cliënten en burgers worden tegemoet getreden als klanten aan wie een product wordt geleverd. Professionals worden ingeschakeld in bedrijfsmatig ingerichte processen, waarbinnen zij flexibel inzetbaar moeten zijn en aan steeds hogere outputverplichtingen dienen te voldoen.

Het uitgangspunt van de conferentie is dat de verzekelijking duidelijke voordelen biedt maar te ver doorschiet. De verleiding van het marktdenken is voor alle betrokken partijen groot. Voor cliënten, omdat ze als consument een zekere erkenning van hun autonomie vinden. Voor professionals, omdat ze houvast hebben aan heldere productomschrijvingen en protocollen. En natuurlijk voor de managers, want zo tellen ze mee als ondernemers. De dominantie van het product- en marktdenken gaat echter gepaard met opvallende tegenstrijdigheden:

- **cliënten** worden tot mondige burgers verklaard en tegelijk teruggedrongen in de rol van consument die een product koopt; als gevolg daarvan verdwijnen hun eigen verhalen emoties en ideeën, voorzover die niet in product-termen vertaalbaar zijn, maar al te vaak uit beeld;
- **beroepskrachten** worden aangesproken op hun competenties, maar tegelijkertijd behandeld als lopende-bandwerkers, zodat ze onvoldoende ruimte krijgen om zich daadwerkelijk met de vragen van cliënten te verbinden en hun handelen reflexief vorm te geven;
- **managers** krijgen de kans zich te gedragen als ondernemers, maar wel gesubsidieerd op basis van publieke middelen en doorgaans aan de hand van verouderde, centralistische managementmodellen.

Het doel van deze dag is om mensen en organisaties bij elkaar te brengen die nieuwe ideeën hebben ontwikkeld en in de praktijk bezig zijn voorbij het product- en marktdenken gestalte te geven aan nieuwe verhoudingen tussen cliënten, professionals en managers. Op de conferentie worden ideeën en initiatieven vanuit drie invalshoeken aan de orde gesteld.

In de eerste plaats *de cliënt als burger*. Cliënten zijn meer dan consumenten op een zorgmarkt. Zij geven zelf actief gestalte aan hun zorg- of ontwikkelingsproces in het licht van hun eigen levensverhaal.

In de tweede plaats de beroepskracht als *normatieve professional*, die werkt vanuit het besef dat cliënten grote behoefte hebben aan persoonlijke aandacht en aan betrokkenheid op de voortzetting van hun unieke levensgeschiedenis volgens de lijnen die zijzelf uit zetten. Daartoe dienen professionals de ruimte te hebben om reflexief inhoud te kunnen geven aan hun werk.

En ten slotte *de lerende organisatie*, waarbinnen het management de organisatie niet van boven af beheert - vanaf de top van de apenrots - maar zoveel mogelijk horizontale communicatieprocessen binnen de organisatie en met cliënten probeert te bevorderen.

In overeenstemming met deze drie invalshoeken heeft de conferentie zelf een sterk interactief karakter. In het plenaire ochtendprogramma zetten interviews met mensen uit de praktijk, spraakmakende columns en intensieve discussies de toon. Deelnemers uit de zaal kunnen participeren, zodat persoonlijke ervaringen en emoties uit een groot aantal velden en sectoren stem krijgen.

Twee vragen staan centraal:

- A) welke problemen ondervind je in je eigen organisatie, als cliënt, professional of manager ten gevolge van de gerichtheid op product, markt en meetbare output?
- A) wat heb je gedaan of ben je aan het ontwikkelen om de gaten die vallen door de dominantie van het productdenken te verhelpen en welke nieuwe wegen ben je aan het verkennen voorbij het product?

In het middagprogramma kan een keuze gemaakt worden uit een dertigtal workshops, waarin een grote diversiteit aan initiatieven, projecten en denkrichtingen 'voorbij het product' gepresenteerd worden. Met het oog op een maximale kruisbestuiving wordt aangeraden één workshop uit de eigen sector te bezoeken en één workshop uit een ander gebied.

09.00 Ontvangst

Ontvangst en registratie deelnemers. U ontvangt een congressas, badge en uiteraard staat de koffie klaar.

10.00 De Grote Zaal: 'Vorbij het product'

Onder leiding van **Humberto Tan**, journalist en presentator en de hoogleraar **Geert van der Laan** krijgt in de plenaire ochtendsessie een interactief leerproces gestalte.

Het podium raakt gevuld met mensen uit de praktijk die geïnterviewd worden over de vernieuwingen waaraan zij werken; vooraanstaande denkers presenteren prikkelende columns en deelnemers uit de zaal kunnen participeren aan de intensieve discussies die door Tan en Van der Laan in goede banen worden geleid.

Hun doel: persoonlijke ervaringen, visies en emoties uit een groot aantal velden en sectoren stem laten krijgen en creatief verbinden.

11.15 Koffiepauze

11.45 Vervolg De Grote Zaal

12.30 Lunchpauze en Informatiemarkt

Een lunch staat klaar en er wordt een uitgebreide informatiemarkt gehouden.

14.00 70 minuten workshops; eerste ronde

Er is een groot aanbod aan workshops (vergelijk het overzicht). Iedere deelnemer kan aan twee workshops deelnemen. Uw voorkeur kunt u op het aanmeldingsformulier kenbaar maken.

15.10 Theepauze

15.40 70 minuten workshops; tweede ronde

16.50 Afsluiting

Een drankje en hapje staan klaar terwijl u met andere deelnemers kunt napraten.

De workshops zullen een interactief karakter hebben. Van de deelnemers wordt met andere woorden een actieve bijdrage gevraagd. Er wordt niet alleen 'gepraat over', maar er wordt zoveel mogelijk 'voorgedaan' hoe men in de praktijk bezig is.

1 *'Productie draaien bij de sociale dienst*

Binnen Sociale Diensten wordt elk niveau afgerekend op de gerealiseerde output. Zowel de professionele autonomie van werkers als de verhalen van cliënten dreigen daarbij afgeknepen te worden. In deze workshop wordt een training voorgedaan voor cliënten, medewerkers en managers, waarin een bottom-up strategie wordt gevolgd. Werkers worden aangemoedigd zich actiever op te stellen naar het management en het beleid en hun professionele handelingsruimte te claimen.

Ria Roelofs, Vertige Organisatie Adviesbureau, Amersfoort.

2 *'Persoonsgebonden budget; de cliënt als werkgever*

Het persoonsgebonden budget is een goede manier om veilig te stellen dat cliënten zelf de regie kunnen voeren over zorg- en hulpverleningsprocessen. In deze workshop worden mogelijkheden en problemen van het persoonsgebonden budget toegelicht aan de hand van ervaringen in de thuiszorg en in de geestelijke gezondheidszorg.

Erwin Kamp, 'Per Saldo', vereniging van budgethouders.

3 *'Het behandelplan als 'praatstuk'*

Tijdens deze workshop wordt met 'het behandelplan als praatstuk' geïllustreerd hoe in de GGZ technische en normatieve professionaliteit optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd.

Gerard van den Berg, psychiater, Utrecht.

4 *'De kloof' tussen management en uitvoering*

De ondernemersrol wordt doorgaans toegedicht aan de leiding binnen de organisatie, zodat werkers passieve uitvoerders van beleid worden ten koste van het lerende vermogen van de organisatie. In deze workshop wordt een project gepresenteerd waarin gewerkt is aan het dichten van de kloof tussen management en werkers.

Geert van der Laan, bijzonder hoogleraar Grondslagen van Maatschappelijk werk Universiteit Utrecht.

5 *'De straatadvocaat: een nieuwe belangenbehartiger*

De straatadvocaat is een nieuwe naam voor een nieuwe positie: een belangenbehartiger die opkomt voor mensen die dak- en thuisloos zijn. De straatadvocaat werkt vanuit ervaringsdeskundigheid en op basis van gelijkwaardigheid. In de workshop wordt aan de hand van ervaringen van cliënten de werkwijze van de straatadvocaat toegelicht.

René van de Male, straatadvocaat, Basisberaad GGZ Rotterdam.

6 *'Maatschappelijk werk, marktgerichtheid en professionele autonomie*

Als vertrekpunt geldt hier een contract tussen het Algemeen Maatschappelijk Werk en de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid in Den Haag, waarin een resultaatverbintenis werd vastgelegd over aantallen cliënten die naar de arbeidsmarkt toegeleid gaan worden. Aan de hand van ervaringen van werkers en cliënten uit dit project en andere projecten wordt gedemonstreerd hoe professionals ook in een marktcontext inhoud kunnen geven aan hun professionele en maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Anneke Menger, Transfer groep, Hogeschool Rotterdam e.o.

7 *'Normatieve professionaliteit in pastoraat en humanistisch raadswerk*

Hoe kan in de opleiding en de praktijk van pastores en humanistisch raadslieden inhoud worden gegeven aan normatieve professionaliteit en aan horizontale vormen van communicatie met studenten en cliënten.

Andries Baart, bijzonder hoogleraar Opbouwwerk- en activeringswerk Katholieke Theologische Universiteit Utrecht.

Gerard Groener, supervisor en docent groepsdynamica KTU Utrecht.

Brecht Molenaar, humanistisch raadvrouw, Zuider Ziekenhuis Rotterdam.

8 *De dubbelzinnigheid van vraaggericht werken*

In het opbouwwerk en in aanverwante werksoorten is vraaggericht werken vanzelfsprekend geworden. Dat lijkt een duidelijke vooruitgang: niet langer het eigen aanbod, maar de vraag van klanten wordt bepalend. Maar in de praktijk bestaan er grote verschillen tussen groepen: sommigen kunnen hun vraag heel duidelijk formuleren, anderen nauwelijks. De vraag rijst hoe burgers hun 'eigen' vraag kunnen leren ontdekken en formuleren. Welke rol spelen sociaalwerkers hierin, hebben zij nog een normatieve inzet? Is het opbouwwerk minder paternalistisch geworden en is dat uitsluitend een verbetering?

Jan Willem Duyvendak, bijzonder hoogleraar opbouwwerk, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Lambert Mulder, hoogleraar Andragogie P.P.S.W. Universiteit Groningen.

Doortje Kal, preventie-medewerkster Riagg Haagrand.

9 *Het product politie*

De leefwereld van de burger is voor de huidige organisatie van de politie moeilijk grijpbaar. Daarom wordt in sommige politieregio's gewerkt aan een andere stijl van leidinggeven waarin 'vanaf de straat' wordt (terug)gestuurd. Daarmee wordt gepoogd het zelf-lerend vermogen van het politie-apparaat te versterken.

Bart Willemsse, organisatie-adviseur van regio-politie Noord/Oost Gelderland.

10 *Gewild of ongewild: de cliënt als co-producent (M/V)*

In deze workshop verkennen deelnemers (M/V) de ruimte voor normatieve professionaliteit aan de hand van een videoband waarin een praktijksituatie van bemoeizorg gepresenteerd wordt, met speciale aandacht voor sekse en machtsverschillen. Die lijken er niet toe te doen, maar is dat ook zo?

Janneke van Mens-Verhulst, docent-onderzoeker Vakgroep Klinische en Gezondheidspsychologie Universiteit Utrecht.

11 *Empowerment en emancipatie: de cliënt als coördinator*

Aan de hand van praktische ervaringen wordt de vraag behandeld wat burgerschap in kan houden voor mensen met een handicap of chronische ziekte. Hoe 'empowerment' en 'recht op verschil' met elkaar te verbinden?

Douwe van Houten, hoogleraar Sociaal beleid, Planning en Organisatie UvH.

Conny Bellemakers, cliëntdeskundige lid Nationale Commissie Chronisch Zieken.

12 *Het onbegrepen verhaal: rehabilitatie in de GGZ*

Hoe zin te zien in de waanzin, hoe het verhaal van cliënten serieus te nemen en rehabilitatie-gericht in plaats van ziektegericht te werken? In deze workshop wordt aan de hand van een oefening en een casus zicht geboden op een cursus waarin parallellen tussen sekse-specifieke hulpverlening en rehabilitatiegericht werken gebruikt worden om de blik beter te richten naar de cliënt en het daardoor beter af te stemmen op diens verhaal.

Eduard Gerdes en Dirk den Hollander, stafdocenten STORM rehabilitatie te Bilthoven/Helmond.

13 *Belevingsgerichte zorg in de verpleegkunde*

In de verpleegkunde staat de relatie met patiënten onder druk ten gevolge van toenemende werkdruk en een voortdurend toenemende technische complexiteit van de zorg. Om verpleegkundigen en patiënten meer tot hun recht te laten komen als mens in de zorg, moeten technische competentie, respect voor autonomie en een zorgzame houding in de verpleegkunde gecombineerd worden.

Marijke Prins, universitair docent Organisatie- en Beleidsvraagstukken m.b.t. verzorging en hulpverlening, Universiteit voor Humanistiek.

Aart Pool, programmacoördinator Nederlands Instituut voor Zorg en welzijn.

14 *Culturele en maatschappelijke vorming: narrativiteit en psychiatrie*

In deze workshop vertellen professionals en cliënten uit het veld van de culturele en maatschappelijke vorming iets over de manier waarop zij werken aan de narratieve constructies van vormen van bestaansethiek, levenskunst en beroepsethiek. Hoe geven zij reflexief vorm aan hun leven respectievelijk hun beroep?

Frans Berkers, docent, Haagse Hogeschool opleiding Cultureel en Maatschappelijke Vorming.

15 *Horizontaal kwaliteitsbeleid in de ouderenzorg*

De invoering van kwaliteitssystemen in de ouderenzorg draagt bij aan de doorzichtigheid en controleerbaarheid van zorgprocessen, maar leidt in veel gevallen ook tot bureaucratisering en tot een versterking van de top-down dynamiek in de organisatie. In deze workshop wordt een model voor horizontale kwaliteitszorg gepresenteerd, waarin maximale participatie van alle betrokkenen bij het kwaliteitsbeleid op basis van open communicatieve verhoudingen centraal staat.

Mariëtte Leentvaar, toegevoegd docent onderzoeker Universiteit voor Humanistiek.

16 *De tijd en het vertellen*

Mensen die langdurig binnen GGZ-instellingen verblijven, dreigen samen te gaan vallen met hun psychiatrische ziektebeeld. In deze workshop staat de benadering van Detlef Petry centraal, gericht op het verwijderen van het masker van de diagnose en het doen verschijnen van de persoon. Kernbegrippen daarbij zijn rehistorisering en de triade van patiënt, hulpverleners en familie.

Detlef Petry, psychiater, Psycho-Medisch Centrum Vijverdal te Maastricht.

17 *Existentiële zelfzorg voor professionals*

Werkers in de zorgsector hebben net als leraren een verhoogde kans het contact met de zin van hun werk kwijt te raken en burned-out te raken. Dat risico treedt vooral op wanneer ze onder invloed van hoge werkdruk en verzakelijking hun emotionele betrokkenheid bij hun werk en hun cliënten of leerlingen verliezen. Aan de hand van praktische oefeningen en gesprekken over werkervaringen wordt in deze workshop de aandacht gericht op de innerlijke processen die in het geding zijn bij het herwinnen van betrokkenheid en vitaliteit.

Rudy Rijke en Joke de Vries, artsen en opleiders Instituut voor Ecologische Gezondheidszorg.

18 *Kwartier maken: naar nieuwe vormen van burgerschap voor mensen met psychische problemen*

Kwartier maken is de naam van een recent project in Zoetermeer dat als doel heeft mensen uit de bevolking, instanties en organisaties gevoeliger te maken voor behoeften, problemen en capaciteiten van mensen met langdurige psychiatrische problemen. De werkwijze die hier gevolgd wordt is verwant aan het initiatief dat Scala in Twente heeft ontplooid om samenwerking te bevorderen tussen woningbouwverenigingen, GGZ-instellingen en welzijns-organisaties ten behoeve van de reïntegratie van mensen met psychiatrische problemen. Van beide projecten wordt verslag gedaan, mede aan de hand van ervaringen van de eerstbetrokkenen.

Gerda Scholtens, medewerker Riagg Haagrand, Den Haag.
Wouter Muller, Scala instituut voor welzijnsprojecten, Twente.

19 *De wijkverpleegkundige nieuwe stijl*

Een aantal partijen, waaronder NIZW, LCVV, is gezamenlijk bezig een traject uit te zetten om de functie van de wijkverpleegkundige als echte professionele zorgverlener op de agenda te krijgen van de politiek en het beleid. De betekenis van het traject wordt toegelicht, mede aan de hand van praktijkervaringen.

Aart Pool, programmacoördinator NIZW, Utrecht.

20 *Horizontale communicatie over psychosen: het voorbeeld van COMPRO*

COMPRO staat voor communicatieproject, in het bijzonder communicatie over psychisch lijden. Het project is gericht op de gelijkwaardige uitwisseling van ervaringen, emoties en inzichten met betrekking tot psychosen, tussen ervaringsdeskundigen, familie en hulpverleners. In het eerste deel van de workshop wordt een bijeenkomst van een zogenaamde 'multiloog-groep' voorgedaan, waaraan de zaal kan participeren. In het tweede deel wordt een aantal theoretische noties verkend rondom narratieve betekenisgeving, handelingsbekwaamheid en de organisatie van het dagelijks bestaan, mede met het oog op de verheldering van de verhouding tussen technische en normatieve professionaliteit.

Heinz Mölders, INCA Projectbureau Amsterdam.

Kees Onderwater, Afdeling preventie Riagg Amsterdam Centrum-Oud West/Noord.

Gerard van den Berg, psychiater, Utrecht.

21 *Normatieve professionaliteit in de praktijk: de werkbespreking*

De deelnemers worden uitgenodigd om onder begeleiding een werkbespreking te houden waarin professionele normeringen en normering vanuit de organisatie aan de hand van praktijksituaties worden onderzocht. Nagegaan wordt wat de ruimte daarbij is voor de eigen bestaansethiek van de professional. Aan de aanwezige managers wordt gevraagd op de besproken dilemma's te reageren.

Marjolijn Gelauff, staffunctionaris, Stichting Maatschappelijk Welzijn Geldrop/Nuenen.

22 *GGZ en migranten:*

het belang van het levensverhaal

In deze workshop staat 'het narratief' centraal; de levensbeschrijving. En wel vanuit het perspectief van diagnostiek, behandeling en indicatiestelling bij migranten die zich aanmelden en ambulante behandeling kunnen worden. Tevens wordt verslag gedaan van analyses van levensverhalen via internet.

Eli Meijer, docent-onderzoeker vakgroep Klinische en Gezondheidspsychologie Universiteit Utrecht.

Atie van den Ende, psychotherapeute in opleiding, Utrecht.

23 *Het trainen van buurtbewoners in conflictbemiddeling*

In Rotterdam is een project gestart waarin buurtbewoners getraind worden om te bemiddelen bij conflicten tussen bureaus en zodoende politie-ingrijpen en juridisering van conflicten te voorkomen. Tevens heeft het project een duidelijke functie in de versterking van de sociale cohesie in de wijk.

John Blad, UHD Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgroep strafrecht en criminologie.

24 *Project 'Vriendendienst: de patiënt in de burgerrol*

Een Vriendendienst of Maatjesproject koppelt vrijwilligers aan mensen die door hun psychiatrische problemen in een isolement zijn geraakt. Het doel is dit isolement te doorbreken en te bevorderen dat zij van de patiënt in de 'burgerrol' kunnen stappen, zonder het 'anders-zijn' op te hoeven geven. Aan de hand van ervaringen van eerstbetrokkenen worden de bijzondere mogelijkheden van deze werkwijze verhelderd.

Geesje Tomassen, Landelijk Netwerk 1 op 1, Riagg Haagrand.

25 *De kunst van het loskomen: een nieuwe leerdynamiek in de opleiding van professionals*

De vijf sociaal agogische opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam zijn sinds '93 hun opleidingen integraal aan het (her)ontwerpen. Nieuwe constructies zijn het resultaat: projecten gericht op beroepsproducten, studieloopbaanbegeleiding, leerlijnen, nieuwe vormen van toetsen, waaronder een projectvaardigheidentoets

In deze workshop wordt praktisch ingezoomd op de projectvaardigheidentoets. Een vormgeving van het 'leren te leren' van professionele vaardigheden. Deelnemers worden gevraagd een toets te maken.

Jos de Kleijn, onderwijskundige, Hogeschool van Amsterdam.

26 *Dwangpreventie en creativiteitsbevordering in de straatzorg*

Bij zorg als samenwerkingsverband tussen klant en hulpverlener wordt algemeen uitgegaan van autonomie, mondigheid en motivatie. Aangezien dit uitgangspunt in de praktijk tot klantselectie leidt, kiest deze workshop voor een visie op autonomie en samenwerking als een onderweg-proces. Juist in noodsituaties hebben mensen behoefte aan een bondgenoot, in die situaties heeft het duo klant/hulpverlener nog legio mogelijkheden tussen dwang en niets doen, oorlog of in de steek laten.

Marlieke de Jonge, cliënt(deskundige).

Gerard Lohuis, sociaal psychiatrisch verpleegkundige, Ambulant Team en GGD.

27 *Nieuwe managementopvattingen voorbij het 'product-denken'*

De verbreiding van het markt- en productdenken in de zorgsector, in het onderwijs, in het welzijnswerk en bij de politie, gaat in veel gevallen gepaard met de dominantie van centralistische managementopvattingen. In deze workshop wordt een aantal nieuwe managementopvattingen verkend, waarin het accent ligt op horizontale communicatiepatronen en op het tot stand brengen van spanningsvolle verbindingen tussen systeemeisen, individuele bestaansprojecten en de specifieke maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties.

Adriaan Bekman, organisatieontwikkelingsadviseur, NPI, Zeist.

Harry Kunneman, hoogleraar Praktische Humanistiek, Universiteit voor Humanistiek, Utrecht.

28 *De beroepsvereniging tussen markt en betrokkenheid*

Net als de werkers zelf worden ook beroepsverenigingen geconfronteerd met toenemende druk om professionele kwaliteit te garanderen en de positie van de eigen beroepsgroep veilig te stellen in een snel veranderende, competitieve omgeving. De normatieve inhoud van het beroep dreigt daarbij makkelijk overschaduwd te worden door belangenbehartiging en de zorg voor optimale technische professionaliteit. Maar cliënten vragen ook om betrokkenheid en om daadwerkelijke aandacht voor hun unieke situatie. De vraag hoe belangenbehartiging, technische professionaliteit en normatieve professionaliteit adequaat met elkaar te verbinden, komt aan de orde vanuit de ervaringen en dilemma's van beroepsverenigingen in het maatschappelijk werk en in de verpleging.

Nu'91 beroepsvereniging verpleegkundigen, Utrecht

29 *Kwaliteit als metafoor in de kinderbescherming*

Met de deelnemers wordt het kwaliteitsbegrip van kinderbescherming verkend. De verschillende dimensies die daarin zijn te onderscheiden worden aangegeven. Getracht wordt een zinnige inhoud te vinden voor het perspectief van ouders en kinderen. De discussie zal plaats vinden in de context van de huidige situatie waarbij de kinderbescherming tot de Jeugdzorg gaat behoren.

Majone Stekete, senior onderzoekster, Verwey Jonker Instituut, Utrecht.

Jaqueline de Savornin Lohman, hoogleraar Orthopedagogiek, Universiteit van Amsterdam.

30 *Hoe krijgen we mensen in plaats van getallen op de agenda van de thuiszorg?*

In deze workshop komen werkmethoden en condities voor verzorgenden en verpleegkundigen in de thuiszorg aan de orde. De belangrijkste vraag is daarbij hoe er een nieuwe denkwijze ontwikkeld kan worden, welke krachten het ontstaan daarvan stimuleren en welke dat tegenwerken.

Hilly Kort, projectcoördinator verzorging, NIZW, Utrecht.

Joke Egberts, projectmedewerker verpleging, NIZW, Utrecht.

31 *Rondom de levensloop van veteranen en hun partners*

In deze workshop staat een nazorgprogramma van de Bond voor Militaire Oorlog- en Dienstslachtoffers centraal. Dit programma is erop gericht de zingevingscompetentie te vergroten. Het is de bedoeling dat mensen zichzelf beter gaan accepteren door hun leven op een bepaalde manier te evalueren. In deze workshop zullen het verloop, de ervaringen en de bevindingen van het uitgevoerde programma worden gepresenteerd.

Bavo Hopman, Margriet Maas, Arend Altena en Wim Barmentloo, Bond voor Militaire Oorlog en Dienstslachtoffers.

Initiërende en sympathiserende organisaties

Deze conferentie is een initiatief van vertegenwoordigers van de Universiteit voor Humanistiek (UvH), het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) en de Samenwerkende Organisaties Maatschappelijk activeringswerk (SOM).

Onder meer de volgende organisaties staan sympathiek ten opzichte van dit congresinitiatief: Landelijk Centrum Opbouwwerk, Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie NP/CF, LOBB - landelijke organisatie cliëntenraden intramurale ouderenzorg, Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers, Riagg Haagrand, TransAct - Ned. Centrum voor Seksespecifieke Zorgvernieuwing, Marie Kamphuis Stichting.

Inschrijvingsvoorwaarden

Inclusief lunch, consumpties, documentatiemateriaal, deelnemerstas bedraagt de deelnameprijs f 255,00 excl. 17,5% BTW.

Kortingsregeling: Bij meerdere deelnemers uit één instelling: 2e deelnemer 5%, 3e en volgende deelnemers 10% korting. Studenten hebben recht op 20% korting, ongeacht het aantal. **Speciale regeling:** Voor niet-studenten met een inkomen onder het minimumloon is een klein fonds gevormd, waaruit onder bepaalde voorwaarden 70% van de deelnamekosten wordt betaald. Deelnemers die van deze regeling gebruik willen maken dienen een verzoek voor 20 augustus te richten aan de congresorganisatie.

U kunt zich inschrijven via de aanmeldingsbon; na ontvangst van deze bon zenden wij u een factuur voor de betaling van deelnamekosten.

Annuleringsregeling: Annulering tot twee weken voor aanvang 75% restitutie, tot één week voor aanvang 50% restitutie, later volgt geen restitutie. Bij verhindering heeft een deelnemer het recht zich zonder kosten te laten vervangen, mits tevoren aan de organisatie gemeld.

Bevestigingsbrief: U ontvangt maximaal één week na aanmelding een eerste bevestigingsbrief met vermelding van uw registratienummer, waarmee uw deelname aan het congres is gegarandeerd.

Datum en plaats

Donderdag 17 september 1998. RAI-Congrescentrum te Amsterdam.

Een gedetailleerde routebeschrijving alsmede een reisplan treft u bij de toezending van het materiaal aan.

Nadere informatie

B.V. Uitgeverij SWP, Postbus 578, 3500 AN Utrecht

Telefoon (030) 2368060*, Telefax (030) 2368140, E-mail: swp@wxs.nl

Contactpersonen: Marianne Rijgwart, Sylvia van Rijnsoever (congressecretariaat), Paul Roostenstein (inhoudelijke zaken).

(s.v.p. invullen in blokletters of met behulp van schrijfmachine)

Aanmeldingsbon

Voorletters/naam: _____

M/V*

Functie: _____

Instelling/Organisatie: _____

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Telefoon: _____

Telefax: _____

- neemt deel aan het congres **VOORBIJ HET PRODUCT** op 17 september a.s. in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam. De kosten ad. f 255,00 (excl. btw) per persoon zullen na ontvangst van de factuur binnen veertien dagen worden voldaan.
- Wij wensen gebruik te maken van de kortingsregeling: **Meerpersoonskorting/studentenkorting**
Bij meerpersoonskorting: namen/functies overige deelnemers: (eventueel bijlage gebruiken): _____

Ik wens deel te nemen aan de volgende twee workshops (nummers invullen)

Datum: _____

Handtekening: _____

Deze bon in envelop zonder postzegel zenden aan:

SWP/Pro

Antwoordnummer 4010

3500 VB Utrecht

Faxen kan ook:

030-2368140